

**BADANIE IDENTYFIKACJA NISZ RYNKOWYCH
ORAZ PLANÓW INWESTYCYJNYCH
PRZEDSIĘBIORSTW INNOWACYJNYCH
M.IN. NA PODSTAWIE APLIKOWANIA
O ŚRODKI Z UNII EUROPEJSKIEJ
W PERSPEKTYWIE FINANSOWEJ 2014-2020
W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM
RAPORT KOŃCOWY**

Data opracowania: grudzień 2018

Zamawiający:

**Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce**

Wykonawca:

**Kreatus sp. z o.o.
43-300 Bielsko-Biała, 11 Listopada 60-62
nr KRS: 0000482632, NIP: 9372667946, REGON: 243401618
tel.: + 48 33 300 34 80
fax.: +48 33 300 30 87
e-mail: biuro@kreatus.eu
website: www.kreatus.eu**

Opracowanie przygotowane przez:

**Zespół Badawczy KREATUS Sp. z o.o.
pod kierunkiem dr Joanny Kurowskiej-Pysz**

SPIS TREŚCI

1 SŁOWNIK:	4
2 WPROWADZENIE	6
3 OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII ORAZ ŹRÓDŁA INFORMACJI WYKORZYSTYWANYCH W BADANIU	9
3.1 Cel badania	9
3.2 Zakres badania	9
3.3 Metody i techniki badawcze	12
3.4 Analiza Desk Research	13
3.5 Wywiady indywidualne z przedsiębiorcami w formie telefonicznej (ankietowej)	14
3.6 Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)	14
3.7 Wywiad focusowy	17
3.8 Analiza treści (wniosków o dofinansowanie)	18
4 OPIS WYNIKÓW BADANIA, ICH ANALIZA I INTERPRETACJA	20
4.1 Kontekst aplikowania przez przedsiębiorców o środki w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ	20
4.2 Analiza nisz rynkowych w województwie świętokrzyskim, uwzględniająca kontekst aplikowania o środki w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ	37
4.3 Analiza nisz rynkowych – szerszy kontekst badawczy	45
4.4 Analiza finansowania działań umożliwiających rozwój innowacyjności i prac badawczo-rozwojowych z funduszy publicznych oraz wdrażania ich wyników przez świętokrzyskich przedsiębiorców	48
4.5 Określenie planów inwestycyjnych innowacyjnych przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego	56
4.6 Analiza tempa wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach	61
4.7 Wpływ projektów realizowanych w ramach działania 1.2 oraz działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 na cele Strategii Badań i Innowacyjności	65
4.8 Analiza osiągnięcia wskaźników zawartych w Planie Wykonawczym do RIS3	68
4.9 Analiza źródeł finansowania działalności innowacyjnej świętokrzyskich przedsiębiorców	87

4.10	Analiza działań wspierających nisze rynkowe w województwie świętokrzyskim	96
4.11	Analiza adekwatności udzielanego wsparcia w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ do potrzeb świętokrzyskich przedsiębiorców.....	99
4.12	Wpływ systemu oceny projektów na rozwój nisz rynkowych, innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców.....	106
5	WNIOSKI I REKOMENDACJE	111
6	PODSUMOWANIE.....	118
7	ŹRÓDŁA DANYCH	126
8	ZAŁĄCZNIKI	129
8.1	Kwestionariusz wywiadu z przedsiębiorcami	129
8.2	Scenariusz wywiadu IDI z przedstawicielami samorządu województwa zaangażowanymi w realizację polityki innowacji	140
8.3	Scenariusz wywiadu IDI z przedstawicielami Departamentu Wdrażania EFRR Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego	141
8.5	Scenariusz wywiadu IDI z ekspertami z zakresu innowacyjności i sfery B+R.....	143
8.6	Scenariusz wywiadu focusowego.....	145
8.8	Tabela dotycząca udzielonych patentów – Działy techniki oraz PKD	148
9	SPIS TABEL.....	156
10	SPIS WYKRESÓW.....	157

1 SŁOWNIK:

Działanie 1.2	Działanie 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości w ramach osi priorytetowej i Innowacje i nauka Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 - RPOWŚ 2014-2020
Działanie 2.5	Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP w ramach osi priorytetowej II Konkurencyjna gospodarka Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 - RPOWŚ 2014-2020
GUS	Główny Urząd Statystyczny
innowacja produktowa	wprowadzenie na rynek przez dane przedsiębiorstwo nowego towaru lub usługi lub znaczące ulepszenie oferowanych uprzednio towarów i usług w odniesieniu do ich charakterystyk lub przeznaczenia
innowacja procesowa	wprowadzenie do praktyki w przedsiębiorstwie nowych lub znacząco ulepszonych metod produkcji lub dostawy
Inteligentne specjalizacje główne	Zasobooszczędne budownictwo, przemysł metalowo-odlewniczy, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, turystyka zdrowotna i prozdrowotna
Inteligentne specjalizacje horyzontalne	technologie informacyjno-komunikacyjne, branża targowo-kongresowa, zrównoważony rozwój energetyczny

nisza rynkowa

wąska grupa odbiorców, szukających ściśle określonych korzyści, wyodrębniona przez zastosowanie większej liczby kryteriów podziału rynku na segmenty przechodzące w nisze¹, często określana także jako wąski rynek o ograniczonym popycie, którego działania marketingowe zwiększyć nie mogą² lub wąski segment rynku, który obejmuje dokładnie zdefiniowaną grupę nabywców, szukających ściśle określonych pożytków z produktu³; stworzona przez konsumentów mających specyficzny zestaw wymagań ze skłonnością do uregulowania wyższej należności za produkt, dzięki której uzyskują dodatkową satysfakcję.

IOB

Instytucje Otoczenia Biznesu – podmioty prowadzące działalność na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, nie działające dla zysku lub przeznaczające zysk na cele statutowe, posiadające bazę materialną, techniczną i zasoby ludzkie oraz kompetencyjne niezbędne do świadczenia usług na rzecz sektora MŚP.

MŚP

sektor Mikro, Małych i Średnich Przedsiębiorstw

PO IiŚ

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

PO IR

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020

PO PC

Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020

PO WER

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

RIS 3

Regionalna Strategia Innowacji

RPOWŚ 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

¹Kotler P.: Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola. Wydawnictwo Gebethner i Ska, Warszawa 1994, s. 152

²Kotler P., Armstrong G., Saunders J., Wrong W.: Marketing. Podręcznik europejski. PWE, Warszawa 2002, s. 96-100

³Drucker P.: Innowacja i przedsiębiorczość. PWE, Warszawa 1992, s. 106

UPRP

Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej

SL 2014

Centralny System Teleinformatyczny, stanowiący platformę wymiany informacji i dokumentów pomiędzy beneficjentami a instytucjami nadzorującymi

2 WPROWADZENIE

Innowacje, a w tym działania badawczo – rozwojowe, należą do najistotniejszych czynników warunkujących rozwój gospodarek poszczególnych krajów, regionów czy przedsiębiorstw. Decydują one o tempie i kierunkach rozwoju gospodarczego, a także wyznaczają formy i strukturę międzynarodowej współpracy przedsiębiorstw.

Procesy innowacyjne należą do najtrudniejszych kategorii przeobrażeń społeczno-gospodarczych, dotyczących zarówno przedsiębiorstwa, jak też instytucje publiczne oraz organizacje działające w otoczeniu.

Pojęcie „innowacja” rozumiane jest w bardzo szerokim zakresie. Potocznie symbolizuje ono zmianę, nowość, wyrażającą się pod postacią nowych produktów, nowatorskich technologii, nietradycyjnych usług czy niekonwencjonalnych metod zarządzania. Przedsiębiorstwo określane jako innowacyjne, uważane jest za lepsze i bardziej pożądane. Innowacje najlepiej rozwijają się w środowiskach przesyconych aktywnością innowacyjną.

Aktywność innowacyjna, potwierdzająca zdolność do projektowania i wdrażania innowacji, zarówno w sferze kreowania produktów i usług, jak też w sferze doskonalenia procesów związanych z ich powstawaniem, powinna być wspierana m.in. poprzez wysoką dostępność kapitału inwestycyjnego, przede wszystkim dla sektora małych i średnich firm.

Biorąc pod uwagę województwo świętokrzyskie, fundusze pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 zapewniają istotne wsparcie dla wielu ważnych procesów rozwojowych, w tym m.in. stymulują innowacyjność i konkurencyjność zarówno gospodarki regionu, jak też kreujących ją przedsiębiorstw. Do kluczowych instrumentów wsparcia, dedykowanych przedsiębiorcom, głównie z sektora małych i średnich firm, zaliczyć można m.in. bezzwrotne dofinansowanie

z RPOWŚ 2014-2020 na realizację innowacyjnych projektów oraz projektów o charakterze badawczo-rozwojowym. Środki te są dostępne w dwóch osiach priorytetowych: w Osi Priorytetowej i Innowacje i nauka, w ramach Działania 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości oraz w Osi Priorytetowej II Konkurencyjna gospodarka, w ramach Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP. Te mechanizmy finansowania przedsiębiorstw są także ściśle powiązane ze wsparciem dla siedmiu inteligentnych specjalizacji, które dzięki tym środkom powinny stać się osiami rozwojowymi województwa świętokrzyskiego.

Dotacje z Działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020 przedsiębiorcy mogą wykorzystać m.in. na rozwój istniejącego lub stworzenie nowego zaplecza badawczo – rozwojowego, służącego działalności innowacyjnej oraz na projekty badawcze, dedykowane opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów produkcyjnych (innowacje produktowe, procesowe). Dofinansowanie dotyczy także zakupu wyników prac badawczo-rozwojowych oraz praw własności intelektualnej.

Przedsiębiorcy, którzy uzyskali wsparcie z Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 mogą otrzymać dofinansowanie na inwestycje związane z rozwojem firmy, przede wszystkim w zakresie wprowadzenia nowych produktów i/lub usług, a także unowocześnienia wyposażenia związanego z działalnością gospodarczą, wprowadzenia innowacji produktowych, technologicznych i/lub organizacyjnych. Wsparciem są objęte również projekty polegające na dokonywaniu zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmian w sposobie świadczenia usług za pośrednictwem zakupu zaawansowanych nowych technologii lub w wyniku wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych. Wszystkie dofinansowane projekty muszą mieć charakter innowacyjny, co długofalowo znajdzie swoje implikacje w dynamizacji rozwoju gospodarczego województwa świętokrzyskiego, a także przyczyni się do poprawy jego konkurencyjności, bazującej na innowacyjnym rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu.

W tym miejscu należy również wspomnieć, że świętokrzyscy przedsiębiorcy mogą również skorzystać z innych instrumentów finansowych, dostępnych przede wszystkim w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz Programu

Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020, jak również wielu instrumentów pozadotacyjnych. Możliwości te szerzej są wskazane w niniejszym raporcie.

Z myślą o systematycznej ocenie kierunków innowacyjnych zmian zachodzących w działalności przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim, w dokumencie pn. „Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3) Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+” wskazuje się na istotność systemu monitoringu i ewaluacji, który umożliwia także bieżący pomiar efektywności działania instytucji zarządzającej RPOWŚ 2014-2020 oraz monitorowanie gospodarczych efektów wykorzystania dotacji unijnych na rozwój przedsiębiorstw. Badanie „Identyfikacja nisz rynkowych oraz planów inwestycyjnych przedsiębiorstw innowacyjnych m.in. na podstawie aplikowania o środki z Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014-2020 w województwie świętokrzyskim” ma przyczynić się do zbadania obszarów związanych z działalnością innowacyjną i badawczo-rozwojową świętokrzyskich firm, a w szczególności ma służyć określeniu nisz rynkowych, kierunków planowanych inwestycji, czy tempa wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach. Badanie ewaluacyjne ma również pełnić funkcję edukacyjną oraz społeczno-mobilizacyjną. Zadania postawione przed Wykonawcą badania dotyczą także sformułowania wniosków i rekomendacji odnoszących się do dalszego rozwoju innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim.

Badanie zrealizowano na terenie województwa świętokrzyskiego, w okresie listopad-grudzień 2018 roku, w ramach Działania 11.1 Skuteczny i efektywny system wdrażania RPOWŚ 2014-2020 Osi priorytetowej 11. Pomoc Techniczna Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

3 OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII ORAZ ŹRÓDŁA INFORMACJI WYKORZYSTYWANYCH W BADANIU

3.1 Cel badania

Głównym celem badania była identyfikacja nisz rynkowych oraz planów inwestycyjnych przedsiębiorców m.in. na podstawie aplikowania o środki z Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014-2020 w województwie świętokrzyskim. w ramach badania zostały określone problemy i bariery we wdrażaniu wyników prac B+R oraz tempo wprowadzania innowacji w regionie. Analizie został poddany również wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach RPOWŚ 2014-2020 na cele Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) oraz na rozwój gospodarczy regionu, jak również na wskaźniki zawarte w Planie Wykonawczym do RIS3.

3.2 Zakres badania

W ramach badania przeprowadzone zostały działania analityczne oraz sformułowano wnioski i rekomendacje, dotyczące poniższych problemów badawczych:

- a) identyfikacja nisz rynkowych oraz obszarów, które w niedługim okresie czasu (do 3 lat) mogą takimi się stać m.in. na podstawie aplikowania o środki w ramach Działania 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości osi priorytetowej i *Innowacje i nauka* oraz Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP osi priorytetowej II *Konkurencyjna gospodarka* Regionalnego RPOWŚ 2014-2020. Powyższe, dotyczy następujących naborów:
 - konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17 (zakończył się 31 października 2017r.)
 - konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26- 131/17 (zakończył się 31 sierpnia 2017r.)
 - konkurs numer RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17 (zakończył się 31 października 2017r.)

- konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18 (zakończył się 4 września 2018r.)
- konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18 (zakończył się 29 września 2018r.)

W raporcie końcowym wskazana jest wartość, liczba oraz typ projektów wybranych do dofinansowania. Raport określa również, w które inteligentne specjalizacje województwa świętokrzyskiego (ogółem i w rozbiciu na 7 obszarów zawartych w RIS3 tj. zasobooszczędne budownictwo, przemysł metalowo-odlewniczy, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, turystyka zdrowotna i prozdrowotna, technologie informacyjno-komunikacyjne, branża targowo-kongresowa, zrównoważony rozwój energetyczny) wpisują się te projekty, a także jaką część wszystkich projektów stanowią te, które wpisują się w inteligentne specjalizacje regionu (dotyczy wyłącznie Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP).

- b) analiza nisz rynkowych w województwie świętokrzyskim - na podstawie analizy zostały wskazane obszary, które mają szansę na dynamiczny wzrost, generujący rozwój gospodarczy regionu i będą konkurencyjne dla innych regionów (do 3 lat). Analiza opiera się m.in. na danych z naborów w ramach RPOWŚ 2014-2020. Pod uwagę wzięto także wyniki zestawienia „Złota Setka Echa Dnia” dla woj. świętokrzyskiego za lata 2016 i 2017, przedstawiające opłacalność działalności w poszczególnych branżach, w tym również zakres działalności, w którym wysokie obroty osiąga najwięcej firm. Odwołano się także do wyników Barometru Rynku Pracy Województwa Świętokrzyskiego za lata 2016 i 2017, pokazującego przede wszystkim zawody deficytowe, w którym występowało największe zapotrzebowanie na nowych pracowników, co bezpośrednio wiąże się ze wzrostem danego sektora.
- c) analiza finansowania prac badawczo-rozwojowych z funduszy publicznych oraz późniejszego wdrażania ich wyników przez firmy z województwa świętokrzyskiego (w tym m.in. jakie problemy identyfikują przedsiębiorcy w ich wdrażaniu);
- d) określenie planów inwestycyjnych innowacyjnych regionalnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw działających w szczególności w obszarze inteligentnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego (w perspektywie do 3 lat);
- e) analiza tempa wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach: analiza czynników

warunkujących tempo wdrażania innowacji w przedsiębiorstwie wraz z określeniem średniego czasu wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach;

- f) wpływ projektów realizowanych w ramach Działania 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości oraz Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP RPOWŚ 2014-2020 na cele Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3);
- g) wpływ m.in. projektów wybranych do dofinansowania na wszystkie wskaźniki zawarte w Planie Wykonawczym do RIS3 - analizą objęto dane za lata 2014-2018 (lub wskazano najbardziej aktualne dane) szczególnie, w kontekście ich przyszłego wzrostu; w przypadku gdy wskazanie wartości dla któregośkolwiek wskaźnika/wskaźników nie było możliwe, fakt ten został uzasadniony w raporcie końcowym;
- h) analiza źródeł finansowania działalności innowacyjnej świętokrzyskich przedsiębiorców, przeprowadzona w oparciu o weryfikację dostępnych świętokrzyskim przedsiębiorcom instrumentów finansowych, umożliwiających realizację planów inwestycyjnych oraz skłonność świętokrzyskich przedsiębiorców do korzystania z poszczególnych źródeł finansowania (nie tylko dotyczących funduszy publicznych);
- i) działania wspierające nisze rynkowe: wskazanie działań mających na celu rozwinięcie działalności świętokrzyskich przedsiębiorców w obszarze nisz rynkowych, szczególnie tych, które charakteryzują się wysokim poziomem innowacyjności oraz tematycznie wpisują się w inteligentne specjalizacje (RIS 3);
- j) adekwatność udzielanego wsparcia do potrzeb przedsiębiorców w zakresie działalności innowacyjnej - ocena adekwatności stosowanej w Programach definicji „innowacyjności” do realnych potrzeb i planów przedsiębiorców, ocenę wpływu wsparcia oferowanego w ramach Działania 1.2 i 2.5 RPOWŚ 2014-2020 na realizację planów przedsiębiorców w zakresie rozwoju innowacyjności oraz na osiągnięcie wskaźników projektów, które są niezbędne do określenia, by móc otrzymać dofinansowanie; ocenie została poddana również realność wykonania założonych planów finansowych, a tym samym wdrożenia planowanych działań, a raport wskazuje, w jakim stopniu otrzymane środki pozwoliły zrealizować przedsiębiorcom zamierzenia w zakresie rozwoju innowacyjności; analizie poddano udzielone wsparcie w zakresie kompletności i zweryfikowano dostępne

możliwości zachęcania przedsiębiorców do aplikowania o środki na rozwój innowacyjności oraz realizację działalności w zakresie nisz rynkowych, jak również określono tempo wdrażania innowacji w regionie (poprzez analizę tego, co przedsiębiorcy chcieli zrobić tj. ich plany inwestycyjne, a co mogli zrealizować w odniesieniu do wytycznych RPOWŚ 2014-2020);

- k) wpływ systemu oceny projektów na rozwój nisz rynkowych, innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców, w celu oceny systemu oceny projektów aplikujących o wsparcie w ramach RPOWŚ 2014-2020, w perspektywie rozwoju innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców, a także realizowania działalności w obszarze nisz rynkowych - zweryfikowano, czy określone założenia dotyczące oceny projektów nie wykluczają z szansy na otrzymanie wsparcia projektów, które w istotny sposób mogą się przyczynić do rozwoju innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców w województwie świętokrzyskim; analizie poddano elementy systemu oceniania, które ograniczają dostęp do dofinansowania projektów o wysokim potencjale budowania innowacyjności w regionie, jak również podkreślone zostały te aspekty oceny projektów, które w znaczący sposób przyczyniają się do wyboru projektów o wysokim potencjale innowacyjności.

3.3 Metody i techniki badawcze

W przeprowadzonym badaniu wykorzystane zostały metody jakościowe i ilościowe oraz zapewniona została triangulacja na poziomie źródeł i technik pozyskiwania danych.

Badanie zrealizowano z wykorzystaniem następujących technik i metod badawczych:

- Analiza danych zastanych (desk research),
- Wywiady indywidualne z przedsiębiorcami w formie telefonicznej (ankietowej),
- Indywidualne wywiady pogłębione (IDI),
- Wywiad grupowy (FGI),
- Analiza treści.

3.4 Analiza Desk Research

Analiza danych zastanych objęła następujące dokumenty i materiały:

- Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3),
- Uszczegółowienie Inteligentnych Specjalizacji Województwa Świętokrzyskiego (Załącznik nr 1 do Planu Wykonawczego do RIS3),
- Plan Wykonawczy Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020,
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 (zaktualizowana w 2013 roku),
- lista wniosków aplikacyjnych do Działania 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości oraz Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP, RPOWŚ 2014-2020, które uzyskały pozytywną ocenę formalną,
- lista wniosków aplikacyjnych do Działania 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości oraz Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP, RPOWŚ 2014-2020, które uzyskały dofinansowanie.

3.5 Wywiady indywidualne z przedsiębiorcami w formie telefonicznej (ankietowej)

Indywidualne wywiady z przedsiębiorcami służyły pozyskaniu informacji przede wszystkim na temat prowadzonych w ramach uzyskanego dofinansowania inwestycji i związanych z tym aspektów odnoszących się do poziomu innowacyjności inwestycji, planów finansowych, tempa, a także barier i problemów wynikających z ich wdrażania.

Przeprowadzono 30 wywiadów, uwzględniając firmy z każdej inteligentnej specjalizacji województwa świętokrzyskiego lub co najmniej z tych specjalizacji, które zostały wskazane we wnioskach o dofinansowanie przedsiębiorców. Dobór miał charakter warstwowo-proporcjonalny, co oznacza, iż dobrani zostali do badania przedsiębiorcy proporcjonalnie do ilości podpisanych umów w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5, a następnie zgodnie z warstwą „kwalifikowalności do inteligentnych specjalizacji”. Badanie zostało przeprowadzone jedynie wśród firm, które uzyskały dofinansowanie w ramach Działania 1.2 i/lub Działania 2.5.

Kwestionariusz wywiadu składał się zarówno z pytań otwartych, jak i zamkniętych. Badanie zostało przeprowadzone przez wykwalifikowanych ankierów, którzy w przypadku pytań otwartych mogli wspomóc respondenta w udzieleniu odpowiedzi (poprzez posługiwanie się przykładową kafeterią odpowiedzi), jednak w taki sposób, by nie sugerować odpowiedzi. Działanie to było niezbędne, by móc ograniczyć ilość odpowiedzi „nie wiem”, „nie pamiętam” często wykorzystywanych w sytuacjach pytań otwartych.

Badanie ankietowe telefoniczne przeprowadzone zostało w okresie 23 do 30 listopada 2018 roku.

3.6 Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)

Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzone zostały z opisanymi niżej respondentami:

- Przedstawiciele samorządu województwa zaangażowani w realizację polityki innowacji.

Dobór próby miał charakter celowy. Wywiady zostały przeprowadzone z przedstawicielami Departamentu Polityki Regionalnej i Oddziału ds. Innowacji i Transferu Wiedzy. Respondenci określili m.in. zapotrzebowanie województwa na wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w województwie (na podstawie przeprowadzanych analiz), wpływ dofinansowanych projektów na rozwój gospodarczy regionu oraz zapotrzebowanie regionu na określone inwestycje.

Wywiady przeprowadzone zostały w dniach od 26 do 30 listopada 2018 roku.

- Przedstawiciele Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

Wywiady ze wskazaną grupą respondentów były szczególnie istotne w aspekcie przeprowadzenia analizy obszarów związanych z aplikowaniem o środki w ramach Działania 1.2 oraz 2.5. RPOWŚ 2014-2020. Ponadto umożliwiły one analizę problemów zaobserwowanych przez pracowników Departamentu w kontekście aplikowania o środki, szczególnie w zakresie błędów powielanych przez wnioskodawców, które miały wpływ na ostateczną ocenę wniosku. Pozwoliły one również wskazać możliwe do podjęcia działania, które wpłyną na lepsze przygotowanie przedsiębiorców do aplikowania o środki unijne oraz wpłyną na usprawnienie procesu ich uzyskania. Dobór próby do indywidualnych wywiadów pogłębionych w Departamencie Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego miał charakter celowy. Wywiady zostały przeprowadzone z przedstawicielem Oddziału ds. Innowacyjnej Gospodarki oraz pracownikiem odpowiedzialnym za ocenę merytoryczno-techniczną.

Wywiady przeprowadzone zostały w dniach od 26 do 30 listopada 2018 roku.

- Przedstawiciele Instytucji Otoczenia Biznesu

W ramach badania przeprowadzono bezpośredni wywiad z przedstawicielami Instytucji Otoczenia Biznesu⁴, działającymi i znającymi rynek przedsiębiorczości, innowacyjności, sfery B+R w województwie świętokrzyskim. Dobór próby miał zatem charakter celowy. Eksperci zostali wybrani spośród grona osób działających w obszarze badań i innowacji, a także nisz rynkowych. Eksperci byli typowani z klastrów, instytucji otoczenia biznesu oraz uczelni wyższych. Dobór ekspertów nastąpił na podstawie znajomości/działalności w branżach wpisujących się w RIS3, działalności w zakresie B+R oraz współpracy na rzecz wspierania innowacyjności oraz działalności niszowej w regionie. Do wywiadu wybrano przedstawicieli (koordynatorów) 7 konsorcjów na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego:

I. Zasobooszczędne budownictwo - koordynator Konsorcjum: *Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa*

II. Branża metalowo-odlewnicza- koordynator Konsorcjum: *Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa*

III. Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze - koordynator Konsorcjum: *Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu*

IV. Turystyka zdrowotna i prozdrowotna - koordynator Konsorcjum: *Uzdrowisko Busko-Zdrój S.A.*

V. Technologie informacyjno-komunikacyjne - koordynator Konsorcjum: *Kielecki Park Technologiczny*

VI. Branża targowo-kongresowa - koordynator Konsorcjum: *Izba Gospodarcza „Grono Targowe Kielce”*

VII. Zrównoważony rozwój energetyczny - koordynator Konsorcjum: *Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii sp. z o.o.*

⁴ **IOB- Instytucje Otoczenia Biznesu** - Do instytucji otoczenia biznesu zaliczyć należy: agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, ośrodki szkoleniowe i doradcze, banki i inne instytucje finansowe, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, ośrodki innowacji i przedsiębiorczości (inkubatory przedsiębiorczości, inkubatory technologiczne, parki i centra technologiczne, instytuty i ośrodki badawczo-rozwojowe, centra transferu technologii), organizacje reprezentujące przedsiębiorców (izby przemysłowo-handlowe, izby gospodarcze, stowarzyszenia branżowe i handlowe), uczelnie wyższe (A. Kamińska: Wpływ instytucji otoczenia biznesu na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w regionie lubelskim, Barometr Regionalny nr 1 [23] 2011, s. 53.)

Do udziału w wywiadach zaproszono także przedstawicieli kluczowych uczelni działających regionie⁵: Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Politechniki Świętokrzyskiej.

Wywiady przeprowadzono łącznie z 8 ekspertami.

Wywiady z ekspertami przeprowadzono w końcowej fazie badania, tak by móc pozyskać od tych respondentów informację zwrotną w zakresie wniosków z badania. Ich opinie stanowiły pewnego rodzaju weryfikację, ale również bodziec do ponownego przeanalizowania wyników w oparciu o inny punkt widzenia niż zespołu badawczego.

Wywiady przeprowadzone zostały w dniach od 26 do 30 listopada 2018 roku

Łącznie przeprowadzonych zostało 12 wywiadów.

3.7 Wywiad focusowy

Wywiad grupowy (focusowy, FGI) został przeprowadzony z przedsiębiorcami województwa świętokrzyskiego, którzy pozyskali dofinansowanie do realizacji projektu innowacyjnego oraz z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, odpowiedzialnymi za kreowanie polityki innowacyjności oraz realizację założeń RPOWŚ 2014-2020 oraz monitorowanie RIS3. Przeprowadzenie wywiadu grupowego (focusowego) miało na celu konfrontację założeń i faktycznej realizacji RPOWŚ 2014-2020 poprzez zderzenie opinii oraz wiedzy (na temat ograniczeń systemowych w przypadku pracowników samorządu oraz rzeczywistej realizacji w przypadku przedsiębiorców) dwóch grup zaangażowanych w działalność innowacyjną na terenie województwa świętokrzyskiego.

⁵ W konkursie organizowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. Regionalna Inicjatywa Doskonałości w dniu 30.11.2018 świętokrzyskie uczelnie uzyskały wsparcie na inicjatywy podnoszące jakość realizowanych badań naukowych, a także rozwijających współpracę ze środowiskiem gospodarczym: Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach - nauki o życiu nauki o zdrowiu, Politechnika Świętokrzyska - nauki ścisłe i inżynierskie inżynieria środowiska, budownictwo.

Przeprowadzony został 1 wywiad grupowy, w którym wzięli udział następujący respondenci:

- 5 przedstawicieli przedsiębiorców z województwa świętokrzyskiego realizujących projekty innowacyjne, na które pozyskali dofinansowanie z ramach Działania 1.2 lub 2.5. RPOWŚ 2014-2020

Przedsiębiorcy zostali dobrani na podstawie charakteru wdrażanej innowacji oraz realizowanego projektu w tzw. niszy rynkowej. Celem wywiadu było skonfrontowanie różnych opinii na temat założeń i realizacji działań innowacyjnych.

- 4 przedstawicieli samorządu terytorialnego województwa świętokrzyskiego, w tym:
 - osoby odpowiedzialne za tworzenie wytycznych i założeń Działania 1.2 oraz 2.5 RPOWŚ 2014-2020 i/lub systemu oceny wniosków,
 - 2 osoby odpowiedzialne za monitorowanie rozwoju polityki innowacyjnej w województwie.

Wywiad przeprowadzono w dniu 12-12-2018 roku.

3.8 Analiza treści (wniosków o dofinansowanie)

W ramach analizy danych zastanych, obok analizy zgromadzonego materiału badawczego z badań ankietowych oraz wywiadów, została przeprowadzona analiza udostępnionej przez Zamawiającego treści wniosków o dofinansowanie (skrótowych opisów) i na tej podstawie Wykonawca mógł odnieść się do planów inwestycyjnych świętokrzyskich przedsiębiorców, jak również do nisz rynkowych, jakich dotyczą te projekty, a także określił wpływ realizowanych przez tych przedsiębiorców projektów na cele Strategii Badań i Innowacji oraz na rozwój regionu.

Wykonawca dokonał analizy treści wniosków o dofinansowanie, które przeszły ocenę merytoryczną i uzyskały dofinansowanie. Założony na etapie metodologii dobór uwzględniał analizę 80 wniosków, zgodnie z następującymi danymi:

Numer naboru	Liczba wniosków zatwierdzonych do dofinansowania	Liczba umów obowiązujących (nierozwiązanych)	Liczba wniosków do analizy
RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17	7	6	6
RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17	16	14	14
RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17	86	51	60*

* 51 wniosków w ramach podpisanych umów, oraz 9 losowo wybranych wniosków, w ramach których nie zostały podpisane umowy o dofinansowanie

W trakcie realizacji badań uznano jednak potrzebę zwiększenia liczby analizowanych wniosków do 107 (23 wnioski w ramach działania 1.2 oraz 84 wnioski w ramach działania 2.5).

W zakresie wynikającym z udostępnionych przez Zamawiającego treści wniosków aplikacyjnych (skrótowy opis) analiza przyczyniła się do:

- wyłonienia wskazywanych przez przedsiębiorców nisz rynkowych,
- oceny finansowania prac badawczo- rozwojowych przedsiębiorców,
- określenia planów inwestycyjnych świętokrzyskich przedsiębiorców aplikujących o środki unijne w latach 2014-2020,
- określenia wpływu projektów na cele Strategii Badań i Innowacyjności oraz gospodarkę regionu. Projekty zostały przeanalizowane również w perspektywie zakładanych wskaźników i efektów, jakie mają wygenerować.

4 OPIS WYNIKÓW BADANIA, ICH ANALIZA I INTERPRETACJA

4.1 Kontekst aplikowania przez przedsiębiorców o środki w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ

Do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa oraz Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) przyczyniają się projekty wdrażane na terenie województwa świętokrzyskiego, w ramach RPOWŚ 2014-2020, a w szczególności przedsięwzięcia realizowane w ramach osi priorytetowej I *Innowacje i nauka* oraz osi priorytetowej II *Konkurencyjna gospodarka*. w ramach osi I finansowane są projekty wpływające na wzrost poziomu innowacyjności gospodarki województwa, głównie poprzez inwestycje podnoszące potencjał sektora badawczo-rozwojowego dla rozwoju przedsiębiorczości. Oś II dedykowana jest podmiotom sektora MŚP. Do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw przyczyni się zakup nowoczesnego sprzętu, maszyn, linii produkcyjnych.⁶

Działanie 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej gospodarki ma na celu wzrost aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw. Działanie skierowane jest do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw oraz do dużych firm. w ramach Działania 1.2. finansowane są wyłącznie przedsięwzięcia wpisujące się w zakres inteligentnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego. Wsparcie można pozyskać na:

- rozwój istniejącego lub stworzenie nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw;
- projekty badawcze przedsiębiorstw służące opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów produkcyjnych (innowacje produktowe, procesowe);
- zakup wyników prac B+R oraz praw własności intelektualnej m.in. patentów, licencji, *know-how* lub innej nieopatentowanej wiedzy technologicznej (możliwy jedynie

⁶ Szczegółowy Opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, źródło dostępu: <http://www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl/>.

w przypadku konieczności przeprowadzenia dodatkowych prac rozwojowych, które zakładają uzupełnienie lub dostosowanie zakupionych technologii do specyfiki przedsiębiorstwa).⁷

Celem Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP jest wzrost zastosowania innowacji w małych i średnich przedsiębiorstwach. Projekty powinny prowadzić do zmian produktowych, technologicznych lub organizacyjnych o charakterze innowacyjnym, a uzupełniając – do zmian marketingowych. w ramach Działania 2.5. dofinansowanie otrzymać mogą projekty ukierunkowane na:

- rozwój przedsiębiorstwa, wprowadzenie nowych produktów i/lub usług, a także unowocześnienie wyposażenia związanego z działalnością gospodarczą, wprowadzenie innowacji produktowych, technologicznych i/lub organizacyjnych;
- dokonywanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmianę w sposobie świadczenia usług za pośrednictwem zakupu zaawansowanych nowych technologii lub w wyniku wdrożenia wyników prac B+R⁸.

Ocena rozwoju innowacyjności i obszaru B+R w przedsiębiorstwach w województwie świętokrzyskim przeprowadzona została przede wszystkim w oparciu o analizę projektów, które otrzymały dofinansowanie w ramach konkursów dotyczących dwóch wyżej wymienionych działań z RPOWŚ 2014-2020. Do dnia 30.11.2018 odbyło się 8 zakończonych konkursów, w tym 5 konkursów dla Działania 1.2 oraz 3 konkursy dla działania 2.5.

- w ramach Działania 1.2: pierwszy konkurs, do którego nabór zakończył się 30 czerwca 2016 r., drugi konkurs z naborem do 31 sierpnia 2017 r., trzeci konkurs, z naborem do 31 października 2017 r., czwarty konkurs z naborem do 4 września 2018 r. oraz piąty konkurs z naborem do 28 września 2018r.
- w ramach Działania 2.5: konkurs pierwszy (nabór zakończony 29 kwietnia 2016 r.) i konkurs drugi (nabór zakończony 20 stycznia 2017 r.) oraz konkurs trzeci (nabór

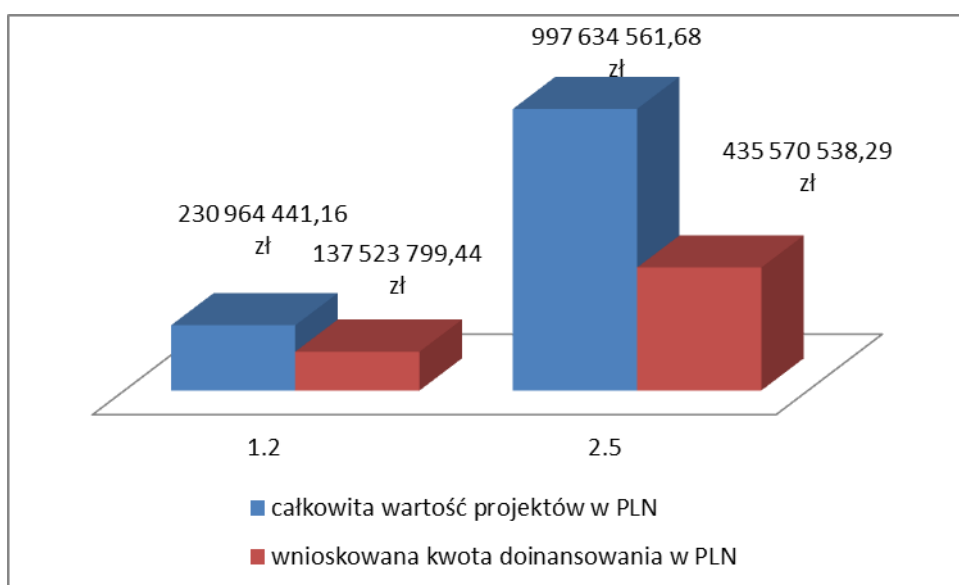
⁷ Pod warunkiem zapewnienia konkretnych efektów dyfuzji działalności innowacyjnej oraz B+R do gospodarki oraz pod warunkiem, że projekty będą podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidują współpracę z MŚP, NGO, instytucjami badawczymi.

⁸ Pod warunkiem zapewnienia konkretnych efektów dyfuzji działalności innowacyjnej oraz B+R do gospodarki oraz pod warunkiem, że projekty będą podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidują współpracę z MŚP, NGO, instytucjami badawczymi.

zakończony do 31 października 2017 r.).

W ramach 5 konkursów ogłoszonych w ramach działania 1.2 złożono łącznie 231 projektów, w ramach 3 konkursów działania 2.5 – 849 projektów. Wartość projektów złożonych w ramach działania 2.5 była ponad 4 razy większa od wartości projektów złożonych w ramach działania 1.2.

Wykres 1 Wartość projektów, które pozytywnie przeszły ocenę formalną w ramach Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 do końca września 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogłoszeń i wyniki naborów wniosków, dostęp: www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl.

Szczegóły na temat złożonych wniosków oraz wniosków zatwierdzonych do dofinansowania przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1. Informacja na temat przeprowadzonych konkursów w ramach Działania 1.2 oraz 2.5 RPOWŚ 2014-2020

Konkurs	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zatwierdzonych do dofinansowania	Łączna wartość projektów	Łączna wartość dofinansowania
Działanie 1.2				
RPSW.01.02.00-IZ.00-26-028/16	103	5	18 163 068,40 zł	10 649 393,64 zł
RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17	14	6	17 933 352,47 zł	7 853 346,48 zł
RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17	47	16	57 826 937,79 zł	33 161 144,05 zł
RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18	41	20	114 229 238,84 zł	58 397 321,21 zł
RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18	26	15	53 576 691,68 zł	22 379 576,99 zł
SUMA	231	62	261 729 289,18	132 440 782,37
Działanie 2.5				
RPSW.02.05.00-IZ.00-26-030/16	650	190	198 423 321,90 zł	122 567 511,89 zł
RPSW.02.05.00-IZ.00-26-071/16	25	9	202 420 316,13 zł	75 717 834,09 zł
RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17	174	84	113 312 269,59 zł	49 583 920,73 zł
SUMA	849	283	514 155 907,62 zł	247 869 266,71 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogłoszeń i wyniki naborów wniosków, dostęp: www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl.

Łączna wartość projektów dofinansowanych w ramach Działania 1.2 wynosiła 261 729 289,18zł. Wnioskowana kwota dofinansowania stanowiła 56,6% wartości złożonych projektów. z uwagi na fakt, że liczba wniosków złożonych do konkursów w ramach Działania 2.5 (pomimo mniejszej liczby konkursów) była zdecydowanie wyższa, niż w przypadku Działania 1.2., łączna wartość złożonych wniosków była także wyższa i wyniosła 514 155 907,62 zł, zaś kwota wnioskowanego wsparcia stanowiła 43% całkowitej wartości projektów.

Zgodnie z przyjętą metodologią badania, kontekst aplikowania o środki w ramach RPOWŚ 2014-2020 dotyczący wartości, liczby oraz typu projektów odnosił się do naborów w ramach następujących konkursów:

- konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17 (zakończony 31 października

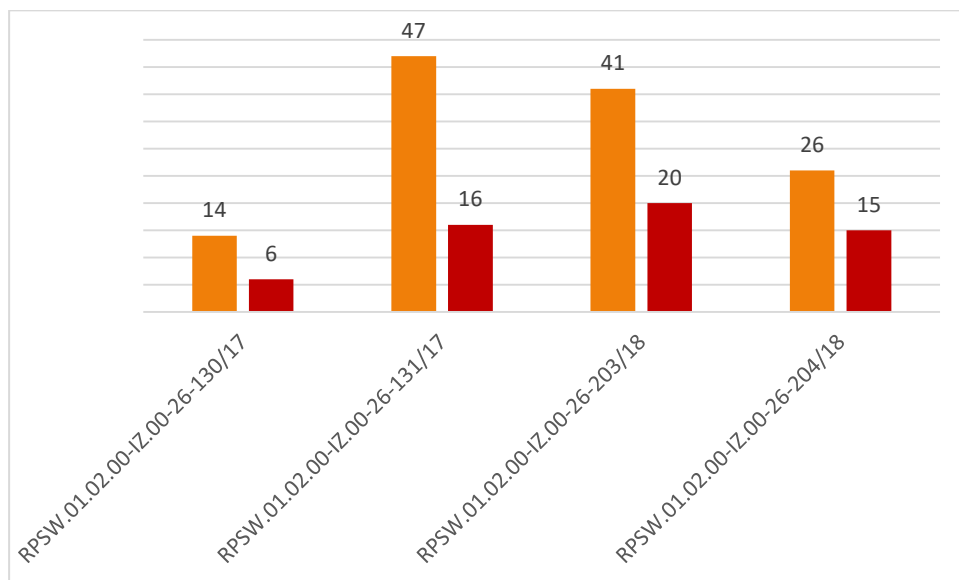
2017r.)

- konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26- 131/17 (zakończony 31 sierpnia 2017r.)
- konkurs numer RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17 (zakończony 31 października 2017r.)
- konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26- 203/18 (zakończony 4 września 2018r.)
- konkurs numer RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18 (zakończony 29 września 2018 r.)
- konkurs numer RPSW.02.05.00-IZ.00-26-030/16 (zakończony 29 kwietnia 2016 r.)
- konkurs numer RPSW.02.05.00-IZ.00-26-071/16 (zakończony 20 stycznia 2017 r.)
- konkurs numer RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17 (zakończony 31 października 2017 r.)

Działanie 1.2

W ramach Działania 1.2 największym zainteresowaniem cieszył się pierwszy konkurs (zakończony 30 czerwca 2016 r.), do którego złożono 103 wnioski (konkurs nie podlegający analizie w ramach niniejszego badania). Późniejsze konkursy cieszyły się mniejszą popularnością, ale jednocześnie zaobserwowano bardziej korzystną relację pomiędzy liczbą złożonych wniosków, a liczbą wniosków, którym przyznano dofinansowanie.

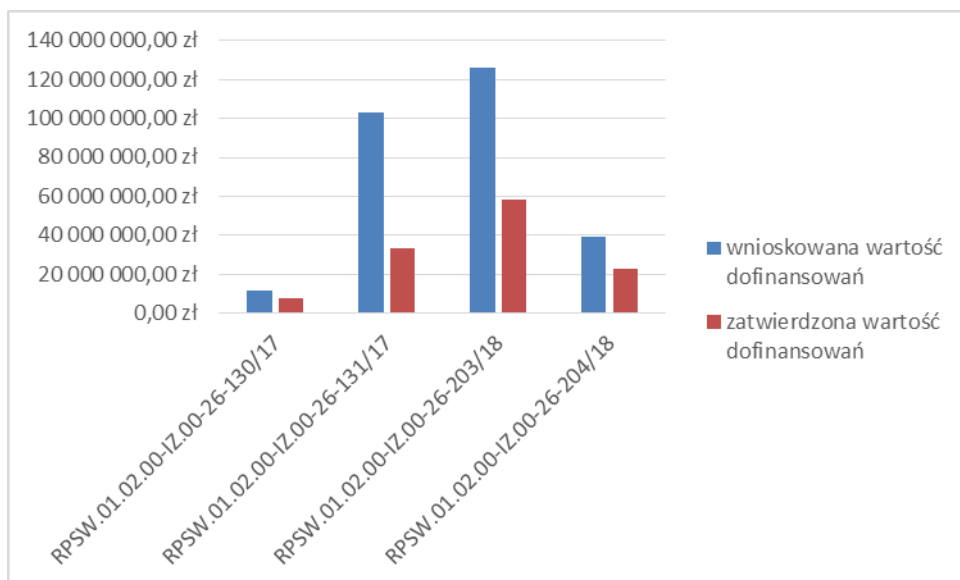
Wykres 2. Liczba złożonych wniosków oraz wniosków zatwierdzonych do dofinansowania ramach Działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020 od sierpnia 2017 r. do listopada/grudnia 2018 r.

Źródło: wyniki naboru w ramach konkursu: RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18, dostęp 15.12.2018r.: www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl.

Porównując łączną wartość dofinansowania dla złożonych projektów oraz dla projektów, które zostały rekomendowane do dofinansowania, można stwierdzić, że średni poziom dofinansowania wyniósł 30%.

Wykres 3. Wartość dofinansowania we wnioskach złożonych do dofinansowania w ramach Działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020 oraz wnioskach zatwierdzonych do dofinansowania w okresie od sierpnia 2017 r. do listopada/grudnia 2018 r.

Źródło: wyniki naboru w ramach konkursu: RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18, dostęp 15.12.2018 www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl.

Projekty realizowane w ramach Działania 1.2 musiały się wpisywać inteligentne specjalizacje regionu (RIS3) – było to kryterium obligatoryjne. Poniższe dane prezentują dofinansowane projekty z przyporządkowanymi do nich inteligentnymi specjalizacjami, w które się wpisują, w podziale na wybrane, organizowane konkursy.

Tabela 2. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17

Inteligentne specjalizacje	Liczba wniosków	Całkowita wartość projektu w PLN	Wnioskowana kwota dofinansowania w PLN
zrównoważony rozwój energetyczny oraz zasobooszczędne budownictwo	1	9 999 900,00 zł	4 471 500,00 zł
zasobooszczędne budownictwo	1	8 319 736,96 zł	3 382 006,89 zł
turystyka zdrowotna i prozdrowotna	2	3 220 540,03 zł	1 540 206,55 zł
technologie informacyjno - komunikacyjne	1	2 277 608,31 zł	950 675,00 zł
przemysł metalowo-odlewniczy	2	2 435 304,13 zł	890 964,93 zł
Suma	7	26 253 089,43 zł	11 235 353,37 zł

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursu RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17, n=6 (jeden projekt wpisywał się we dwie inteligentne specjalizacje).

Tabela 3. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17

Inteligentne specjalizacje	Liczba wniosków	Całkowita wartość projektu w PLN	Wnioskowana kwota dofinansowania w PLN
Przemysł metalowo-odlewniczy	7	18 582 131,77 zł	10 336 181,56 zł
Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	4	18 086 106,49 zł	10 379 170,53 zł
Zrównoważony rozwój energetyczny	3	11 206 820,83 zł	7 185 681,45 zł
Zasobooszczędne budownictwo	1	4 992 159,78 zł	2 513 476,39 zł
Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	1	4 959 718,92 zł	2 746 634,12 zł
Suma	16	57 826 937,79 zł	33 161 144,05 zł

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursu RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17, n=16

Tabela 4. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18

Inteligentne specjalizacje	Liczba wniosków	Całkowita wartość projektów w PLN	Wnioskowana kwota dofinansowania w PLN
turystyka zdrowotna i prozdrowotna	7	37 720 720,29 zł	24 662 995,36 zł
zasoboszczędne budownictwo	5	28 050 363,34 zł	17 154 237,00 zł
nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	4	22 300 206,54 zł	11 596 606,90 zł
zasoboszczędne budownictwo oraz zrównoważony rozwój energetyczny	1	11 646 885,06 zł	7 388 008,39 zł
zrównoważony rozwój energetyczny	1	9 767 827,89 zł	4 770 477,00 zł
nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze oraz zrównoważony rozwój energetyczny	1	3 817 641,00 zł	2 369 903,60 zł
przemysł metalowo-odlewniczy	1	2 767 766,00 zł	1 566 819,60 zł
Suma końcowa	20	116 071 410,12 zł	69 509 047,85 zł

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursu RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18, n=20

Tabela 5. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18

Inteligentne specjalizacje	Liczba wniosków	Całkowita wartość projektów w PLN	Wnioskowana kwota dofinansowania w PLN
przemysł metalowo-odlewniczy	6	19 305 926,81 zł	7 592 725,40 zł
zasobooszczędne budownictwo	3	16 590 424,07 zł	6 841 386,59 zł
zrównoważony rozwój energetyczny	2	11 717 318,82 zł	4 694 319,19 zł
turystyka zdrowotna i prozdrowotna	3	3 093 785,60 zł	1 968 153,93 zł
zasobooszczędne budownictwo i zrównoważony rozwój energetyczny	1	2 869 236,38 zł	1 282 991,88 zł
Suma końcowa	15	53 576 691,68 zł	22 379 576,99 zł

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursu RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18, n=15

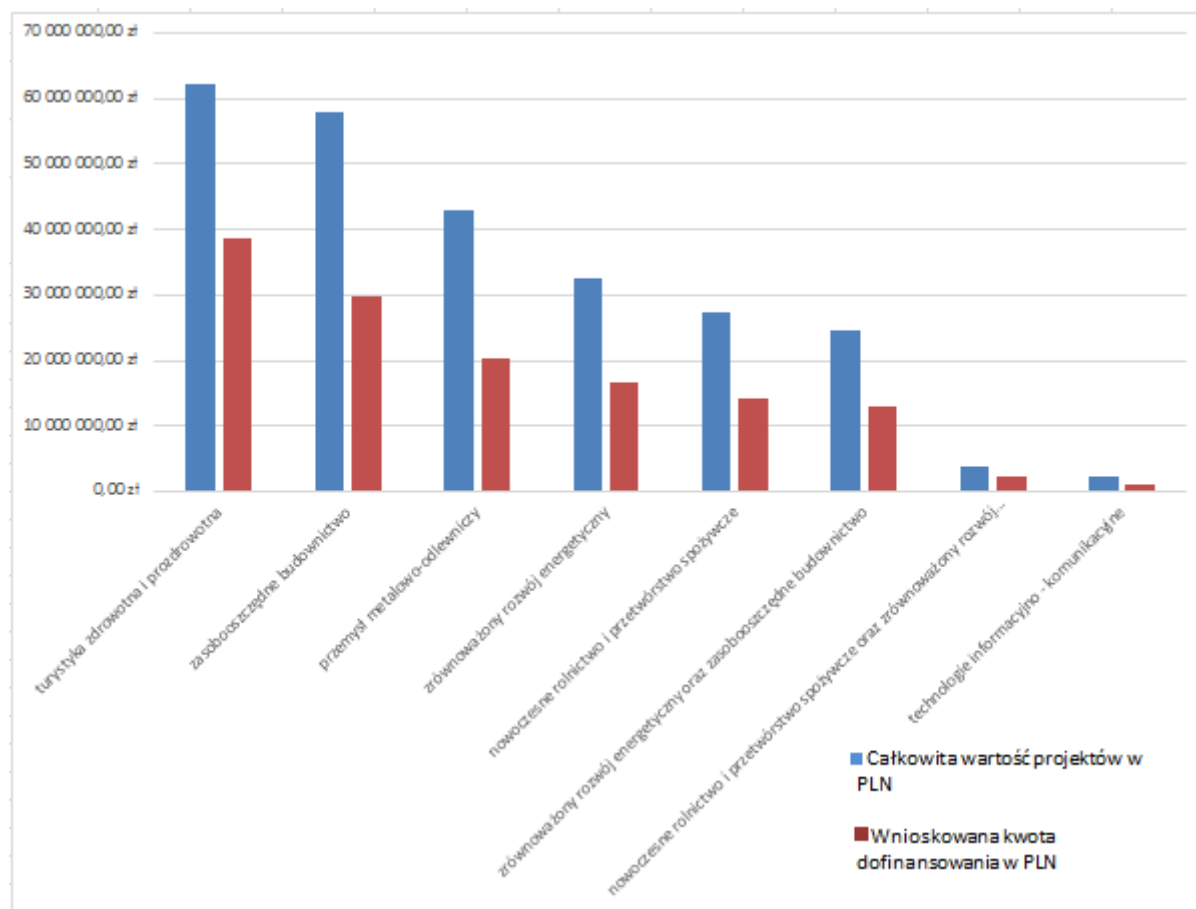
Łączna analiza konkursów RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18 w ramach Działania 1.2 ukazuje, iż projekty najczęściej wpisywały się w inteligentną specjalizację *przemysł metalowo-odlewniczy* oraz *turystyka zdrowotna i prozdrowotna* (po 16 projektów), jednak największą wartość miały projekty wpisujące się w inteligentną specjalizację *turystyka zdrowotna i prozdrowotna*.

Tabela 6. Wartość i liczba projektów w ramach działania 1.2 wpisujących się w inteligentne specjalizacje

Inteligentne specjalizacje	Liczba wniosków	Całkowita wartość projektów w PLN	Wnioskowana kwota dofinansowania w PLN
turystyka zdrowotna i prozdrowotna	16	62 121 152,41 zł	38 550 526,37 zł
zasobooszczędne budownictwo	10	57 952 684,15 zł	29 891 106,87 zł
przemysł metalowo-odlewniczy	16	43 091 128,71 zł	20 386 691,49 zł
zrównoważony rozwój energetyczny	6	32 691 967,54 zł	16 650 477,64 zł
nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	5	27 259 925,46 zł	14 343 241,02 zł
zrównoważony rozwój energetyczny oraz zasobooszczędne budownictwo	3	24 516 021,44 zł	13 142 500,27 zł
nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze oraz zrównoważony rozwój energetyczny	1	3 817 641,00 zł	2 369 903,60 zł
technologie informacyjno - komunikacyjne	1	2 277 608,31 zł	950 675,00 zł
Suma	58	253 728 129,02 zł	136 285 122,26 zł

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursów RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17, n=6, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17, n=16, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18, n=20, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18, n=15

Wykres 4. Wartość projektów w ramach działania 1.2 wpisujących się w inteligentne specjalizacje

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursów RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17, n=6, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17, n=16, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18, n=20, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18, n=15

Działanie 2.5

Nabór w ramach konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17, dotyczącego działania 2.5, został zakończony 31.10.2017r. Był to trzeci konkurs ogłoszony w ramach Działania 2.5. Złożono 174 wnioski na łączną wnioskowaną wartość dofinansowania w wysokości 92.520.598,51 zł. Do dofinansowania wybrano 84 wnioski, dla których wartość dofinansowania wyniosła 49.583.920,73 zł. Realizacja projektu wpisującego się w inteligentne specjalizacje regionu stanowiła kryterium punktowane podczas oceny wniosków o dofinansowanie w ramach Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020. Większość projektów wybranych do dofinansowania wpisywała się w inteligentne specjalizacje regionu. Największą wartość reprezentowały projekty wpisujące się w RIS3 – przemysł metalowo – odlewniczy.

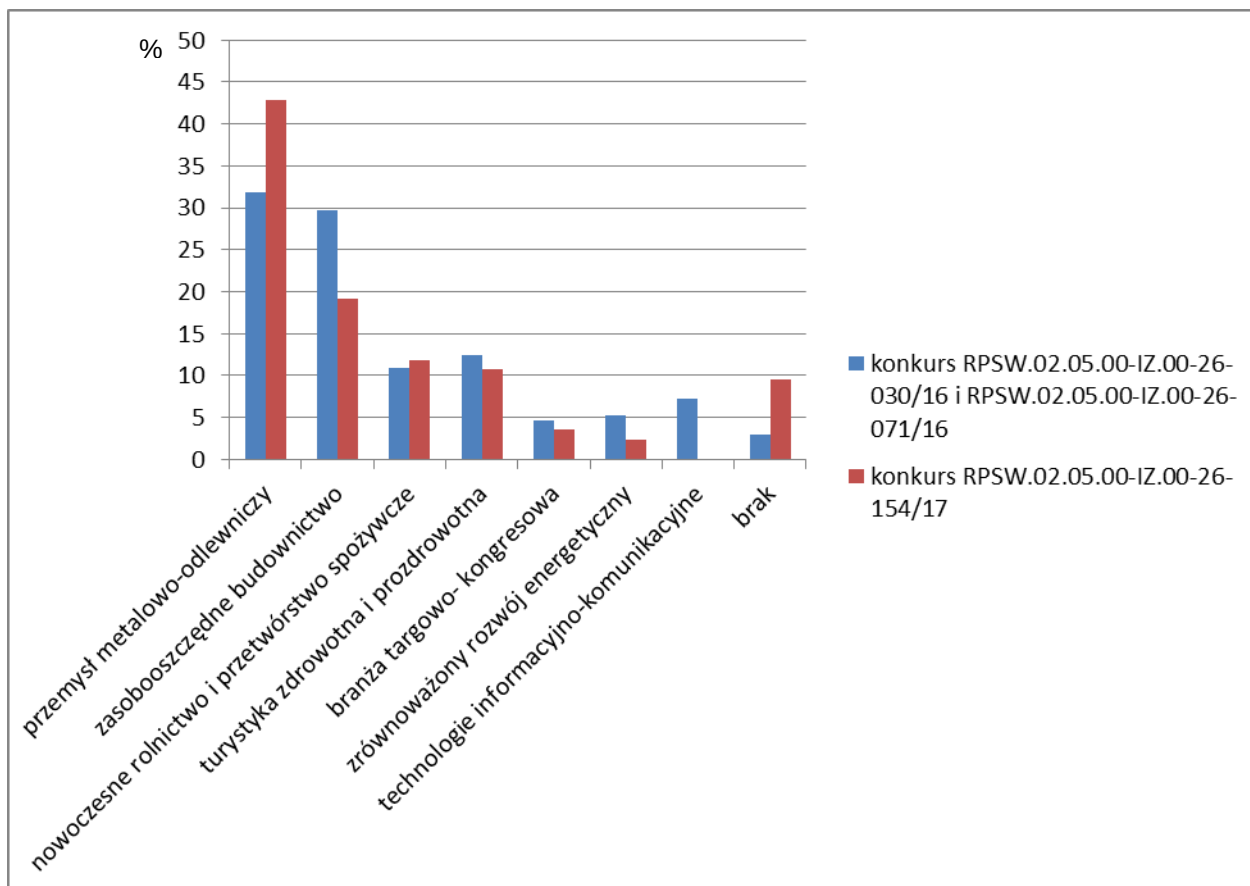
Tabela 7. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 2.5 w podziale na inteligentne specjalizacje

Inteligentne specjalizacje	Liczba wniosków	Całkowita wartość projektów w PLN	Wnioskowana kwota dofinansowania w PLN
Przemysł metalowo-odlewniczy	36	43 879 299,98 zł	20 876 818,71 zł
Zasobooszczędne budownictwo	16	20 315 998,64 zł	10 004 165,83 zł
Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	10	12 763 307,54 zł	5 067 121,90 zł
Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	9	15 309 214,50 zł	4 993 354,24 zł
brak	8	9 907 088,29 zł	4 657 989,35 zł
Branża Targowo-Kongresowa	3	7 677 789,78 zł	2 124 967,32 zł
Zrównoważony rozwój energetyczny	2	2 601 860,00 zł	1 474 000,00 zł
Suma	84	112 454 558,73 zł	49 198 417,35 zł

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17, n=84.

W trzecim konkursie realizowanym w ramach Działania 2.5 umocnił się procentowy udział projektów realizowanych w ramach inteligentnej specjalizacji *przemysł metalowo-odlewniczy* (wyniósł 42,9% wszystkich realizowanych projektów z konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17) oraz *nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze* (wzrost udziału z 11,9% na 12,5%) analizując wartość dofinansowań projektów wpisujących się w określoną inteligentną specjalizację do ogólnej wartości dofinansowań do projektów. w przypadku pozostałych inteligentnych specjalizacji można zaobserwować spadek udziału projektów realizowanych z ich wskazaniem, dodatkowo, żaden z projektów nie jest realizowanych w ramach inteligentnej specjalizacji *technologie informacyjno-komunikacyjne*. Spośród 84 projektów, 8 nie wpisywało się w żadną inteligentną specjalizację. Wartość dofinansowań do projektów niewpisujących się w inteligentne specjalizacje wyniosła 4.657.989,35, co stanowi 9,5% wartości wszystkich dofinansowań do projektów.

Wykres 5. Projekty wpisujące się w RIS3 w ramach działania 2.5 (dane z konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-030/16, RPSW.02.05.00-IZ.00-26-071/16 oraz RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17)

Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-030/16, konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-071/16, n=192, oraz konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17, n=84.

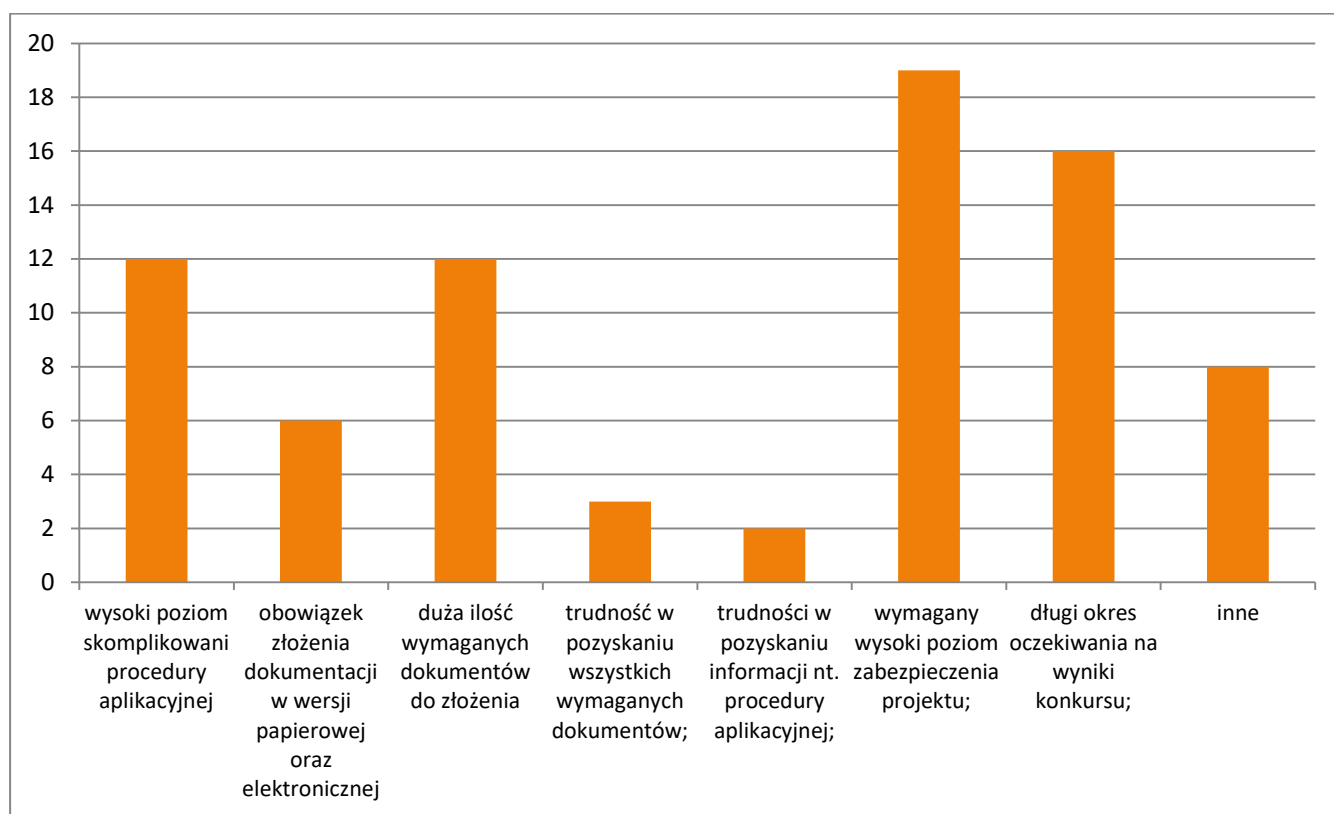
Spośród badanych przedsiębiorstw, zgodnie z doбором próby, większość aplikowała o dofinansowanie w ramach Działania 2.5 (18 przedsiębiorstw), z kolei 7 przedsiębiorstw aplikowało w ramach obu działań – 1.2 oraz 2.5, zaś 5 przedsiębiorstw - jedynie do Działania 1.2.

Spośród przedsiębiorstw, które aplikowały do Działania 1.2, 5 przedsiębiorstw podejmowało tę próbę dwukrotnie. Również w przypadku przedsiębiorstw aplikujących do Działania 2.5, 5 przedsiębiorstw aplikowało dwukrotnie. Blisko 1/3 badanych przedsiębiorstw (9 firm) deklaruje, iż ich wnioski jeden raz zostały odrzucone. Wśród przyczyn można wskazać zarówno uchybienia formalne, jak również merytoryczne (np. błędnie przedstawione

wskaźniki). Wszystkie przedsiębiorstwa, których wnioski zostały odrzucone, podjęły kolejną próbę pozyskania dofinansowania poprzez aplikowanie o środki do tego samego lub innego działania w obszarze RPOWŚ 2014-2020. Na 7 przypadków ponownego aplikowania o środki, tylko w jednym przypadku wniosek został ponownie odrzucony i to – zdaniem respondenta- ze względu na fakt, iż wniosek był pisany przez firmę doradczą.

Problemy świętokrzyskich przedsiębiorców z procesem aplikowania o środki w ramach RPOWŚ 2014-2020 oceniono m.in. na podstawie 30 wywiadów przeprowadzonych z beneficjentami Działania 1.2 i Działania 2.5.. z wywiadów wynika, że 23 badanych napotkało na różnego typu problemy związane z procesem aplikowania o środki.

Wykres 6. Problemy występujące w trakcie procedury aplikacyjnej o środki unijne

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Jako najczęstszą trudność w procedurze aplikacyjnej beneficjenci wskazali wymagany wysoki poziom zabezpieczenia. Zwracano także uwagę na dużą liczbę wymaganych do złożenia dokumentów oraz trudność w skompletowaniu wszystkich obligatoryjnych

dokumentów. Respondenci podkreślali także wysoki stopień zbiurokratyzowania całej procedury oraz wymóg składania licznych dokumentów, których przedkładanie - w ich ocenie - nie jest na tym etapie procedury aplikacyjnej zasadne. Jak podkreślają badani, w większości przypadków zaistniałe problemy udało się rozwiązać, przy czym często dzięki wsparciu zewnętrznej firmy doradczej. Większość beneficjentów (27 spośród 30) jest zdania, iż należy uprościć proces aplikacyjny m.in. poprzez zmniejszenie wymaganej liczby dokumentów na etapie składania wniosku oraz dopuszczenie możliwości składania wniosku jedynie w formie elektronicznej.

Z kolei uczestnicy badania fokusowego zwracali uwagę, że obszerność dokumentacji aplikacyjnej jest czynnikiem bardzo zniechęcającym firmy do ubiegania się o wsparcie. o ile na etapie aplikowania o środki nie zostanie zapewnione lepsze wsparcie doradcze ze strony instytucji zarządzających Programem, wówczas o realny dostęp do funduszy mogą walczyć jedynie firmy, które zdążyły wykształcić własny personel intelektualny⁹ lub posiadają zaplecze w postaci firmy doradczej. Stopień skomplikowania procedury aplikacyjnej jest na tyle wysoki, że bez profesjonalnego wsparcia część potencjalnych beneficjentów nie jest w stanie sprostać wymogom formalnym złożenia wniosku.

⁹ Kurowska-Pysz, Joanna. "Rola pracowników wiedzy w działalności innowacyjnej przedsiębiorstw." W: M. Moszkowicz, R. Kamiński, M. Wąsowicz (red.), *Budowa gospodarki opartej na wiedzy w Polsce—modele i doświadczenia* (2013): 115-126.

4.2 Analiza nisz rynkowych w województwie świętokrzyskim, uwzględniająca kontekst aplikowania o środki w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ

Jednym z celów badania była identyfikacja nisz rynkowych. W badaniu przyjęto definicję niszy rynkowej przedstawioną w SŁOWNIKU, na początku opracowania. Przyjęto założenie, że wąskie grupy odbiorców, szukających ściśle określonych korzyści, możliwe do identyfikacji przy pomocy metodyki badawczej przyjętej dla niniejszego opracowania, jako wąskie rynki o ograniczonym popycie mogą stać się dla wielu świętokrzyskich przedsiębiorców atrakcyjnymi arenami konkurencji rynkowej, a jednocześnie mogą stanowić impuls do rozwoju wielu produktów i usług komplementarnych wobec branż rozwijających się wokół inteligentnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego.

Właśnie z inteligentnymi specjalizacjami województwa świętokrzyskiego powiązana jest analiza nisz rynkowych w kontekście warunków aplikowania o środki do Działania 1.2 oraz Działania 2.5 RPOWŚ. Obszary takie jak: zasobooszczędne budownictwo, przemysł metalowo-odlewniczy, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, turystykę zdrowotną i prozdrowotną, jak też trzy obszary horyzontalne: technologie informacyjno-komunikacyjne, branżę targowo-kongresową, zrównoważony rozwój energetyczny – zyskują bowiem dzięki RPOWŚ wyjątkowe wsparcie, przede wszystkim stymulujące ich innowacyjność. Większość przedsiębiorstw aplikujących o środki w ramach analizowanych działań podkreśla silny związek ich projektów z inteligentnymi specjalizacjami regionu, tak by spełnić wymagane (w przypadku Działania 1.2) lub punktowane (w przypadku Działania 2.5) kryterium oceny wniosku. W kontekście wykorzystania środków z RPOWŚ, takie podejście bezpośrednio rzutuje na przypisanie analizowanych projektów do potencjalnych nisz rynkowych, zaś w aspekcie sytuacji na rynku wzmacnia branże powiązane z inteligentnymi specjalizacjami województwa świętokrzyskiego, generując szereg efektów synergicznych i mnożnikowych, które mogłyby stanowić ciekawy temat odrębnego badania ewaluacyjnego.

Analiza wniosków o dofinansowanie dotyczyła 107 projektów (23 projektów w ramach Działania 1.2 oraz 84 projektów w ramach Działania 2.5) zatwierdzonych do

dofinansowania. Podstawą przyporządkowania do identyfikowanych nisz rynkowych były skrócone opisy projektów. Zgodnie z przyjętym założeniem, projekty potencjalnie wpisujące się w nisze rynkowe to takie, w których we wniosku przedsiębiorcy podkreślili unikatowość wyrobu/usługi w skali regionu, kraju lub świata oraz jednocześnie podkreślili aktualny brak możliwości zaspokojenia popytu rynkowego na ofertę powiązaną z rozwijanym wyrobem / usługą.

Przeprowadzona w ten sposób analiza wyłoniła 33 projekty (spośród 107 badanych), realizowane w obszarze potencjalnej niszy rynkowej, w tym: 8 projektów realizowanych w ramach Działania 1.2 (34,8% wszystkich projektów w ramach działania 1.2) oraz 25 projektów realizowanych w ramach Działania 2.5 (29,7% wszystkich projektów w ramach działania 2.5).

Tabela 8. Obszary tematyczne projektów, uznane za potencjalną działalność związaną z niszą rynkową, zidentyfikowane w oparciu o wnioski aplikacyjne zatwierdzone do wdrożenia w ramach działania 1.2 oraz działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020

Inteligentne specjalizacje	Nr wniosku o dofinansowanie	Działalność niszowa
Zasobooszczędne budownictwo	RPSW.02.05.00-26-0045/17	Wprowadzenie nowej technologii produkcji paneli ściennych i podłogowych 3D z Wapienia Morawica oraz Bazaltu (unikalna alternatywna powierzchnia 3D oraz analogiczne wykończenie krawędzi metodą mechaniczną i chemiczną).
	RPSW.02.05.00-26-0030/17	Produkcja mebli typu iron wood.
	RPSW.02.05.00-26-0063/17	Produkcja lameli i obłogów drewnianych o wysokiej charakterystyce jakościowej i technologicznej.
	RPSW.02.05.00-26-0064/17	Produkcja innowacyjnego produktu - drewna hybrydowego nowej generacji.
	RPSW.02.05.00-26-0100/17	Produkcja stolarki okiennej z hybrydową ramą i skrzydłem kompozytowo-drewnianym.
	RPSW.02.05.00-26-0146/17	Produkcja kostki dolomitowej oraz krawężników wytwarzanych z surowca pozyskiwanego w regionie świętokrzyskim.
	RPSW.02.05.00-26-0149/17	Produkcja uszczelki kalenicy PLA o rozciągliwości 60% - taśmy kominowej Izogum oraz usługi cięcia folii o poprawionych parametrach procesu.
	RPSW.01.02.00-26-	Wykorzystanie surowców i materiałów na bazie odpadów bądź UPS

	0040/17	– ubocznych produktów spalania do budownictwa
	RPSW.02.05.00-26-0001/17	Wdrożenie do produkcji nowego w skali Europy materiału budowlanego w postaci płyt elewacyjnych z wapienia pińczowskiego o rozmiarach powyżej 60X60cm.
Przemysł metalowo-odlewniczy	RPSW.01.02.00-26-0026/17	Stworzenie nowego typoszeregu pomp zatapialnych z integralnym systemem chłodzenia.
	RPSW.02.05.00-26-0070/17	Innowacyjna w skali świata szlifierka orbitalna do rur i profili.
	RPSW.01.02.00-26-0038/17	Innowacyjna technologia ciśnieniowego odlewania i obróbki jednorodnych odlewów ze stopów magnezu z dodatkiem złomu magnezowego.
	RPSW.02.05.00-26-0114/17	Wdrożenie wytwarzania innowacyjnego produktu – wyselekcjonowanych frakcji cenosfery, mających zastosowanie jako budulec wyrobów ogniotrwałych np. w hutnictwie.
	RPSW.02.05.00-26-0047/17	Wdrożenie dwóch produktów, nieznanymi i niestosowanymi na terenie Polski i Europy tj. struny diamentowej do cięcia materiałów super-twardych oraz segmentów tnących do budowy narzędzi do obróbki materiałów supert-twardych
	RPSW.02.05.00-26-0057/17	Wdrożenie produkcji nowych, pneumatycznych urządzeń przeciskowych oraz poprawa parametrów technicznych urządzeń wytwarzanych dotychczas.
	RPSW.02.05.00-26-0019/17	Produkcja nowego produktu tj. lemieszów o zmienionym profilu atakującej powierzchni tnącej ze stali nowej generacji HARDOX lub stali borowej, których obecnie nie wykonuje żadna firma w Polsce i Europie.
	RPSW.02.05.00-26-0033/17	Wdrożenie nowego produktu platformy transportowej TRAGARZ 300 (wersja standard oraz z przeznaczeniem dla przewozu psów).
Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	RPSW.01.02.00-26-0001/17	Wdrożenie programu rehabilitacji i reedukacja chodu.
	RPSW.01.02.00-26-0028/17	Opracowanie zawiesziny ze zliofilizowanej i sproszkowanej błony owodniowej.
	RPSW.01.02.00-26-0047/17	Wykrycie materiału genetycznego potwierdzającego zakażenie stawu krętkiem Boreliozy oraz test skuteczności zestawu
	RPSW.02.05.00-26-0039/17	Wdrożenie innowacji produktowej - nowatorskiej oferty pobytowej w turystyce zdrowotnej (opartej szczególnie na sylwoterapii, hortiterapii i zdrowej diecie)

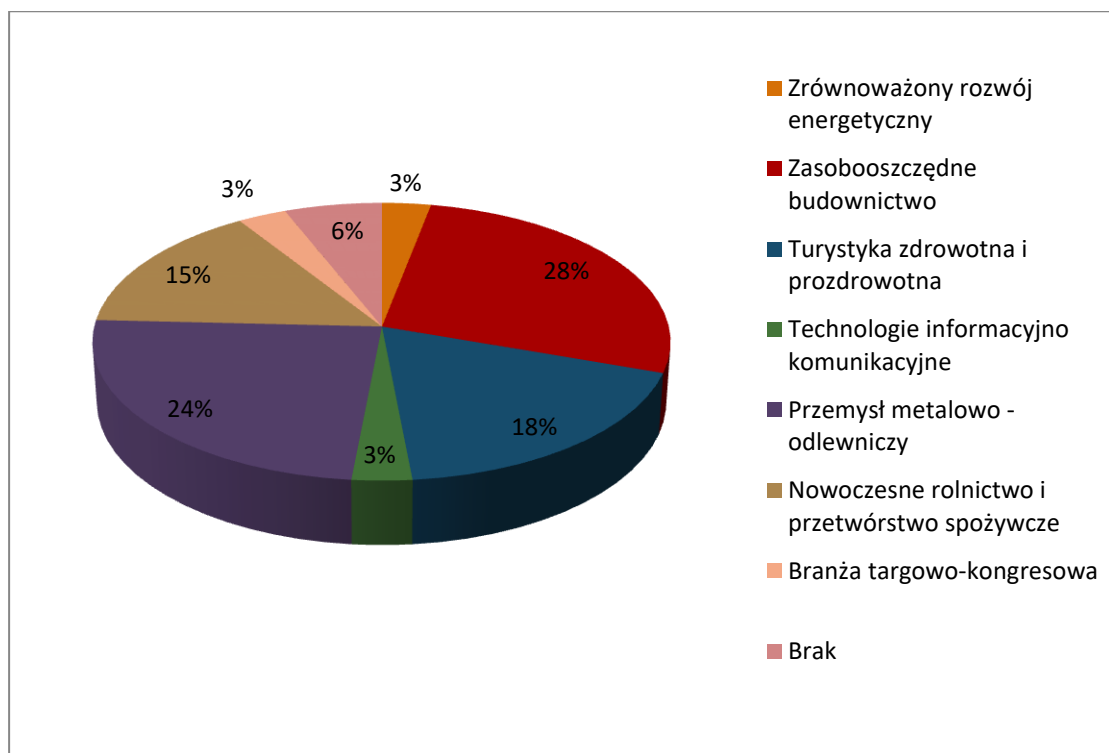
	RPSW.02.05.00-26-0093/17	Wprowadzenie na rynek stacjonarnego i mobilnego escape room oraz suchej kąpieli ozonowej.
	RPSW.02.05.00-26-0138/17	Wprowadzenie na rynek innowacyjnego produktu - zęby o niespotykanych obecnie na rynku parametrach, wykonane z wykorzystaniem technologii 3D
Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	RPSW.02.05.00-26-0073/17	Produkcja opakowań na produkty spożywcze z zastosowaniem dodatku pochłaniającego tlen, który wydłuży okres przydatności przechowywanej w nim zawartości, bez konieczności dodawania sztucznych konserwantów
	RPSW.02.05.00-26-0088/17	Wdrożenia innowacji produktowej: uruchomienie nowej działalności związanej z produkcją posiłków MRP, odżywek i suplementów diety produkowanych z wykorzystaniem nanotechnologii
	RPSW.01.02.00-26-0039/17	Opracowanie technologii przetwarzania BPD na pełnowartościowe, przyjazne środowisku produkty mające zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu
	RPSW.02.05.00-26-0018/17	Wdrożenie innowacyjnego produktu - lecytyny granulowanej
	RPSW.02.05.00-26-0117/17	Produkcja innowacyjnego środka akwarystycznego, będącego źródłem rozpuszczalnych jonów (m.in. K, P) niezbędnych do utrzymania właściwej homeostazy ekosystemu wodnego.
Technologie informacyjno - komunikacyjne	RPSW.01.02.00-26-0049/17	Opracowanie pierwszej polskiej koparki do wydobywania wirtualnych walut.
Branża Targowo-Kongresowa	RPSW.02.05.00-26-0106/17	Wprowadzenie innowacyjnej sauny opartej na technologii materiałów biopozytywnych z uwalnianiem jonów ujemnych i FIR

Zrównoważony rozwój energetyczny	RPSW.02.05.00-26-0115/17	Wdrożenie wytwarzania innowacyjnego produktu - PRO-pelletu
Brak	RPSW.02.05.00-26-0095/17	Zakup nowoczesnych urządzeń i wdrożenie innowacyjnych metod produkcji elementów z tworzyw sztucznych i komponentów metalowych. Docelowo - produkcja nowych wyrobów tzw. brakety multifunkcyjne trwale przyklejone do szyby samochodowej, umożliwiające mocowanie różnego rodzaju urządzeń służących do poprawy bezpieczeństwa podczas jazdy samochodem, np. kamery rejestratora jazdy
	RPSW.02.05.00-26-0109/17	Produkcji odźwiżaczy kotłów ciepłowniczych oraz przenośników zgrzeblowych z zastosowaniem opatentowanego łącznika zgrzeblu i łańcucha w przenośniku zgrzeblowym oraz złącza zgrzeblu z łańcuchem, których obecnie nie wykonuje żadna firma w Polsce i Europie

Źródło: opracowanie własne na podstawie skróconych opisów wniosków, n=33

Powyższa analiza wskazuje, że większość działalności uznanych za niszowe, wpisuje się w inteligentne specjalizacje regionu.

Wykres 7. Realizacja projektów wpisujących się w nisze rynkowe w podziale na inteligentne specjalizacje regionu

Źródło: opracowanie własne na podstawie skróconych opisów wniosków, n=33

W odniesieniu do Działania 1.2, jak również Działania 2.5, do oceny kryterium innowacyjności przyjęto definicję innowacji określoną w podręczniku OECD (Podręcznik Oslo)¹⁰, która określa innowację jako wprowadzenie do praktyki w gospodarce nowego lub znacząco ulepszanego rozwiązania w odniesieniu do produktu (towaru lub usługi), procesu, marketingu lub organizacji. Zgodnie z tą definicją można rozróżnić:

- innowację produktową – oznaczającą wprowadzenie na rynek przez dane przedsiębiorstwo nowego towaru lub usługi lub znaczące ulepszenie oferowanych uprzednio towarów i usług w odniesieniu do ich charakterystyk lub przeznaczenia;
- innowację procesową – oznaczającą wprowadzenie do praktyki w przedsiębiorstwie nowych lub znacząco ulepszonych metod produkcji lub dostawy;
- innowację marketingową – oznaczającą zastosowanie nowej metody marketingowej

¹⁰ Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Szczegółowy opis osi priorytetowych, s. 24, <http://www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl>, dostęp 03.12.2017 r.

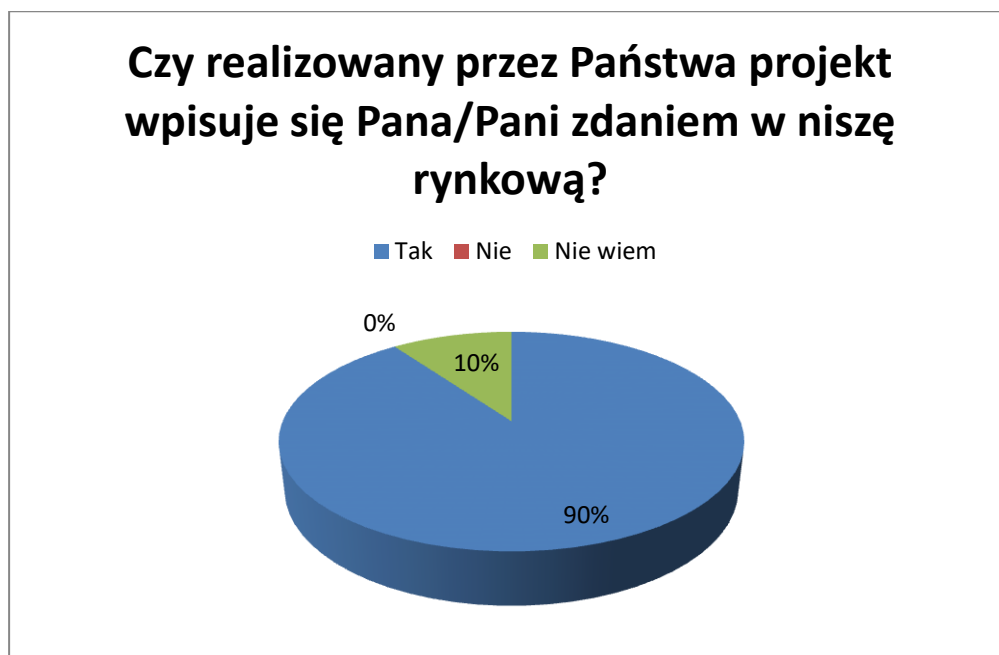
obejmującej znaczące zmiany w wyglądzie produktu, jego opakowaniu, pozycjonowaniu, promocji, polityce cenowej lub modelu biznesowym, wynikającej z nowej strategii marketingowej przedsiębiorstwa;

- innowację organizacyjną – polegającą na zastosowaniu w przedsiębiorstwie nowej metody organizacji jego działalności biznesowej, nowej organizacji miejsc pracy lub nowej organizacji relacji zewnętrznych.

O niszach rynkowych można mówić przede wszystkim w przypadku wdrażania innowacji produktowych, gdyż dzięki nim firmy mogą oferować nowe bądź ulepszone produkty, które nie oferowane na rynku przez inne podmioty, a tym samym mogą wypełniać niszę rynkową niezrealizowanego w tym zakresie popytu.

Wywiady z przedsiębiorcami potwierdzają, iż są oni w większości przekonani o unikatowości realizowanych przez siebie projektów – aż 27 na 30 respondentów stwierdziło, iż realizowany projekt wpisuje się w niszę rynkową, a tylko 3 badanych powołało się na trudności w ocenie tego aspektu, udzielając odpowiedzi „nie wiem”. W aspekcie tak postawionego pytania o zakwalifikowanie projektów do nisz rynkowych, można jednak domniemywać, iż badani przedsiębiorcy oceniali tę kwestię dość subiektywnie. Każdy z nich może bowiem posiadać inne wyobrażenie o niszy rynkowej. W tym zakresie spory toczą się bowiem również w doktrynie naukowej. Można jednak przyjąć, iż przedsiębiorcy, którzy zaliczają swoje inwestycje do nisz rynkowych pozytywnie oceniają swoje szanse rynkowe i są przeświadczeni o zapotrzebowaniu rynkowym na ich realizację.

Wykres 8. Opinia przedsiębiorców na temat wpisywania się projektów w niszę rynkową

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Analiza nisz rynkowych oparta na wywiadach z ekspertami dodatkowo potwierdziła również mocne powiązanie działalności niszowej z obszarem inteligentnych specjalizacji. Eksperti nie wskazywali konkretnych branż, które uznają za nisze rynkowe. W ich ocenie specyfika działalności w niszy rynkowej jest związana z umiejętnością oceny rynku i szybkiego reagowania na zmieniające się potrzeby konsumentów, w tym pojawiające się nowe potrzeby, co przeważnie jest traktowane przez przedsiębiorców jako tajemnica handlowa. Dlatego też – zdaniem ekspertów – trudno z wyprzedzeniem jednoznacznie kategoryzować nisze rynkowe. Eksperti podkreślali jednak, że w aspekcie logiki wsparcia działalności innowacyjnej ze środków RPOWŚ, rozwój nisz rynkowych z wykorzystaniem środków publicznych i z zaangażowaniem instytucji otoczenia biznesu w województwie świętokrzyskim powinien zostać powiązany z inteligentnymi specjalizacjami regionu. Można bowiem domniemywać, że z uwagi na poziom wsparcia, jakim w regionie otaczane są inteligentne specjalizacje i działający w ich obszarze przedsiębiorcy – także innowacyjność produktowa związana z niszami rynkowymi niezaspokojonego popytu będzie się lokowała wokół branż powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami.

Warto zaznaczyć, że omówione w tej części opracowania wyniki badań pozwalają na odniesienie się do nisz rynkowych jedynie w aspekcie celów Działania 1.2 i Działania 2.5. RPOWŚ 2014-2020, trudno jest natomiast na tej podstawie przesądzać generalnie o niszach rynkowych, jakie mogą wystąpić w województwie świętokrzyskim, gdyż wymaga to innego podejścia analitycznego, które zaprezentowano w kolejnym podrozdziale.

4.3 Analiza nisz rynkowych – szerszy kontekst badawczy

Analiza nisz rynkowych w województwie świętokrzyskim może również wykraczać poza kontekst RPOWŚ 2014-2020, przy czym nie oznacza to, iż możliwe jest jednocześnie uchwycenie wszystkich potencjalnych kierunków rozwoju nisz rynkowych, m.in. z uwagi na niepełne informacje o rynku, a także działania przedsiębiorstw funkcjonujących w niszach rynkowych, które starają się jak najdłużej zachować w tym zakresie tajemnicę handlową. Można jednak przyjąć, iż firmy rozwijające się prężnie w niszach rynkowych znajdują się zarówno wśród beneficjentów RPOWŚ 2014-2020, jak również wśród najlepiej prosperujących firm w województwie świętokrzyskim, a także wśród tych przedsiębiorstw, które poszukują pracowników na rynku. Biorąc pod uwagę:

- trendy dotyczące nisz rynkowych, które wynikają z badania przedsiębiorców korzystających ze środków RPOWŚ 2014-2020,

- wyniki zestawienia „Złota Setka Echa Dnia” za lata 2016¹¹ i 2017¹², przedstawiające opłacalność działalności w poszczególnych branżach, w tym również zakres działalności, w którym wysokie obroty osiąga najwięcej firm,

- wyniki Barometru Rynku Pracy Województwa Świętokrzyskiego za lata 2016 i 2017, pokazującego przede wszystkim zawody deficytowe, w którym występowało

¹¹ <https://echodnia.eu/oto-zlota-setka-2016-poznaj-najlepsze-firmy-regionu-swietokrzyskiego-lista/ar/10782688>

¹² <https://echodnia.eu/oto-giganci-swietokrzyskiej-gospodarki-zlota-setka-2017/ar/12684069>

największe zapotrzebowanie na pracowników z określonymi umiejętnościami¹³ wyznaczono kierunki rozwoju rynku, które potencjalnie mogą stanowić nisze rynkowe. Przedstawiono je poniżej.

1. Budownictwo m.in.¹⁴:

- wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych, montaż konstrukcji stalowych i obudów ścian,
- produkcja materiałów budowlanych: cement, wapno, beton, kruszywa oraz mas asfaltowych,
- produkcja podłóg drewnianych,
- produkcja płytek,
- produkcja mebli, oświetlenia i lustek,
- produkcja stolarki okiennej, drzwiowej z drewna i PCV,
- inne nowoczesne rozwiązania dla budownictwa np. drewno hybrydowe, lamele i obłogi drewniane.

2. Przemysł metalowo-odlewniczy m.in.¹⁵:

- produkcja instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych,
- odzysk surowców z materiałów segregowanych,
- produkcja odlewów i komponentów odlewniczych,
- produkcja części oraz podzespołów spawanych do maszyn budowlanych,
- produkcja wyrobów z drutu, gwoździ, łańcuchów i sprężyn,
- produkcja pneumatyki,
- produkcja pomp wirowych i wyposażenia oraz odlewów z żeliwa szarego,
- produkcja konstrukcji metalowych i wyrobów spawalniczych,
- nowoczesne technologie przemysłowe znajdujące zastosowanie w przemyśle metalowo-odlewniczym.

3. Turystyka zdrowotna i prozdrowotna m.in.¹⁶:

- usługi fizjoterapeutyczne i medycyny naturalnej dedykowane różnym grupom docelowym,
- produkcja składników odżywczych i suplementów diety,

¹³ www.barometrzwodow.pl

¹⁴ Największe zapotrzebowanie zgłaszano na zatrudnienie betoniarzy i zbrojarzy.

¹⁵ Największe zapotrzebowanie zgłaszano na zatrudnienie ślusarzy i spawaczy.

¹⁶ Największe zapotrzebowanie zgłaszano na zatrudnienie lekarzy, pielęgniarek i położnych.

- rehabilitacja seniorów i innych grup docelowych np. po udarze, zawale itp.
- usługi lecznicze i szpitalne,
- usługi SPA połączone z rehabilitacją medyczną,

4. Energetyka m.in.:

- produkcja nowoczesnych kotłów i pieców,
- wytwarzanie energii elektrycznej w tym przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii,
- handel opałem spełniającym normy środowiskowe,
- usługi na rzecz energetyki zawodowej i energetyki przemysłowej.

5. Produkcja żywności, w tym ekologicznej i przetwórstwo żywności.

6. Produkcja opakowań do żywności, innych niż plastikowe.

7. Produkcja filtrów do wody, zaworów i kurków oraz wyrobów kanalizacyjnych.

4.4 Analiza finansowania działań umożliwiających rozwój innowacyjności i prac badawczo-rozwojowych z funduszy publicznych oraz wdrażania ich wyników przez świętokrzyskich przedsiębiorców

Jednym z głównych celów, jakie powinny zostać osiągnięte w okresie programowania 2014-2020, dzięki realizacji przez przedsiębiorców projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej, jest rozwój innowacji oraz działalności badawczo-rozwojowej prowadzącej do rozwoju innowacji na terenie województwa świętokrzyskiego.

Praktycznie w każdym programie operacyjnym uwzględnione są różnego typu bezpośrednie lub pośrednie formy wsparcia przedsiębiorców, jednak najszerszą ofertę, w kontekście wsparcia działań badawczo-rozwojowych oraz projektów innowacyjnych, zawierają programy operacyjne: Inteligentny Rozwój 2014-2020 i Polska Wschodnia 2014-2020 oraz 16 regionalnych programów operacyjnych, realizowanych samodzielnie przez każde z województw.

Finansowanie prac badawczo-rozwojowych odbywa się w ramach wskazanych programów operacyjnych, jako pomoc dla przedsiębiorców w następujących obszarach:

- wsparcie projektów badawczo-rozwojowych zakładających prowadzenie badań przemysłowych oraz prac rozwojowych lub tylko prac rozwojowych, zmierzających do opracowania nowych technologii, produktów, usług i procesów lub też wprowadzenia znaczących ulepszeń do istniejących technologii/produktów/usług i procesów,
- inwestycje w infrastrukturę badawczo – rozwojową – wsparcie na stworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego przedsiębiorstwa,
- wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwie do działalności gospodarczej tj. wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych opracowanych samodzielnie przez przedsiębiorstwo lub zakupionych od podmiotu zewnętrznego, np. od współpracującej z firmą jednostki naukowej (projekty wdrożeniowe powinny prowadzić do innowacji – opracowania nowych lub znacząco ulepszonych produktów/technologii/usług),

- wdrożenie innowacji w przedsiębiorstwie – wsparcie rozwoju MŚP poprzez inwestycje, niekoniecznie związane z wdrożeniem wyników prac B+R, ale mające na celu wdrożenie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych.

W ramach niniejszego badania ewaluacyjnego, przedsiębiorcy korzystający ze środków unijnych tj. beneficjenci Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020, a zarazem respondenci 30 wywiadów, wskazali jakiego rodzaju projekty realizowali oraz określili na czym polegała innowacyjność ich przedsięwzięć¹⁷.

¹⁷ Uzyskane odpowiedzi dotyczą 12 beneficjentów realizujących projekty w ramach działania 1.2 oraz 25 beneficjentów realizujących projekty w ramach działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020. Wskazania nie sumują się do liczby 30, gdyż w 7 przypadkach ankietowane były firmy, które realizują bądź realizowały projekty zarówno w ramach Działania 1.2 jak i Działania 2.5.

Poniższa tabela prezentuje charakterystykę 30 przedsiębiorców uczestniczących w wywiadach, z punktu widzenia typów realizowanych projektów.

Tabela 9. Zakres przedmiotowy projektów z Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 realizowanych przez respondentów 30 wywiadów

Czego dotyczył Państwa projekt/ Państwa projekty składany/e w ramach Działania 1.2 lub Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020?			
Beneficjenci działania 1.2 RPOWŚ			
Wsparcie na rozwój istniejącego lub stworzenie nowego zaplecza badawczo - rozwojowego służącego działalności innowacyjnej	Projekty badawcze przedsiębiorstw służące opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów produkcyjnych – badania przemysłowe i prace rozwojowe	Zakup wyników prac B+R oraz praw własności intelektualnej m.in. patentów, licencji, know-how lub innej nieopatentowanej wiedzy technologicznej	Inne
6	11	0	0
Beneficjenci działania 2.5 RPOWŚ			
Dofinansowanie inwestycji związanych z rozwojem przedsiębiorstwa, wprowadzeniem nowych produktów i/lub usług, a także unowocześnieniem wyposażenia związanego z działalnością gospodarczą, wprowadzeniem innowacji produktowych, technologicznych i/lub organizacyjnych	Dokonywanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmiana w sposobie świadczenia usług za pośrednictwem zakupu zaawansowanych nowych technologii lub w wyniku wdrożenia wyników prac B+R.	Inne	
18	9	1	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Powyższe wyniki wskazują na trend, jaki rysuje się w oparciu o ocenę badanych projektów świętokrzyskich przedsiębiorców. Sięgają oni po wsparcie unijne w ramach RPOWŚ 2014-2020, przeważnie na realizację inwestycji związanych z rozwojem swoich firm, poprzez:

- badania służące opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów produkcyjnych (badania przemysłowe i prace rozwojowe),
- wprowadzenie nowych produktów i/lub usług, a także unowocześnienie wyposażenia związanego z działalnością gospodarczą oraz wprowadzenie innowacji produktowych, technologicznych i/lub organizacyjnych.

Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszyły się działania związane z rozwojem istniejącego lub stworzeniem nowego zaplecza badawczo – rozwojowego, służącego stałej i perspektywicznej działalności innowacyjnej firm poprzez prowadzenie dalszych prac badawczo-rozwojowych. Takie podejście wynika z dominującego stosunku firm do rynku, opierającego się na działaniach bieżących, ukierunkowanych przede wszystkim na szybkie zmiany procesu produkcyjnego, adekwatnie do zmieniających się szybko wymogów rynku. Drugim czynnikiem jest relatywnie niska świadomość przedsiębiorców, do co istoty procesów innowacyjnych, przede wszystkim prac badawczo-rozwojowych, których znaczenie i cele są bliżej nieznane większości firm.

Drugim, mniej popularnym kierunkiem wykorzystania dotacji jest wdrażanie innowacji procesowych, związanych z dokonywaniem zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmianą w sposobie świadczenia usług za pośrednictwem zakupu zaawansowanych nowych technologii lub w wyniku wdrożenia wyników prac B+R. Choć uczestnicy badania fokusowego podkreślali, że dla wielu firm, które posiadają dobrze odbierany przez rynek produkt, strategicznie nie znajduje uzasadnienia wdrażanie innowacji produktowych, czyli zmiana tego produktu – dla większości firm zaprojektowanie innowacyjnych zmian technologicznych we własnym systemie produkcji wydaje się trudniejsze niż wdrożenie nowego produktu czy usługi. Sytuacja ta znajduje swoje uzasadnienie prawdopodobnie także w niskiej świadomości istoty procesów innowacyjnych.

Respondenci badania ankietowego scharakteryzowali także swoje projekty pod kątem powstania nowych miejsc pracy, komponentów badawczych i wdrożenia wyników badań, wpływu na eksport oraz dodatkowych efektów mnożnikowych realizacji projektu.

Wszyscy ankietowani potwierdzili, że realizowane przez nich projekty zakładały powstanie nowych miejsc pracy. z kolei 24 na 30 respondentów stwierdziło, że elementem

projektu było wdrożenie wyników badań. Zdaniem 19 ankietowanych wdrożenie projektu wiązało się ze wzrostem eksportu w firmie, natomiast 17 respondentów udzieliło odpowiedzi, że w ramach działań projektowych przewidziano element badawczy. Wyniki badania ankietowego w tych obszarach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Cechy charakterystyczne realizowanych projektów

<i>Czy projekt przewidywał powstanie nowych miejsc pracy?</i>		
Tak	Nie	Nie wiem / Nie pamiętam
30	0	0
<i>Czy w ramach działań przewidziano element badawczy?</i>		
17	13	0
<i>Czy poprzez projekt zakładano wzrost eksportu?</i>		
19	7	4
<i>Czy zakładano wdrożenie wyników badań?</i>		
24	6	0
<i>Czy założono dodatkowe efekty projektu?</i>		
18	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Jako dodatkowe efekty osiągnięte w ramach realizowanych projektów respondenci wskazywali przede wszystkim: efekty proekologiczne (5 odpowiedzi), poprawę funkcjonowania firmy w obszarze technologii informacyjno-komunikacyjnych (2 odpowiedzi), wzrost konkurencyjności firmy (2 odpowiedzi), poprawę sytuacji finansowej firmy (wzrost rentowności – 2 odpowiedzi).

Przedsiębiorców zapytano również o istotę innowacyjności w realizowanych projektach. Żadnemu z respondentów nie sprawiło problemu zdefiniowanie zakresu innowacyjności realizowanej inwestycji. Wśród odpowiedzi dominowały wskazania na:

zmiany w ofercie produktowej / usługowej lub w technologii produkcji (np.: „opracowanie technologii produktowego zagospodarowania odpadów przemysłowych ze spalania węgla, biomasy i odpadów w elektrowni”, „nowy proces produkcyjny, znacząco zautomatyzowany”, „produkcja form wtryskowych dla przemysłu odlewniczego i nowoczesna narzędziownia”, „opracowanie innowacyjnego procesu produkcyjnego”, „hybrydowa technologia stolarki”, „innowacyjna usługa pomiarowa w branży metalowej, bardzo precyzyjna”, „wysoka jakość druku przez połączenie 2 metod, własna technologia, dedykowana linia technologiczna pozycjonująca w 2 rejestrach i korygująca nadruk z dużą dokładnością”).

W kontekście wdrażania wyników prac badawczo-rozwojowych oraz projektów innowacyjnych, badani świętokrzyscy przedsiębiorcy zwrócili również uwagę na niektóre problemy, z jakimi borykali się beneficjenci podczas realizacji swoich przedsięwzięć. Generalnie większość ankietowanych stwierdziła, że nie miała problemów z wdrażaniem innowacji w ramach projektu (16 wskazań). Należy jednak zaznaczyć, że niektórzy z respondentów aktualnie dopiero rozpoczęli realizację projektów, a zatem nie mają jeszcze doświadczeń wynikających z pełnego cyklu wdrażania innowacji w tego typu przedsięwzięciu. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 9. Problemy napotkane w trakcie realizacji projektu związanego z wdrażaniem innowacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Respondenci, którzy odnotowali problemy związane z wdrażaniem projektów wskazywali m.in. na: trudności związane z dokonywaniem zakupów w ramach projektu w trybie konkurencyjnym oraz problemy z zabezpieczeniem realizacji umowy. Zwrócono też uwagę na dużą biurokratyzację procedur związanych z realizacją przedsięwzięć oraz na inne bieżące trudności: „problemy z terminem dostaw, przesunięciami”, „firma wybrana zgodnie z zasadą konkurencyjności nie wywiązała się z zadania”, „sprawozdawczość z działalności nadmiernie rozbudowana, biurokracja niesamowita”).

Na problemy z procedurami zakupowymi oraz stosowaniem w praktyce prawa zamówień publicznych przez beneficjentów zwracają uwagę również eksperci biorący udział w wywiadach pogłębionych.

„Największe problemy związane z wdrażaniem innowacji, po uzyskaniu dofinansowania to prawo zamówień publicznych – niejasność i niezrozumienie przepisów przez beneficjentów. Przedsiębiorstwa mają charakter prywatny i nie korzystają na co dzień z takich dokumentów, zobowiązań (PZP). Przebieg zakupu innowacyjnych rozwiązań czy implementacja w działalności firmy, łączy się z zamówieniami, koniecznością zachowania konkurencyjności. Dzisiaj przedsiębiorcy są już nieco bardziej świadomi, że środki z Unii to pomoc dla nich, jednak po ich stronie są obowiązki związane z otrzymaniem tych środków. Wiele firm już przed podpisaniem umowy ma świadomość, że mogą nie podolać wymaganiom – poszukają firmy, która im pomoże”.

Z perspektywy ekspertów ważny jest również inny aspekt wdrażania projektów, który z oczywistych względów nie został wskazany przez przedsiębiorców. Tymi uwagami podzielił się uczestnik wywiadu IDI.

„Z naszej wiedzy wynika, iż przedsiębiorcy z sektora MSP, w większości nie posiadają doświadczenia w samodzielnym przygotowywaniu wniosków na projekty. Aby przygotować wniosek zwracają się do firm doradczych/konsultingowych, które odpłatnie pomagają sporządzić wniosek, który w świetle regulaminu konkursu będzie mógł być wybrany do dofinansowania. Poza dodatkowym kosztem dla wnioskodawcy, taka forma przygotowania wniosku często doprowadza do zobowiązania się przez wnioskodawcę we wniosku do rzeczy, których w trakcie realizacji nie jest on w stanie wykonać. Dotyczy to np. wskaźników rezultatu oszacowanych na zbyt wysokim poziomie, trudnym do osiągnięcia.”

Eksperti biorący udział w wywiadach pogłębionych zwracali również uwagę na problemy które pojawiają się dla wnioskodawców – przedsiębiorców na etapie aplikowania o środki, tzn. na wysoki stopień skomplikowania aplikacji.

„Mnóstwo dokumentów trzeba złożyć. Przecież do oceny wniosków nie potrzeba tylu załączników. Oświadczenia transportowe albo udowadnianie, że posiada się środki finansowe poprzez wyciąg jest niewłaściwe (można je w każdej chwili przelać). a połączenie warunków z zatrudnieniem wobec obecnych problemów na rynku pracy jest niedorzeczne, tym bardziej, że innowacje bardzo często wdraża się po to, żeby zastąpić pracę człowieka. a zabezpieczenie to już w ogóle jest stanowczo zbyt uciążliwe, przy czym jeszcze wszystkie koszty z tym związane obciążają beneficjentów. Dużym problemem jest długi okres oceny, skutkiem czego innowacje opisane we wniosku przestają nimi być”.

Eksperti zwracają również uwagę na niski potencjał świętokrzyskich przedsiębiorców do wdrażania projektów innowacyjnych i badawczo-rozwojowych.

„W regionie największą część stanowią mikroprzedsiębiorstwa, które mają ograniczony potencjał, jeśli chodzi o możliwość samodzielnego rozwoju własnych produktów, usług, prowadzenia własnych prac badawczo-rozwojowych. Mowa tutaj o barierach organizacyjnych, jeśli chodzi o potencjał ludzki, finanse, bazę produkcyjną, tak naprawdę to tutaj jest ta główna bariera – brak odpowiedniego potencjału finansowego, organizacyjnego, żeby się sprawami badawczo-rozwojowymi i innowacyjnymi móc zająć”.

Z kolei uczestnicy biorący udział w wywiadzie fokusowym zwrócili uwagę na bardzo rozbudowane procedury raportowania projektów oraz uciążliwy i pracochłonny sposób rozliczania niektórych kosztów np. w przypadku wynagrodzeń za prace badawczo-rozwojowe w przedsiębiorstwie. Warto również zwrócić uwagę na bardzo duży zasób dokumentów koniecznych do wydruku, co nie tylko wiąże się z dużym nakładem czasu na ich wytworzenie ale również negatywnie wpływa na środowisko.

4.5 Określenie planów inwestycyjnych innowacyjnych przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego

Inwestycje stanowią jeden z najważniejszych wyznaczników rozwoju przedsiębiorstw oraz gospodarki regionu. Plany inwestycyjne powinny być integralną częścią strategii rozwoju przedsiębiorstwa, wpływającą na zwiększenie efektywności jego funkcjonowania i wzrost konkurencyjności, a docelowo - podniesienie wartości rynkowej.

Stabilny wzrost polskiej gospodarki narodowej oraz gospodarek regionalnych w dużej mierze zależy od inwestycji w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, gdzie powstaje najwięcej miejsc pracy i skąd płynie relatywnie najwyższy strumień podatków do budżetu.

Aby optymalnie określić i zdefiniować planowane inwestycje, należy uwzględnić wiele czynników o różnorodnym charakterze, m.in.: działania konkurencji, zachowania klientów, politykę państwa, koniunkturę gospodarczą, zasoby firmy wpływające na jej potencjał itp.

Planując inwestycje w swoich firmach, przedsiębiorcy najczęściej decydują się na inwestowanie w następujących obszarach:

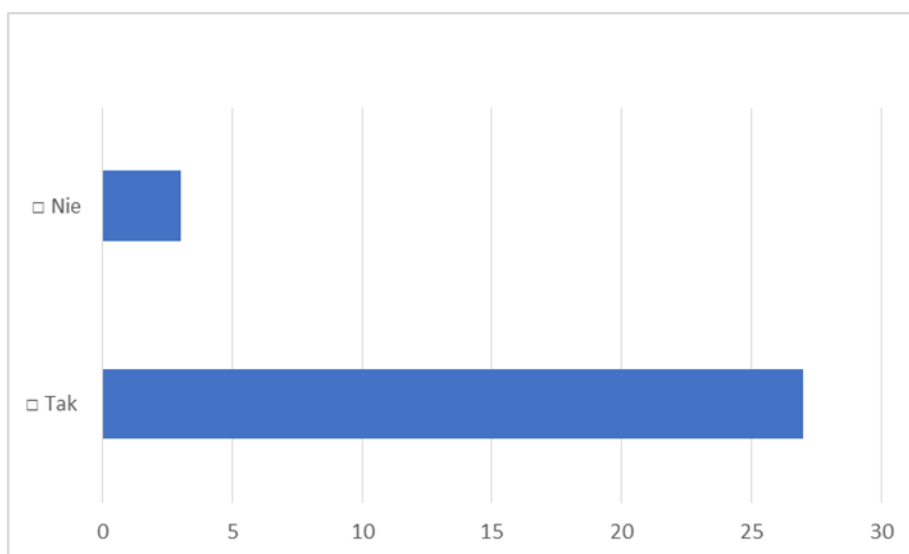
- inwestycje w kapitał ludzki – nakłady firm ponoszone na kadre, podwyżki i premie, inwestycje ukierunkowane na atrakcyjniejsze powierzchnie biurowe, kursy i szkolenia podnoszące kwalifikacje, dodatkowe benefity dla pracowników,
- inwestycje w rozwój produktów / usług dostępnych w portfolio firmy – nakłady ponoszone na wdrożenie do sprzedaży nowego produktu lub nowej usługi rozszerzających dotychczasowe portfolio firmy,
- inwestycje o charakterze technologicznym – nakłady firm ponoszone na nowe technologie w postaci np. oprogramowania, sprzętu, maszyn produkcyjnych,
- inwestycje w rozwój geograficzny firmy – nakłady ponoszone na otwarcie nowych oddziałów, fabryk, w tym również związane z wejściem na rynki zagraniczne.

Przedsiębiorcy z województwa świętokrzyskiego realizują swoje inwestycje m. in. w ramach projektów dofinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego w Działaniu 1.2 i Działaniu 2.5. RPOWŚ 2014-2020.

Kwestia planów inwestycyjnych świętokrzyskich przedsiębiorstw analizowana była w trakcie przeprowadzonych wywiadów. Respondentów zapytano, czy planują w przyszłości realizację projektów innowacyjnych lub badawczo-rozwojowych, a także jakiego rodzaju będą to inwestycje.

Jak wskazuje poniższy wykres, zdecydowana większość ankietowanych – 27 osób (90%) twierdzi, że w przyszłości będzie realizować kolejne inwestycje o charakterze innowacyjnym lub badawczo-rozwojowym.

Wykres 10. Zainteresowanie świętokrzyskich przedsiębiorców realizacją kolejnych projektów w zakresie nisz rynkowych, innowacji i/lub badań i rozwoju.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Respondenci, którzy zamierzają realizować kolejne inwestycje o charakterze innowacyjnym lub badawczo-rozwojowym doprecyzowali także ich zakres. Sześcioro ankietowanych nie chciało zdradzić swoich szczegółowych planów inwestycyjnych, ale zadeklarowali, że na pewno będą kontynuować inwestycje w branżach, w których prowadzą działalność (recykling i nawozy, usługi medyczne, „zielone” budownictwo, automatyka, stolarka otworowa oraz branża technologiczna). Do najciekawszych planów inwestycyjnych,

które zostały wskazane przez respondentów – świętokrzyskich przedsiębiorców – w ramach prowadzonego badania ankietowego można zaliczyć:

- inwestycje w park maszynowy (firma z branży metalowej oraz firma z branży produkcji mebli),
- budowa bioelektrowni (firma z branży energii odnawialnej),
- projekty badawcze dla innowacji procesowych, podnoszące konkurencyjność, jak tomografia komputerowa odlewów, zarządzanie energią, żeliwo ausferrytyczne (firma z branży metalowo-odlewniczej),
- inwestycja w rozwój usługi malowania hydrodynamicznego (firma produkująca konstrukcje metalowe),
- inwestycja w innowacyjne opakowania biodegradowalne (firma zajmująca się produkcją tworzyw sztucznych),
- inwestycja w innowacyjne urządzenia i maszyny do zabiegów (firma z branży medycznej),
- inwestycja w nowoczesną linię technologiczną i halę produkcyjną (firma z branży budowlanej i metalowej),
- inwestycja w innowacyjne rozwiązania w zakresie ogrzewania, remont kotłowni i pralni (firma z branży uzdrowiskowej),
- inwestycja w zakresie obniżenia kosztów energii elektrycznej (firma z branży informatycznej).

Można zauważyć, że wśród przedsiębiorców z województwa świętokrzyskiego, w tym przedsiębiorców reprezentujących inteligentne specjalizacje, zdecydowanie przeważa potrzeba podejmowania inwestycji technologicznych oraz inwestycji w rozwój produktów / usług dostępnych w portfolio firmy.

Żaden z przedsiębiorców nie wskazał, że planuje podejmować inwestycje w kadry lub inwestycje rozszerzające zasięg terytorialny jego firmy (np. tworzyć nowe oddziały firmy). Brak wskazania inwestycji w kadry może zapewne wynikać z faktu, że w ramach badania ankietowani byli beneficjenci Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020, którzy aktualnie koncentrują się na wdrażaniu projektów o charakterze inwestycji technologicznych czy produktowych, zaś temat „inwestycji w ludzi” nie jest bezpośrednio związany z tym zagadnieniem.

Analiza planów inwestycyjnych objęła również preferencje świętokrzyskich przedsiębiorców w zakresie źródeł finansowania inwestycji, które biorą pod uwagę w przyszłości. Wyniki zaprezentowano w poniższej tabeli. Każdy z respondentów miał możliwość wskazania większej liczby źródeł finansowania inwestycji.

Tabela 11. Preferowane źródła finansowania przyszłych inwestycji

Jakie źródło finansowania inwestycji Państwo biorą pod uwagę?	
Środki własne	10
Dotacje bezzwrotne (w tym środki z UE)	15
Kredyty	8
Pożyczki (fundusze pożyczkowe)	0
To, które będzie najbardziej korzystne dla nas	4
Nie wiem / trudno powiedzieć	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Zaskakiwać może fakt, że żaden z respondentów nie wskazał pożyczek (funduszy pożyczkowych) jako potencjalnego źródła finansowania inwestycji. Ta forma finansowania już pojawiła się w regionalnych programach operacyjnych w perspektywie 2014-2020 i należy oczekiwać, że jej znaczenie jako formy wsparcia będzie w przyszłych okresach programowania środków unijnych wzrastać. Najwięcej wskazań padło na instrumenty dotacyjne (w tym poza środkami dostępnymi w regionie, również programy krajowe, fundusze szwajcarskie, czy nawet program Horyzont 2020). Potwierdza to, że nadal najbardziej atrakcyjnymi formami finansowania inwestycji, a w tym działalności badawczo-rozwojowej, w przedsiębiorstwach z województwa świętokrzyskiego są dotacje ze środków publicznych, w tym programów unijnych.

4.6 Analiza tempa wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach

Wysokie tempo wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach rozstrzyga o ich ekspansji rynkowej i daje przewagę konkurencyjną, która wynika zarówno z unikalności produktu / usługi, jak również z dystansu, jaki dzieli lidera innowacyjności od jego naśladowców oraz imitatorów. Zasadniczo, im dłuższy okres wdrożenia innowacji, tym większe ryzyko, że zostanie ona „podpatrzona”, a w konsekwencji przechwycona przez konkurencję lub też, że ostatecznie przedsiębiorca zostanie wyprzedzony na rynku przez innego producenta oferującego zbliżony lub substytucyjny produkt.

W przypadku oceny tempa wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach, a w szczególności wdrażania wyników prac badawczo-rozwojowych, istotne znaczenie ma również konieczność współpracy sektora komercyjnego z sektorem nauki. Przedsiębiorcy, którzy oczekują szybkich postępów w pracach badawczo-rozwojowych i związanych z tym efektów prowadzonych inwestycji, często nie potrafią zrozumieć lub nie chcą zaakceptować odmiennego podejścia jednostek naukowych. W sektorze nauki, oprócz zaangażowania w procesy badawcze i rozwojowe, równolegle prowadzona jest również dydaktyka i prace organizacyjne na rzecz uczelni. Oznacza to, że dla naukowca współpraca z biznesem jest tylko jednym z obszarów aktywności naukowej, ale nie jedynym, co może rodzić pewne opóźnienia w osiąganiu celów tej współpracy¹⁸. W tym zakresie może występować konflikt interesów, na który bardzo często wskazywali zarówno przedsiębiorcy, jak i eksperci biorący udział w wywiadach pogłębionych zrealizowanych w ramach niniejszego badania. Jednocześnie naukowcy z reguły dążą do możliwie szybkiej publikacji efektów badań naukowych, gdyż przekłada się to na ocenę ich dorobku w wysoko punktowanych czasopismach. Z kolei przedsiębiorcy starają się ochronić wyniki badań przed

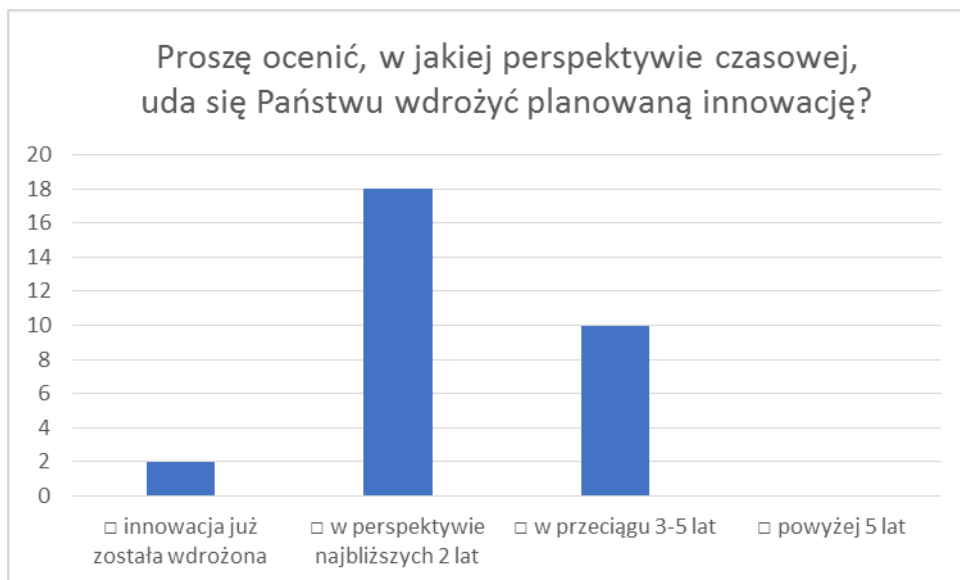
¹⁸ Joanna Kurowska-Pysz, Przedsiębiorczość akademicka jako impuls do rozwoju innowacyjnej ścieżki partnerstwa nauka – biznes, ZN WSH Zarządzanie 2015 (3), s. 51-65

upowszechnieniem zanim nie dojdzie do wdrożenia innowacji. a zatem występuje tu szereg sprzeczności interesów, które należy rozwiązać aby zapewnić efektywną współpracę.

W celu zdiagnozowania tempa wdrożenia innowacji przez świętokrzyskich przedsiębiorców oraz określenia średniego czasu potrzebnego na wdrożenie innowacji, w ramach badania ankietowego respondentom zadano pytanie o perspektywę czasową, w której uda się im wdrożyć planowaną innowację.

Tylko 2 na 30 badanych respondentów stwierdziło, że udało im się już wdrożyć planowaną innowację. z kolei 18 respondentów wskazało, że czas potrzebny na wdrożenie innowacji w ich przedsiębiorstwie wynosi 2 lata. Pozostałych 10 respondentów wskazało, iż może to nastąpić w okresie od 3 do 5 najbliższych lat. Żaden z respondentów nie przewiduje, że okres wdrożenia innowacji w ich firmie wyniesie dłużej niż 5 lat. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi udzielone na pytanie o tempo wdrażania planowanych inwestycji w badanych podmiotach.

Wykres 11. Tempo wdrożenia planowanych inwestycji

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Bazując na tym badaniu, przy obliczeniu wskaźnika średniego czasu wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach wyłączone tych beneficjentów, którzy odpowiedzieli, że ich innowacje zostały już wdrożone. Przyjęto zatem następujące założenia i metodologię wyliczenia: wskazania „w perspektywie najbliższych 2 lat” policzono jako 2 lata, natomiast wskazania „w przeciągu 3-5 lat” policzono jako 4 lata. Przy takich założeniach można oszacować, że średni czas wdrożenia innowacji w przypadku świętokrzyskich przedsiębiorców wynosi 2,7 lat (około 2 lata i 8 miesięcy).

Respondenci badania ankietowego mieli również za zadanie wskazać, jaki wpływ (mierzony w skali pięciostopniowej) na tempo wdrażania innowacji w ich przedsiębiorstwach mają elementy takie jak: rodzaj wdrażanej innowacji, płynność finansowa, otoczenie w jakim jest wdrażana innowacja, skala wdrażania innowacji, zasoby ludzkie i potencjał techniczny. Następnie beneficjenci ocenili, czy dana cecha oddziałuje na wdrażaną przez nich innowację pozytywnie – tzn. sprzyja wdrażaniu innowacji, czy negatywnie – tzn. hamuje wdrożenie innowacji.

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi dotyczące tego pytania ankietowego.

Tabela 12. Ocena czynników wpływających na tempo wdrażania innowacji

Cecha	Średnia ocena na skali 1 – 5	Oddziaływanie	
		pozytywne	negatywne
Rodzaj wdrażanej innowacji	3,9	22	8
Płynność finansowa	4,07	15	15
Otoczenie w jakim wdrażana jest innowacja	3,87	25	5
Skala wdrażania innowacji	3,63	23	7
Zasoby ludzkie / potencjał techniczny	3,67	24	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Beneficjenci Działania 1.2 oraz Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 uważają, że czynnikiem, który w najwyższym stopniu wpływa na tempo wdrażania przez nich innowacji jest płynność finansowa. Nieco mniejszy wpływ na tempo wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach mają: rodzaj wdrażanej innowacji i otoczenie, w jakim jest ona wdrażana. w opinii beneficjentów najmniejszy wpływ na tempo wdrażania innowacji mają: zasoby ludzkie, potencjał techniczny oraz skala wdrażania innowacji. Mając na uwadze inne dostępne badania, nie w pełni można się z tym zgodzić, gdyż to ludzie powszechnie uważani są za katalizator innowacyjności przedsiębiorstwa¹⁹. Jednakże w przypadku inwestycji, o którym mowa w tym badaniu, gdy nie mamy do czynienia z całym cyklem procesu innowacyjnego, a jedynie z niektórymi jego elementami, szczególnie wcześniej zaplanowanymi (np. przebieg prac badawczo-rozwojowych czy wdrożenie określonej innowacji). a zatem wskazane przez respondentów czynniki w rzeczywistości istotnie wpływają na tempo wdrażania innowacji.

Co ciekawe, największa grupa badanych (połowa) uważa, że w przypadku inwestycji realizowanych w ich przedsiębiorstwach płynność finansowa jest tym czynnikiem, który wpływa hamująco na wdrożenie innowacji - mimo, iż korzystają z dotacji. Odnosząc zatem te wypowiedzi do sytuacji statystycznego przedsiębiorcy, który korzysta raczej z kredytu i środków własnych niż z dotacji – wydaje się, że ten czynnik w jeszcze większym zakresie oddziałuje na tempo wdrażania innowacji.

W przypadku świętokrzyskich przedsiębiorców, czynnikiem mającym pozytywny wpływ na wdrożenie innowacji jest otoczenie, w jakim realizowany jest projekt np. wsparcie instytucji otoczenia biznesu.

Inne odpowiedzi respondentów, dotyczące czynników wpływających na tempo wdrażania innowacji, wskazywały na różne aspekty związane z obsługą projektów, m.in. następujące elementy:

- procedury obsługi projektu/procedury realizacji projektu – 2 wskazania – oddziaływanie negatywne, średnia ocena wpływu: 5,

¹⁹ Katarzyna Szczepańska-Woszczyna, Joanna Kurowska-Pysz, 2016, Sustainable business development through leadership in SMEs., *Ekonomia i Zarządzanie* 8.3: 57-69.

- niepotrzebne gromadzenie dokumentów / nadmierna ilość dokumentacji – oddziaływania negatywne – średnia ocena wpływu: 4,5.

4.7 Wpływ projektów realizowanych w ramach działania 1.2 oraz działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 na cele Strategii Badań i Innowacyjności

Cel Strategiczny RIS3²⁰:

Do roku 2020 w województwie świętokrzyskim zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom, przedsiębiorczości i konkurencyjności, która pomoże stworzyć nowe, trwałe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz wesprze wzrost gospodarczy, który będzie szybszy niż średnia krajowa.

Cel ten zostanie zrealizowany w oparciu o konkretne i mierzalne cele operacyjne:

1. Obszary gospodarki województwa wybrane w procesie inteligentnej specjalizacji osiągną roczny wzrost przychodów na poziomie co najmniej 20 procent wyższym niż średnia krajowa w danym obszarze w Polsce.
2. „Masa krytyczna” jednostek B+R będzie nastawiona na transfer wiedzy: minimum 25 procent przychodów tych jednostek będzie pochodzić z komercjalizacji działalności badawczo-naukowej.
3. Publiczne i prywatne organizacje otoczenia biznesu będą zdolne do udzielenia wysokiej klasy wsparcia związanego z rzeczywistymi potrzebami przedsiębiorstw, zaangażowanych w realizację strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji. Efekty działalności tych organizacji będą mierzone przy pomocy kluczowych wskaźników realizacji (KPIs), a co najmniej połowa ich budżetów pochodzić będzie z działalności rynkowej.
4. Województwo będzie postrzegane, jako model w tworzeniu i wdrażaniu strategii inteligentnej specjalizacji.

²⁰ Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3), *Od absorpcji do rezultatów- jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+*, s. 12.

W kontekście wpływu na gospodarkę regionu projektów realizowanych w ramach Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 – obecnie możliwa jest wyłącznie ocena impulsów innowacyjnych, jakie wystąpiły w wyniku przystąpienia do wdrażania tych projektów, wyłonionych w ramach łącznie 8 konkursów, w których popyt na dotacje znaczne przewyższył dostępność środków.. Uczestniczący w wywiadach eksperci potwierdzają, iż potencjał innowacyjny - zarówno firm ubiegających się o dofinansowanie, jak też samych projektów innowacyjnych - jest relatywnie wysoki. Nie przesądza to jednak o finalnym wpływie tych działań na poziom innowacyjności i sfery B+R w świętokrzyskich przedsiębiorstwach. w badaniach ankietowych dotyczących przedsiębiorstw aplikujących o środki z Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 zauważalne są jednak pozytywne tendencje, wskazujące na rozwój kultury innowacyjnej, ułatwiającej wdrażanie przedsięwzięć innowacyjnych. Wynika to z następujących przesłanek:

- przedsiębiorcy interesują się funduszami wspierającymi rozwój innowacji;
- firmy przeszukują strony internetowe w kontekście wyszukiwania innowacyjnych rozwiązań w swojej branży, chcą się opierać na dobrych praktykach i rozwijają benchmarking;
- wiele firm deklaruje, że zrealizuje projektowane inwestycje również bez pomocy w postaci dotacji;
- w firmach rozwija się grupa pracowników zajmujących się nie tylko inwestycjami, ale również innowacjami w szerszym wymiarze;
- coraz więcej firm korzysta z różnego typu doradztwa specjalistycznego, związanego z poprawą sfery innowacyjności;
- część firm poszukuje kontaktu z konsorcjami, klastrami, parkami technologicznymi, jednostkami naukowymi, choć nie mają jeszcze sprecyzowanych kierunków przyszłych działań w obszarze innowacyjności.

Przedstawione przykłady dynamizacji aktywności innowacyjnej firm, wiążące się z procesem aplikowania o środki unijne z Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020, mają szansę w przyszłości przełożyć się na ogólny wzrost innowacyjności regionu, przede wszystkim w zakresie branż, w których te firmy aplikowały o dotacje, gdyż tam właśnie

najbardziej odczuwalna będzie poprawa jakości infrastruktury i unowocześnienie produktów oraz procesów. Tym niemniej konieczne jest rozwijanie innych instrumentów wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości w regionie, związanych zarówno z poprawą innowacyjności, jak też konkurencyjności gospodarki.

Kluczową rolę do odegrania na tym polu ma Regionalny System Innowacji, który wciąż jeszcze nie jest wystarczająco rozpoznawalny wśród przedsiębiorców. Należy dążyć do zwiększenia dostępu do informacji oraz do dynamizacji współpracy przedsiębiorstw z brokerami innowacji, którzy łączą współpracę nauki z biznesem, gdyż ten potencjał nie jest obecnie w regionie wystarczająco dobrze i efektywnie wykorzystywany.

Warto wspomnieć, że obie wiodące uczelnie z województwa świętokrzyskiego: Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Politechnika Świętokrzyska uzyskały środki z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na realizację projektów rozwijających naukę w ramach programu Regionalna Inicjatywa Doskonałości. Wykorzystanie tych funduszy będzie się wiązało z potrzebą rozwinięcia współpracy ze sferą biznesu, a zatem jest to również jedna z potencjalnych możliwości wsparcia Regionalnego Systemu Innowacji.

Założenia współpracy pomiędzy wymienionymi sferami, a także wpływ innowacyjności na rozwój regionu świętokrzyskiego zostały uwzględnione podczas opracowywania *Strategii Badań i Innowacyjności* dla województwa świętokrzyskiego oraz *Planu Wykonawczego Strategii Badań i Innowacyjności*. Wpływ konkretnych działań realizowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na gospodarkę regionu można zatem mierzyć poprzez ich wpływ na cele ujęte we wspomnianych wyżej dokumentach, jak też na wskaźniki określone w Planie Wykonawczym, które służą ocenie skuteczności i efektywności prowadzonych działań, jak również poprzez odniesienie do wskaźników obrazujących rozwój regionu w danym zakresie.

Realizacja projektów w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 wpływa na 2. oraz 4. cel Strategii. Przyczynia się przede wszystkim do realizacji przedsięwzięć w obszarze inteligentnych specjalizacji, gdyż jest to obowiązek przedsiębiorców wdrażających projekty w Działaniu 1.2, natomiast większość przedsiębiorców realizujących projekty w ramach Działania 2.5 dąży do połączenia realizowanej działalności z inteligentnymi specjalizacjami (dzięki temu zwiększają swoje szanse na pozyskanie dofinansowania).

4.8 Analiza osiągnięcia wskaźników zawartych w Planie Wykonawczym do RIS3

Celem nadrzędnym RIS3 na lata 2014-2020+ jest wzrost gospodarczy oparty na innowacjach, przedsiębiorczości i konkurencyjności. Aby oceniać skuteczność i efektywność prowadzonych w ramach Strategii działań, wdrożono system monitoringu i ewaluacji oparty na wskaźnikach.

Zgodnie z przyjętym partycypacyjnym modelem monitorowania (opartym na współuczestnictwie), informacje na temat rezultatów i doświadczeń w zakresie wdrażania RIS3 mają być dostarczane przez wszystkich interesariuszy, zaangażowanych w realizację celów strategii, w tym:

- koordynatorów wdrażania inteligentnych specjalizacji województwa;
- departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, zaangażowane we wdrażanie funduszy strukturalnych²¹.

Pozostałe informacje są zbierane w oparciu o dane dostępne w ramach statystyki publicznej. Monitorowanie interwencji w zakresie polityki innowacyjności i celów określonych w RIS3 opiera się na następujących kategoriach wskaźników:

1. Wskaźniki kontekstowe ogólne – oceniające ogólny poziom innowacyjności i konkurencyjności regionu oraz zmiany społeczno-gospodarcze na tle kraju i innych regionów;
2. Wskaźniki kontekstowe dla obszarów inteligentnych specjalizacji – wybrane wskaźniki monitorujące wybrane branże przemysłowe/usługowe oraz dziedziny naukowo-technologiczne;
3. Wskaźniki rezultatu – pokazujące zmiany zachodzące w grupach docelowych programu lub działania oraz efekty wynikające z interwencji publicznej wśród beneficjentów;
4. Wskaźniki produktu – obrazujące uzyskany wynik w obszarze specjalizacji;

²¹ Źródło: Plan Wykonawczy do Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+.

5. Wskaźniki nakładu – śledzące zasoby wykorzystywane do osiągnięcia zaplanowanych zmian w wymiarze finansowym, organizacyjnym i ludzkim.

Wskaźniki kontekstowe ogólne

Analiza wskaźników kontekstowych ogólnych oparta została o pozyskane dane w ramach statystyk publicznych, dostępnych w serwisach Głównego Urzędu Statystycznego (STRATEG i BDL). w tym miejscu należy zastrzec, że dla części wskaźników kontekstowych ogólnych, najbardziej aktualnymi danymi są wskaźniki za 2016 rok.

Tabela 13. Wskaźniki kontekstowe ogólne na przestrzeni 2014-2017

		2014	2015	2016	2017
Udział eksportu przedsiębiorstw niefinansowych z kapitałem zagranicznym w PKB (%)	Polska	22,6	23,3	25,0	bd
	świętokrzyskie	9,5	bd	8,3	bd
Nakłady wewnętrzne sektora przedsiębiorstw na działalność B+R(w mln)	Polska	7 532,1	8 411,4	11782,5	13 271,9
	świętokrzyskie	49,7	114,6	71,6	109,5
Nakłady wewnętrzne na B+R ogółem (w mln)	Polska	16168,2	18060,7	17943,0	20578,5
	świętokrzyskie	140,5	261	134,2	143,6
Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług (%)	Polska	14,5	13,7	16,1	14,5
	świętokrzyskie	11,1	11,5	10,4	12,2
Udział nakładów finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem (%)	Polska	39	39	53,1	bd
	świętokrzyskie	14,5	25,1	34,1	bd
Udział przedsiębiorstw z sektora usług współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej w ogólnej liczbie przedsiębiorstw współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej (%)	Polska	13,4	20,8	16,5	bd
	świętokrzyskie	64,7	57,1	bd	bd

Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych (%)	Polska	8,78	9,5	8,12	7,08
	świętokrzyskie	3,58	4,32	5,08	5,19
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych dla rynku na eksport w przychodach netto ze sprzedaży ogółem (%)	Polska	1,98	2,09	2,23	1,77
	świętokrzyskie	1,81	1,75	2,53	2,49
Udział zatrudnionych w B+R w ludności aktywnej zawodowo (%)	Polska	0,88	0,9	1,0	bd
	świętokrzyskie	0,23	0,25	0,3	bd
Udzielone patenty na wynalazki krajowe na 1 mln mieszkańców	Polska	64,7	62,5	87,7	72,7
	świętokrzyskie	26,1	25,4	39,1	33,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i GUS STRATEG., <https://stat.gov.pl/> dostęp 4.01.2019 r.

Analizując wartości wskaźników kontekstowych ogólnych dostępnych w czasie realizacji niniejszego badania można dostrzec, że w przypadku województwa świętokrzyskiego, część z nich notuje ciągły wzrost na przestrzeni lat 2014-2016. Stały wzrost dotyczy m.in. następujących wskaźników:

- udział nakładów finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem (%),
- udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych (%),
- udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych dla rynku na eksport w przychodach netto ze sprzedaży ogółem (%),
- udział zatrudnionych w B+R w ludności aktywnej zawodowo (%).

Niemniej jednak należy zaznaczyć, że bardzo dobra sytuacja w zakresie poziomu osiągnięcia wartości wskaźników kontekstowych ogólnych dotyczyła przede wszystkim roku 2015. Wówczas odnotowano w województwie świętokrzyskim najwyższy poziom

następujących wskaźników (analizując lata objęte niniejszym badaniem, dla których dostępne były wartości wskaźników):

- nakłady wewnętrzne sektora przedsiębiorstw na działalność B+R (w mln),
- nakłady wewnętrzne na B+R ogółem (w mln),
- średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług (%).

Analizując poziomy osiągnięcia wskaźników kontekstowych ogólnych, należy zauważyć, że województwo świętokrzyskie nadal należy do słabiej rozwiniętych regionów jeśli chodzi o sferę innowacji oraz działalności B+R. Wzrosty, które można zaobserwować w przypadku części wskaźników są niewątpliwie wynikiem interwencji wynikającej z różnych form wsparcia polityki innowacyjności oraz sektora badań i rozwoju środkami unijnymi, w tym pochodzącymi z RPOWŚ 2014-2020.

W najbliższych latach (2019-2020 rok), oraz w kolejnym okresie programowania 2021-2027 można założyć, że wystąpi wzrost wartości wskaźników dotyczących nakładów na działalność B+R ogółem oraz nakładów na działalność B+R w sektorze przedsiębiorstw. Sytuacja ta powinna być spowodowana zapowiedziami dotyczącymi preferencji w zakresie finansowania przyszłych projektów dla przedsiębiorców i naciskiem położonym na finansowanie działalności badawczo-rozwojowej.

Opisana powyżej tendencja będzie również miała bezpośredni wpływ na wzrosty wartości wskaźników:

- Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług (%) – przy założeniu, że w realizację projektów innowacyjnych i badawczo-rozwojowych w województwie świętokrzyskim będą włączały się nowe firmy, które dotychczas nie realizowały tego typu przedsięwzięć,
- Udział nakładów finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem (%) – m. in. poprzez konieczność wnoszenia wkładu własnego w realizację inwestycji przez przedsiębiorców.

Wskaźniki kontekstowe dla obszarów inteligentnych specjalizacji

Do wskaźników kontekstowych dla inteligentnych specjalizacji wskazanych w Planie Wykonawczym do RIS3 należą:

- koncentracja zatrudnienia według branż – współczynnik lokalizacji;
- koncentracja przedsiębiorstw według branż – współczynnik lokalizacji;
- potencjał naukowy – współczynnik lokalizacji dla udzielonych patentów;
- liczba patentów przyznanych według działów nauki/techniki;
- liczba funkcjonujących klastrów według obszarów specjalizacji.

Analiza wskaźnika kontekstowego dla inteligentnych specjalizacji „Koncentracja zatrudnienia według branż – współczynnik lokalizacji” nie jest możliwa, ze względu na brak danych dotyczących zatrudnienia (nie są one upublicznione w zakresie PKD).

Wskaźnik kontekstowy dla inteligentnych specjalizacji „Koncentracja przedsiębiorstw według branż – współczynnik lokalizacji²²” został zaprezentowany poniżej.

²² Współczynnik lokalizacji $LQ = (\text{liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w danej IS w województwie} / \text{liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON ogółem w województwie}) / (\text{liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w danej IS w Polsce} / \text{liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON ogółem w Polsce})$.

Tabela 14. Wskaźnik kontekstowy dla obszarów inteligentnych specjalizacji: Koncentracja przedsiębiorstw wg branż – współczynnik lokalizacji w latach 2015-2017

Inteligenta specjalizacja	2015	2016	2017	2018 (III kw)
przemysł metalowo-odlewniczy ²³	1,17	1,19	1,21	1,22
nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze ²⁴	1,22	1,30	1,38	1,48
zasobooszczędne budownictwo ²⁵	1,07	1,32	1,18	1,04
turystyka zdrowotna i prozdrowotna ²⁶	0,88	0,87	0,86	0,86
technologie informacyjno-komunikacyjne ²⁷	0,60	0,58	0,58	0,56
branża targowo-kongresowa ²⁸	1,10	1,05	1,07	1,07
zrównoważony rozwój energetyczny ²⁹	1,10	1,05	1,07	1,05

Źródło: Dane GUS 2015-2018r, <https://bdl.stat.gov.pl/>, dostęp 8.12.2018 r.

Wartość wskaźnika wynosząca powyżej 1 oznacza ponadprzeciętne występowanie danego zjawiska w województwie świętokrzyskim. Do tej grupy można zaliczyć następujące inteligentne specjalizacje: przemysł metalowo-odlewniczy, nowoczesne rolnictwo

²³ Do obliczenia wskaźnika wykorzystano następujące klasy PKD 2007: Sekcja C: 24.10, 24.20, 24.31, 24.32, 24.33, 24.34, 24.41, 24.42, 24.43, 24.44, 24.45, 24.46, 24.51, 24.52, 24.53, 24.54; 25.11, 25.12, 25.21, 25.29, 25.30, 25.40, 25.50, 25.61, 25.62, 25.71, 25.72, 25.73, 25.91, 25.92, 25.93, 25.94, 25.99; 28.11, 28.12, 28.13, 28.14, 28.15, 28.21, 28.22, 28.23, 28.24, 28.25, 28.29, 28.30, 28.41, 28.49, 28.91, 28.92, 28.93, 28.94, 28.95, 28.96, 28.99; 29.10, 29.20, 29.31, 29.32; 30.11, 30.12, 30.20, 30.30, 30.40, 30.91, 30.92, 30.99.

²⁴ Do obliczenia wskaźnika wykorzystano następujące klasy PKD 2007: Sekcja A: 01.11, 01.13, 01.16, 01.19, 01.21, 01.24, 01.25, 01.27, 01.28, 01.29, 01.41, 01.42, 01.43, 01.44, 01.45, 01.46, 01.47, 01.49, Sekcja C: 10.11, 10.12, 10.13, 10.31, 10.32, 10.39, 10.51, 10.52, 10.61, 10.62, 10.71, 10.72, 10.73, 10.85, 10.86, 10.91, 10.92, 11.07, Sekcja G: 46.21, 46.22, 46.23, 46.24, 46.31, 46.32, 46.33, 47.11, 47.21, 47.22, 47.23, 47.24, 47.29.

²⁵ Do obliczenia wskaźnika wykorzystano następujące klasy PKD 2007: Sekcja C: 22.23, 23.51, 23.52, 23.61, 23.62, 23.63, 23.64, 23.65, 23.69; 25.11, 25.12; Sekcja E: 36.00, 37.00, 38.11, 38.12, 38.21, 38.22, 38.31, 38.32, 39.00, Sekcja F: 41.10, 41.20, 42.11, 42.12, 42.13, 42.21, 42.22, 42.91, 42.99, 43.91, 43.99, Sekcja M: 71.11, 71.12, 71.20, 72.19, 74.10.

²⁶ Do obliczenia wskaźnika wykorzystano następujące klasy PKD 2007: Sekcja I: 55.10, 55.20, 55.90, Sekcja N: 77.21, 79.11, 79.12, 79.90, Sekcja Q: 86.10, 86.21, 86.22, 86.23, 86.90.

²⁷ Do obliczenia wskaźnika wykorzystano następujące klasy PKD 2007: Sekcja C: 26.11, 26.12, 26.20, 26.30, 26.40, Sekcja J: 58.21, 58.29, 61.10, 61.20, 61.30, 61.90, 62.01, 62.02, 62.03, 62.09, 63.11, 63.12, Sekcja S: 95.11, 95.12.

²⁸ Do obliczenia wskaźnika wykorzystano następujące klasy PKD 2007: Sekcja I: 55.10, 56.10, 56.21, 56.29, 56.30, Sekcja J: 58.11, 58.12, 58.13, 58.14, 58.19; 59.11, 59.12, 59.13, 59.14, 59.20; 62.01, 62.02, 62.03, 62.09, 63.11, 63.12, 63.91, 63.99, Sekcja M: 73.11, 73.12; 74.20, 74.30, Sekcja N: 79.11, 79.12, 79.90, 82.30.

²⁹ Do obliczenia wskaźnika wykorzystano następujące klasy PKD 2007: Sekcja C: 28.11, 28.91, 28.92, 28.93, 28.94, 28.95, 28.96, 28.99; 29.31, 29.32, Sekcja D: 35.11, 35.12, 35.13, 35.14, 35.21, Sekcja F: 42.21, 42.22; 43.21, 43.22, 43.29.

i przetwórstwo spożywcze, zasobooszczędne budownictwo, branżę targowo-kongresowa oraz zrównoważony rozwój energetyczny. w obszarach technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz turystyki zdrowotnej i prozdrowotnej można zauważyć deficyt działalności w tym zakresie.

Mając na względzie, że zmiany w strukturze przedsiębiorstw, jeśli chodzi o charakter prowadzonej działalności (branżę) nie odbywają się w sposób gwałtowny, nie należy spodziewać się znaczących zmian jeśli chodzi o wskaźniki koncentracji przedsiębiorstw według branż w najbliższym okresie.

Wskaźniki dotyczące udzielonych patentów

Analiza wskaźników dotyczących udzielonych patentów w województwie świętokrzyskim dotyczy okresu od początku 2014 roku do 27.11.2018 roku. Wartości wskaźników zostały udostępnione przez Urząd Patentowy RP.

W okresie od 2014 do 27.11.2018 roku w województwie świętokrzyskim przyznano łącznie 276 patentów. w latach 2014-2017, analizując ten wskaźnik rok do roku, tendencja w tym zakresie była rosnąca. w przypadku roku 2018 dane nie są jeszcze pełne, więc nie jest możliwa jednoznaczna ocena, potwierdzająca, że tendencja ta nadal będzie rosnąca. Niemniej jednak, wartość 47 udzielonych patentów do dnia 27.11.2018 r., pozwala oczekiwać, że pozytywny trend w tym zakresie może zostać utrzymany. Przyjmując założenie, że świętokrzyscy przedsiębiorcy będą aktywnie wdrażać przedsięwzięcia innowacyjne w swoich firmach, można oczekiwać, że stopniowe wzrosty w zakresie wskaźników dotyczących udzielanych patentów będą występować również w kolejnych latach bieżącego okresu programowania.

W poniższej tabeli przedstawiono wskaźniki związane z liczbą udzielonych patentów w podziale na dwie kategorie: patenty dotyczące wynalazków oraz patenty dotyczące wzorów użytkowych. Można zauważyć, że w przypadku wynalazków dominującą pozycję zajmuje dział techniki związany z pomiarami oraz chemią wysokogatunkowych związków organicznych. Jeśli chodzi o wzory użytkowe, dominującą pozycję zajmują dziedziny: inżynieria lądowa oraz obróbka termiczna, aparatura.

Dziedziny, w których najczęściej udzielane są patenty, powiązane są z inteligentnymi specjalizacjami ustanowionymi dla województwa świętokrzyskiego, przede wszystkim ze zrównoważonym rozwojem energetycznym, sektorem metalowo-odlewniczym oraz zasobooszczędnym budownictwem.

Tabela 15. Wskaźniki dotyczące liczby udzielanych patentów

Rodzaj przedmiotu ochrony	2014	2015	2016	2017 do 27.11.2018	Suma końcowa	
wynalazki	33	32	49	42	34	190
Pomiary	3	8	10	3	4	28
Chemia wysokogatunkowych związków organicznych	6		4	3	3	16
Obróbka termiczna, aparatura	5	2	4	1	3	15
Narzędzia mechaniczne	2	3	7	1	2	15
Inżynieria lądowa	2	2	2	2	5	13
Elementy mechaniczne		5	4	1	2	12
Tworzywa, metalurgia	3	2	2	3	1	11
Inne maszyny specjalistyczne	1		4	4	1	10
Maszyny elektryczne, urządzenia, energia	4			2	3	9
Transport	1	2	2	1	2	8
Inżynieria chemiczna	1		1	3	2	7
Technologie ochrony środowiska	1	1	1	3	1	7
Silniki, pompy, turbiny	1	1	2	2	1	7
Technologie medyczne			1	3	1	5
Obsługa		2		3		5
Kontrola/sterowanie		1	2	1		4
Chemia materiałów podstawowych	1		1	1	1	4
Technologie obróbki i powlekania powierzchni		1		2	1	4
Podstawowe procesy komunikacyjne				2		2
Chemia związków wielkocząsteczkowych, polimery	2					2
Optyka		1	1			2
Komunikacja cyfrowa			1			1
Chemia spożywcza				1		1
Inne towary konsumpcyjne		1				1
Technologie komputerowe					1	1
wzory użytkowe	14	24	13	22	13	86
Inżynieria lądowa	4	12	4	3	4	27
Obróbka termiczna, aparatura	3	4	1	7	1	16
Inne maszyny specjalistyczne	2	3	1		1	7
Meble, gry		2		3	1	6
Narzędzia mechaniczne	1	1	1	2		5
Silniki, pompy, turbiny	2		1		1	4
Elementy mechaniczne			1	3		4
Obsługa		1		1	1	3
Technologie medyczne			1		2	3
Maszyny elektryczne, urządzenia, energia				1	1	2
Transport				1	1	2
Technologie komputerowe			1			1
Analiza materiału biologicznego		1				1
Inżynieria chemiczna			1			1
Technologie ochrony środowiska				1		1
Technologie audiowizualne			1			1
Inne towary konsumpcyjne	1					1
Chemia spożywcza	1					1
Suma końcowa	47	56	62	64	47	276

Źródło: dane udostępnione przez Urząd Patentowy RP, według stanu na dzień 27.11.2018r.

Wskaźniki dotyczące klastrów

Klasy to sektorowe i przestrzenne koncentracje firm produkujących i sprzedających podobne lub komplementarne produkty, a przez to zmuszonych do przewyższania podobnych problemów i do podejmowania podobnych wyzwań. Charakterystyczną cechą klastrów przemysłowych jest to, że przedsiębiorstwa w nich skupione konkurują ze sobą, ale jednocześnie współpracują w tych obszarach, gdzie możliwe jest wyzwolenie efektów synergicznych (wspólne prace badawczo-rozwojowe, dyfuzja know-how, skupienie zasobów, otwartość na innowacje i zdolność ich absorpcji, przyciąganie nowych zasobów i przedsiębiorstw, redukcja ryzyka). Konkurencja nie wyklucza wzajemnych, korzystnych interakcji z innymi firmami, a może stać się motorem ich rozwoju.

Aktualnie funkcjonuje co najmniej kilka powszechnie przytaczanych typologii klastrów, a wśród nich wyróżnia się:

- klasy oparte na wiedzy, wykorzystujące w swojej działalności wyniki badań naukowych, sprzyjające rozwojowi przede wszystkim firm innowacyjnych, ściśle kooperujące z różnego typu jednostkami naukowymi;
- klasy oparte na korzyściach skali, które rzadziej korzystają z nowoczesnych rozwiązań, zaś wszelkie innowacje wdrażają w sposób systematyczny i zaplanowany, bazują na zewnętrznych dostawcach technologii (przemysł samochodowy, maszynowy, spożywczy);
- klasy uzależnione od dostawcy – tworzone przez przedsiębiorstwa importujące technologie w formie półproduktów lub gotowych produktów jako rezultatów zewnętrznych procesów innowacyjnych;
- klasy wyspecjalizowanych dostawców – skupiają dostawców, odbiorców, użytkowników, charakteryzują się dużą intensywnością badawczo-rozwojową, wyróżniając się także innowacjami produktowymi kierowanymi do złożonych systemów produkcyjnych (np. oprogramowanie komputerowe).

W praktyce można spotkać również wiele klastrów mieszanych, noszących cechy kilku opisanych wyżej typów. Większość firm podchodzi do problematyki innowacyjności z ostrożnością, dlatego udział w klastrze może stworzyć im dogodne warunki do

podejmowania zintegrowanych działań na tym polu (np. wspólna realizacja inwestycji i rozłożenie ryzyka), jak też zmobilizować do indywidualnego rozwijania aktywności innowacyjnej i wdrażania innowacji.

Motywacją do uczestnictwa w klastrze może być również chęć uzyskania dostępu do atrakcyjnych zasobów (np. wiedzy, informacji, innowacyjnej technologii, bezzwrotnych dotacji).

Niezbędnym warunkiem zawiązania i rozwoju klastra jest wykreowanie lidera (np. stowarzyszenie branżowe, izba gospodarcza, firma itp.), przewodzącego procesom budowania współpracy pomiędzy firmami. Przywództwo w klastrze jest niezbędne dla pokonania licznych barier, utrudniających jego rozwój. Bariery te to przede wszystkim:

- brak zrozumienia dla sensu współpracy z sektorem nauki i rozwijania innowacyjności;
- niedobór środków finansowych na nawiązanie współpracy firm i podejmowanie wspólnych przedsięwzięć;
- brak zrozumienia idei i korzyści ze współpracy klastrowej;
- brak wzajemnego zaufania wśród firm z branży.

Uczestniczące w klastrze przedsiębiorstwa mają dwojakie możliwości rozwoju aktywności innowacyjnej:

- w ramach kooperacji i współpracy wewnątrz klastra, poprzez podejmowanie pod przewodnictwem lidera wspólnych inicjatyw, projektów, przedsięwzięć inwestycyjnych itp.;
- jako indywidualne działania na własny rachunek, realizowane z wykorzystaniem zdobytej w ramach współpracy klastrowej wiedzy (know-how), inspiracji do proinnowacyjnych działań, niejako w konkurencji z pozostałymi firmami z klastra oraz z innymi przedsiębiorstwami spoza klastra.

O pełnym wykorzystaniu możliwości rozwoju aktywności innowacyjnej firmy uczestniczącej w klastrze można mówić w sytuacji, gdy dotyczy ona obu wskazanych wyżej możliwości. Uczestnicząc aktywnie w klastrze, przedsiębiorstwo ma możliwość rozwijania większości elementów swojego potencjału innowacyjnego, m.in.: wiedzy, kapitału ludzkiego,

badan i rozwoju, jak teŹ – moŹliwość włączania się w procesy innowacyjne podejmowane na poziomie klastra. Korzyścią z takich działan jest m.in. niŹsza partycypacja finansowa w kosztach, mniejsze ryzyko, mobilizacja do rozwijania innowacyjności pływająca ze strony pozostałych uczestników klastra. a zatem zaangażowanie się firmy we współpracę klastrową generuje szereg pozytywnych efektów, znajdujących odbicie bezpośrednio w jej działalności lub rezultatach podejmowanych przedsięwzięć. Efektem współpracy na poziomie klastra moŹe być udostępnienie firmie wspólnie nabytych lub stworzonych innowacyjnych rozwiązań, produktów, usług, technologii itp. o ile przedsiębiorstwo będzie zdolne do adaptacji i wykorzystania ich na własne potrzeby, o tyle efektem aktywności innowacyjnej firmy moŹe być m.in. wzrost konkurencyjności, poprawa pozycji rynkowej itp. Pobudzenie aktywności innowacyjnej firmy oraz zwiększone zainteresowanie kooperacją i współpracą moŹe zatem stanowić efekt wzrostu świadomości innowacyjnej firmy w wyniku uczestnictwa w klastrze.

Tabela 16. Zestawienie klastrów w województwie świętokrzyskim

Lp.	Nazwa Klastra	Branża
1	Klaster Turystyki i Rozwoju Regionalnego "Słońce Regionu"	Turystyka
2	Klaster Medycyna Polska ³⁰	Opieka zdrowotna
3	Stowarzyszenie Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST	Sektor odlewniczy
4	Pomidor z Ziemi Sandomierskiej	Spożywcza
5	Klaster ogrodniczo-sadowniczy „Ekologiczna żywność"	Rolno-spożywcza
6	Świętokrzysko-podkarpacki klaster budowlany INNOWATOR.	Budowlana
7	Grono ceramiczne Końskie-Opoczno	Przemysł ceramiczny/ budownictwo
8	Biomasa Świętokrzyska	Energetyka
9	Grono Targowe Kielce	Targowo-kongresowa
10	Klaster Przemysłowy dawnych terenów Centralnego Okręgu Przemysłowego	Budowlana, sektor metalowy, spożywczy
11	Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny	Energetyczna
12	Klaster Uzdrowiska Świętokrzyskie	Turystyka prozdrowotna
13	Świętokrzyski Klaster Edukacji Zawodowej	Edukacja
14	Świętokrzyski Klaster Metalowy	Sektor metalowy
15	Klaster Gospodarki Odpadowej i Recyklingu	Sektor metalowy,

³⁰ Klaster z województwa małopolskiego, obejmujący swoim zasięgiem także członków z województwa świętokrzyskiego.

		odlewniczy, ekologia
--	--	----------------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.wrota-swietokrzyskie.pl/klastry>, dostęp 8.12.2018 r. oraz <https://www.mpit.gov.pl/strony/zadania/wsparcie-przedsiębiorczosci/innowacyjnosc/krajowe-klastry-kluczowe/lista-krajowych-klastrow-kluczowych/> - dostęp 4.01.2019

Mając na uwadze fakt, że inicjatywy klastrowe mają najczęściej znacznie większe szanse na pozyskanie dofinansowania dla swoich inwestycji niż inicjatywy pojedynczych podmiotów, należy przypuszczać, że funkcjonujące obecnie na terenie województwa świętokrzyskiego klastry mają bardzo duże szanse na utrzymanie się na rynku. Jednocześnie biorąc pod uwagę obecną sytuację rynkową, nie należy się spodziewać znaczących wzrostów w zakresie liczby klastrów funkcjonujących w województwie.

Wskaźniki rezultatu

Do wskaźników rezultatu monitorowanych w ramach RIS3 należą:

- odsetek wspartych przedsiębiorstw, które podjęły działalność innowacyjną w wyniku zrealizowanej interwencji,
- odsetek wspartych przedsiębiorstw, które po raz pierwszy wykazały nakłady na działalność innowacyjną w wyniku zrealizowanej interwencji,
- odsetek wspartych przedsiębiorstw, które po raz pierwszy wykazały nakłady na działalność B+R w wyniku zrealizowanej interwencji,
- liczba patentów zgłoszonych ogółem w wyniku interwencji.

Wartości wskaźników rezultatu, uzyskane na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Wartości wskaźników rezultatu (według stanu na 30.11.2018r.)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika
1	Odsetek wspartych przedsiębiorstw, które podjęły działalność innowacyjną w wyniku zrealizowanej interwencji	57,4%
2	Odsetek wspartych przedsiębiorstw, które po raz pierwszy wykazały nakłady na działalność innowacyjną w wyniku zrealizowanej interwencji	100%
3	Odsetek wspartych przedsiębiorstw, które po raz pierwszy wykazały nakłady na działalność B+R w wyniku zrealizowanej interwencji	78,3%
4	Liczba patentów zgłoszonych ogółem w wyniku interwencji (szt.)	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez UM Woj. Świętokrzyskiego

Szacując wartości powyższych wskaźników przyjęto następującą metodologię:

- dla wskaźnika „odsetek wspartych przedsiębiorstw, które podjęły działalność innowacyjną w wyniku zrealizowanej interwencji” dodano wartości 3 wskaźników: liczba wprowadzonych innowacji nietechnologicznych [szt.], liczba wprowadzonych innowacji procesowych [szt.], liczba wprowadzonych innowacji produktowych [szt.] - wartość sumaryczna obecna wskaźników 347,86, a następnie wskazano odsetek dzieląc na podstawie dwóch wskaźników: Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie i dotacje - wartość obecna sumaryczna wskaźników – 606,
- dla wskaźnika „odsetek wspartych przedsiębiorstw, które po raz pierwszy wykazały nakłady na działalność innowacyjną w wyniku zrealizowanej interwencji” założono, że do wskaźnika wliczone zostaną przedsiębiorstwa, które po raz pierwszy uzyskały wsparcie w ramach RPOWŚ 2014-2020 - Działanie 2.5,
- dla wskaźnika „odsetek wspartych przedsiębiorstw, które po raz pierwszy wykazały nakłady na działalność B+R w wyniku zrealizowanej interwencji”, założono, że do wskaźnika wliczone zostaną przedsiębiorstwa, które po raz pierwszy uzyskały wsparcie w ramach RPOWŚ 2014-2020 - Działanie 1.2,
- dla wskaźnika „liczba patentów zgłoszonych ogółem w wyniku interwencji (szt.)” wskazana została liczba dokonanych zgłoszeń patentowych.

Biorąc pod uwagę wskaźniki rezultatu, należy oczekiwać wzrostu wartości wskaźnika dotyczącego zgłoszeń patentowych. Dotychczasowy brak zgłoszeń patentów w wyniku realizacji projektu wynikać może z faktu, że duża część projektów jest w fazie realizacji, a ponadto zgłoszenia patentowe bardzo często nie są dokonywane bezpośrednio po zakończeniu projektu, ale w dłuższej perspektywie czasowej.

W przypadku wskaźników dotyczących odsetka przedsiębiorstw, które po raz pierwszy wykazały nakłady na działalność innowacyjną oraz na działalność badawczo-rozwojową, należy spodziewać się w najbliższym czasie spadku wartości wskaźników, z uwagi na fakt, że część przedsiębiorstw, które zostały wykazane w bieżącym okresie, będzie zapewne nadal wykazywać nakłady na działalność innowacyjną czy B+R, a tym samym będą obniżać wartości omawianych wskaźników.

Wskaźniki produktu

Wartości wskaźników produktu monitorowane są na bieżąco przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w ramach systemu SL 2014.

Poniższa tabela przedstawia uzyskane wartości wskaźników produktu w wyniku interwencji finansowanych w ramach działania 1.2 oraz działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020, według stanu na dzień 30.11.2018 r. oraz porównawczo (dla części wskaźników) według stanu na dzień 30.09.2017 r.

Tabela 18. Wartości wskaźników produktu (według stanu na 30.11.2018r.)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika (30.09.2017)	Wartość wskaźnika (30.11.2018)
1	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (szt.)	101	183
2	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (szt.)	101	176
3	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	1	3
4	Liczba realizowanych projektów B+R (szt.)	3	10
5	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R (szt.)	b. d.	2
6	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie wdrożenia wyników prac B+R (szt.)	b. d.	0
7	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R (szt.)	b. d.	1
8	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym (szt.)	b. d.	20
9	Liczba dokonanych zgłoszeń patentowych/ wzorów użytkowych/ wzorów przemysłowych	b. d.	0
10	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB	b. d.	7
11	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	b. d.	158
12	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	1	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

Należy zauważyć, że w roku 2018 nastąpił wysoki wzrost wartości wskaźników dotyczących liczby przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku oraz liczby przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy – w obydwu przypadkach odnotowano w 2018 roku wartości blisko dwukrotnie wyższe niż wartości narastająco za 4 poprzednie lata (2014-2017). Rok 2018 okazał się również wzrostowy dla wskaźników dotyczących działalności badawczo-rozwojowej. Wzrosła liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (z 1 w 2017 roku do 3 w roku 2018) oraz (co szczególnie zwraca uwagę) liczba realizowanych projektów B+R wzrost z 3 do 10 projektów.

Wskaźniki produktu, analizowane rok do roku, powinny wykazywać przyrosty w każdym przypadku. Ważniejsze jest jednak, aby dynamika wzrostu i przyrost procentowy wartości wskaźników były jak najwyższe. Zapewne najwyższe wzrosty w wartościach bezwzględnych będą dotyczyć liczby przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia nowych produktów dla rynku bądź dla firmy. Dla rozwoju potencjału innowacyjnego, a w szczególności badawczo-rozwojowego, istotne jest jednak, aby jak najwyższe wzrosty dotyczyły wskaźników: liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi czy liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie wdrożenia wyników prac B+R.

Wskaźniki nakładu

Plan Wykonawczy Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) definiuje następujące wskaźniki nakładu:

- nakłady wydatkowane z RPOWŚ 2014-2020 na działalność innowacyjną i B+R w przedsiębiorstwach,
- nakłady wydatkowane z programów krajowych na działalność innowacyjną i B+R w przedsiębiorstwach,
- nakłady wydatkowane z RPOWŚ 2014-2020 na działalność B+R w prywatnych i publicznych instytucjach badawczych i naukowych,
- nakłady wydatkowane z programów krajowych na działalność B+R w prywatnych i publicznych instytucjach badawczych i naukowych.

Analiza wskaźników nakładu przeprowadzona została w oparciu o sumaryczne wartości kwot dofinansowania projektów w ramach odpowiednich działań RPOWŚ 2014 – 2020, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020. w tym celu jako źródło danych wykorzystano „Listę projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020”, stan na 3.12.2018 roku.

Metodologia wyliczenia poszczególnych wskaźników nakładu przedstawia się następująco:

- nakłady wydatkowane z RPOWŚ 2014-2020 na działalność innowacyjną i B+R w przedsiębiorstwach – wartość wskaźnika to suma wartości dofinansowania wszystkich projektów zrealizowanych i realizowanych (zakontraktowanych) w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ 2014-2020,
- nakłady wydatkowane z programów krajowych na działalność innowacyjną i B+R w przedsiębiorstwach – wartość wskaźnika to suma wartości dofinansowania projektów realizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego przez przedsiębiorców w ramach działań: 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.2 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz działania 1.1 Programu Polska Wschodnia 2014-2020,
- nakłady wydatkowane z RPOWŚ 2014-2020 na działalność B+R w prywatnych i publicznych instytucjach badawczych i naukowych – wartość wskaźnika to suma wartości dofinansowania wszystkich projektów zrealizowanych i realizowanych (zakontraktowanych) w ramach działania 1.1 RPOWŚ 2014-2020,
- nakłady wydatkowane z programów krajowych na działalność B+R w prywatnych i publicznych instytucjach badawczych i naukowych – bezpośrednia wartość wskaźnika nie jest możliwa do oszacowania, gdyż w ramach działań 4.1 i 4.2 PO IR 2014-2020, które są ukierunkowane na działalność badawczo-rozwojową w instytucjach naukowych i badawczych, 3 spośród 4 projektów to interwencje realizowane tylko częściowo w województwie świętokrzyskim i nie jest możliwe na podstawie dostępnych danych wydzielenie części dofinansowań przypadających na województwo świętokrzyskie.

Wartości wskaźników nakładu osiągnięte w ramach perspektywy 2014 – 2010, według stanu na dzień 3.12.2018 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Wartości wskaźników nakładu (według stanu na 3.12.2018r.)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika
1	Nakłady wydatkowane z RPO na działalność innowacyjną i B+R w przedsiębiorstwach	248.095.299,50 zł
2	Nakłady wydatkowane z programów krajowych na działalność innowacyjną i B+R w przedsiębiorstwach	418.676.157,67 zł
3	Nakłady wydatkowane z RPO na działalność B+R w prywatnych i publicznych instytucjach badawczych i naukowych	101.003.135,22 zł
4	Nakłady wydatkowane z programów krajowych na działalność B+R w prywatnych i publicznych instytucjach badawczych i naukowych	Brak możliwości jednoznacznego oszacowania wartości wskaźnika

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Listy projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020”, stan na 3.12.2018 r. (<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/projekty/lista-projektow/lista-projektow-realizowanych-z-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020/>)

Wskaźniki nakładu, podobnie jak wskaźniki produktu, będą kumulatywnie corocznie wykazywać wzrosty. Wynika to z faktu, że zarówno w ramach RPO jak i programów krajowych, w kolejnych latach planowane są kolejne konkursy dla przedsiębiorców, w ramach których będą realizowane projekty przez świętokrzyskich przedsiębiorców.

4.9 Analiza źródeł finansowania działalności innowacyjnej świętokrzyskich przedsiębiorców

Świętokrzyscy przedsiębiorcy mają możliwość korzystania z różnorodnych źródeł w celu finansowania swojej działalności innowacyjnej. Wsparcie przedsiębiorców z funduszy Unii Europejskiej to aktualnie przede wszystkim inwestycje w działania badawczo – rozwojowe oraz działalność innowacyjną.

Poza RPOWŚ 2014-2020 (m.in. Działanie 1.2 oraz Działanie 2.5), ukierunkowanym na wsparcie innowacyjnych przedsiębiorstw, firmy mogą korzystać przede wszystkim z wielu możliwości jakie stwarza Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020, a także Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 daje przedsiębiorcom możliwości pozyskania dofinansowania na realizację projektów w ramach następujących działań:

- Oś Priorytetowa 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa, działanie 1.1 Projekty B+R przedsiębiorstw, poddziałanie 1.1.1. Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa – dofinansowanie udzielane jest na realizację projektów, które obejmują badania przemysłowe i prace rozwojowe albo prace rozwojowe,
- Oś Priorytetowa 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa, działanie 1.1 Projekty B+R przedsiębiorstw, poddziałanie 1.1.2. Prace B+R związane z wytworzeniem instalacji pilotażowej/demonstracyjnej – dofinansowanie udzielane jest na realizację projektów które obejmują wyłącznie prace rozwojowe z uwzględnieniem wytworzenia instalacji pilotażowej/ demonstracyjnej,
- Oś Priorytetowa 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa, działanie 1.2. Sektorowe programy B+R – programy sektorowe służą realizacji dużych przedsięwzięć B+R, istotnych dla rozwoju poszczególnych branż/sektorów gospodarki. w programach sektorowych inicjatorem wspólnego przedsięwzięcia jest grupa przedsiębiorstw, które występują w imieniu branży (np. za pośrednictwem platformy technologicznej, inicjatywy klastrowej, etc.), przedstawiając zarys agendy badawczej wraz z konkretnym zapotrzebowaniem sektora na prace B+R. Dofinansowanie udzielane jest na realizację projektów, które obejmują badania przemysłowe i prace rozwojowe albo prace rozwojowe.
- Oś Priorytetowa 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa, działanie 1.3. Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych, poddziałanie 1.3.1. Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – BRIdge Alfa,
- Oś Priorytetowa 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa, działanie 1.3. Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych, poddziałanie 1.3.2. Publiczno-

prywatne wsparcie prowadzenia prac badawczo-rozwojowych z udziałem funduszy kapitałowych – BRIDGE VC,

- Oś Priorytetowa 2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, działanie 2.1. Wsparcie inwestycji w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw – celem działania jest wsparcie tworzenia i rozwoju infrastruktury B+R przedsiębiorstw poprzez inwestycje w aparaturę, sprzęt, technologie i inną niezbędną infrastrukturę, która służyć będzie prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych na rzecz tworzenia innowacyjnych produktów i usług. Oferowane wsparcie przyczyni się do tworzenia i rozwijania centrów badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach,

- Oś Priorytetowa 2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, działanie 2.3. Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw, poddziałanie 2.3.1. Proinnowacyjne usługi IOB dla MŚP – celem poddziałania jest wsparcie MSP w procesie opracowania i wdrożenia innowacji produktowych lub procesowych o charakterze technologicznym, realizowanych w obszarach Krajowych Inteligentnych Specjalizacji (KIS) poprzez współfinansowanie proinnowacyjnych usług świadczonych przez akredytowane instytucje otoczenia biznesu (IOB). Dodatkowo wsparcie może obejmować realizację inwestycji początkowej związanej z wdrożeniem innowacji technologicznej, której dotyczy usługa proinnowacyjna,

- Oś Priorytetowa 2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, działanie 2.3. Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw, poddziałanie 2.3.2. Bony na innowacje dla MŚP – finansowanie obejmuje usługi realizowane przez jednostki naukowe na rzecz przedsiębiorstw z sektora MŚP. Usługi te powinny przyczyniać się do rozwoju innowacyjnych (nowych lub znacząco ulepszonych) wyrobów, usług, technologii lub projektów wzorniczych,

- Oś Priorytetowa 2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, działanie 2.3. Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw, poddziałanie 2.3.3. Umiejdzynarodowienie Krajowych Kłastrów Kluczowych - celem poddziałania jest wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw działających w ramach Krajowych Kłastrów Kluczowych. Dofinansowanie obejmuje kompleksowe usługi, wspierające wprowadzanie na

rynki zagraniczne oferty klastra i/lub jego członków, ze szczególnym uwzględnieniem produktów zaawansowanych technologicznie,

- Oś Priorytetowa 2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, działanie 2.3. Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw, poddziałanie 2.3.4. Ochrona własności przemysłowej – celem poddziałania jest wsparcie MŚP w procesie uzyskania ochrony prawa własności przemysłowej w trybie krajowym, regionalnym, unijnym lub międzynarodowym, z wyłączeniem zgłoszenia do Urzędu Patentowego RP w celu uzyskania ochrony wyłącznie na terytorium Polski, i jej realizacji,

- Oś Priorytetowa 2. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, działanie 2.3. Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw, poddziałanie 2.3.5. Design dla przedsiębiorców – celem poddziałania jest wsparcie MŚP w procesie upowszechnienia modelu tworzenia wartości rynkowej produktów przez wdrażanie autorskich wzorów i współpracę z projektantami. w ramach poddziałania wsparcie może być udzielone na realizację projektów, których celem jest rozwój przedsiębiorstwa – wnioskodawcy poprzez opracowanie nowego projektu wzorniczego, dzięki któremu wdrożony zostanie nowy lub znacząco ulepszony produkt,

- Oś Priorytetowa 3. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach, działanie 3.1. Finansowanie innowacyjnej działalności MŚP z wykorzystaniem kapitału podwyższonego ryzyka – celem działania jest zapełnienie zidentyfikowanej luki finansowania rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, tworzonych w oparciu o innowacyjne i ryzykowne projekty. w ramach działania przewidziane jest wsparcie rozwoju instrumentów finansowych, alternatywnych dla kredytów bankowych, ukierunkowanych na innowacyjne firmy typu start-up. Do takich instrumentów zalicza się seed capital, venture capital oraz pożyczki. Ponadto w ramach działania uwzględniono dofinansowanie kosztów związanych z wejściem na rynki kapitałowe i dłużne (np. GPW, NewConnect, Catalyst),

- Oś Priorytetowa 3. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach, działanie 3.2. Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R – w ramach działania finansowane są projekty dotyczące wdrożeń wyników prac B+R (własnych lub zakupionych) w przedsiębiorstwach. Warunkiem ubiegania się o wsparcie jest posiadanie przez przedsiębiorcę praw do wartości niematerialnych i prawnych (np. patentu, licencji, know-how, nieopatentowanej wiedzy

technicznej), będących istotą wdrożenia. Celem wdrożenia jest wprowadzenie na rynek innowacji produktowych lub procesowych,

- Oś Priorytetowa 3. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach, działanie 3.3 Wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw – celem działania jest wzrost konkurencyjności polskich przedsiębiorstw sektora MŚP poprzez internacjonalizację ich działalności gospodarczej. Wsparcie na rzecz przedsiębiorstw realizowane w ramach działania umożliwi przełamanie barier wejścia na rynki zagraniczne oraz ułatwi dostęp do doradztwa na wysokim poziomie, w szczególności w zakresie nawiązywania kontaktów z potencjalnymi partnerami zagranicznymi. Wsparcie ukierunkowane jest w szczególności na branże o wysokim potencjale konkurencyjnym i innowacyjnym oraz na wybrane priorytetowe rynki zagraniczne.

Przedsiębiorcy mogą również (głównie pośrednio) korzystać z projektów realizowanych w ramach Osi Priorytetowej 4 PO IR 2014-2020, które dotyczą zwiększania potencjału naukowo – badawczego. Beneficjentami tych projektów są najczęściej uczelnie, konsorcja jednostek naukowych oraz konsorcja jednostek naukowych z przedsiębiorstwami³¹.

Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 również daje przedsiębiorcom z województwa świętokrzyskiego szerokie możliwości realizacji projektów innowacyjnych. Wsparciu przedsiębiorczości poświęcona została Oś Priorytetowa 1 Przedsiębiorcza Polska Wschodnia.

Przedsiębiorstwa mogą pozyskiwać środki na realizację innowacyjnych pomysłów w ramach następujących działań i poddziałań:

- Działanie 1.1. Platformy startowe dla nowych pomysłów,
- Poddziałanie 1.1.1 Platformy startowe dla nowych pomysłów
- Poddziałanie 1.1.2 Rozwój startupów w Polsce Wschodniej
- Działanie 1.2. Internacjonalizacja MŚP

³¹ Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

- Działanie 1.3. Ponadregionalne powiązania kooperacyjne
- Poddziałanie 1.3.1. Wdrażanie innowacji przez MŚP
- Poddziałanie 1.3.2. Tworzenie sieciowych produktów przez MŚP
- Działanie 1.4. Wzór na konkurencję³².

Poza możliwościami, jakie dają przedsiębiorcom fundusze unijne w ramach wskazanych programów operacyjnych w perspektywie 2014 – 2020 (w ramach narzędzi dotacyjnych), można wskazać również szereg innych możliwości finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, takich jak instrumenty zwrotne np. pożyczkowe, poręczeniowe czy kapitałowe.

Instrumenty finansowe, takie jak poręczenia i pożyczki dla przedsiębiorców są również dostępne w ramach projektów RPOWŚ 2014-2020 (np. w ramach Działania 2.6 i Poddziałania 10.4.1). w ramach tych działań finansowane są m.in. inwestycje mające na celu zwiększenie zastosowania innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP.

Pożyczki i poręczenia to instrumenty udostępniane firmom przez pośredników finansowych, czyli przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe funkcjonujące na poziomie regionalnym. w przypadku pożyczek, warunki ich udzielania są z założenia preferencyjne w porównaniu z ofertą komercyjną. Fundusze pożyczkowe i poręczeniowe oferują zwykle niższe oprocentowanie i stawiają mniej rygorystyczne wymagania w zakresie zdolności kredytowej. Niektóre fundusze pożyczkowe rezygnują z dodatkowych opłat za rozpatrzenie wniosku lub prowizji. Większość funduszy pożyczkowych posiada ofertę skierowaną zarówno do przedsiębiorców, jak i osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Poręczenia mają ułatwić przedsiębiorcom dostęp do zewnętrznego finansowania w postaci kredytów bankowych oraz pożyczek na prowadzenie własnej firmy. Fundusze poręczeniowe oferują poręczenia zobowiązań finansowych dla przedsiębiorców, którzy posiadają zdolność kredytową, ale nie posiadają wymaganych przez instytucję finansującą zabezpieczeń.

³² Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020.

Duże możliwości rozwoju innowacyjnych firm stwarzają fundusze kapitału załazkowego (seed capital) oraz fundusze kapitału rozwojowego (venture capital), które zajmują się dokapitalizowaniem innowacyjnych przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju, połączonym ze wsparciem doradczym czy menadżerskim dla dofinansowanych firm. Wsparcie finansowe dla młodych firm, połączone ze wsparciem doradczym, oferują również tzw. „anioły biznesu”, czyli prywatni inwestorzy, którzy inwestycją w nowo powstałe przedsięwzięcia swoje własne środki finansowe. Wskazane powyżej instrumenty kapitałowe kierowane są przede wszystkim do tzw. start-up’ów czyli młodych firm, prowadzących prace B+R lub opierających swoją działalność na innowacyjnych pomysłach.

Przedsiębiorcy mogą również skorzystać z komercyjnych usług oferowanych przez placówki bankowe, takich jak kredyty czy pożyczki na rozwój firm.

Projekty innowacyjne, a w szczególności badawczo-rozwojowe, są również wspierane przez Program Horyzont 2020. Jest to największy ramowy program Unii Europejskiej dotyczący badań naukowych i innowacji. Struktura programu Horyzont 2020 została oparta na trzech zasadniczych, wzajemnie wspierających się priorytetach:

- doskonała baza naukowa;
- wiodąca pozycja w przemyśle;
- wyzwania społeczne.

Przedsiębiorcy planujący realizację projektów w ramach tego programu powinni pozyskać partnerów zagranicznych, z którymi wspólnie złożą aplikację do Programu.

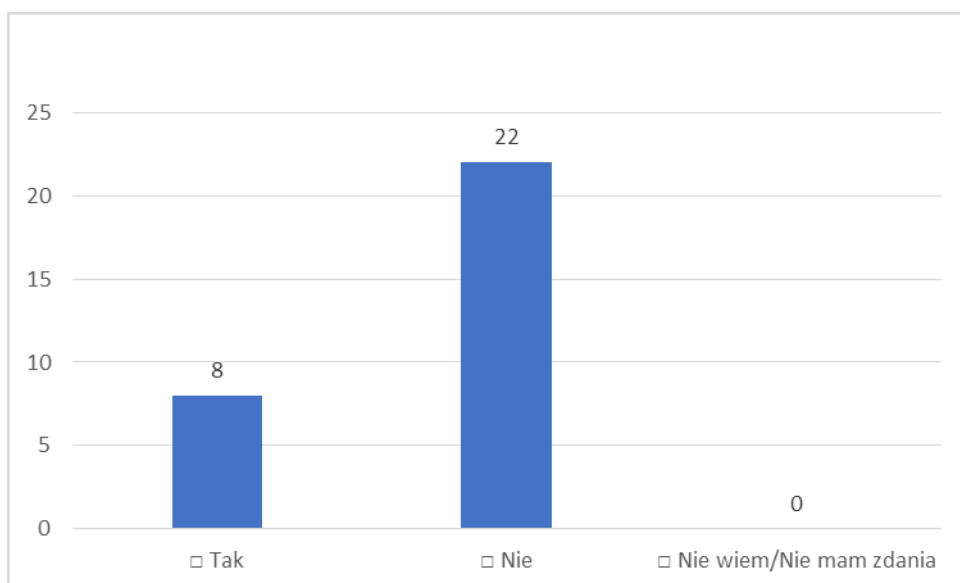
Aby zdiagnozować skłonność świętokrzyskich przedsiębiorców do korzystania ze wsparcia przedsięwzięć innowacyjnych poprzez wykorzystanie środków finansowych pochodzących ze źródeł publicznych, ale także wsparcia pozadotacyjnego, zadano 30 respondentom wywiadów pytanie o to, czy przedsiębiorcy próbowali kolejnej aplikacji o fundusze, jeśli poprzednie próby zakończyły się niepowodzeniem oraz czy realizują oni inne inwestycje innowacyjne lub badawczo-rozwojowe oprócz dofinansowanych w ramach działań 1.2 i 2.5, a także jakie są źródła ich finansowania.

Wszyscy spośród 9 respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na to pytanie potwierdziło, że przynajmniej jeden ze składanych przez nich wniosków nie uzyskał

dofinansowania. z tej grupy aż 6 badanych próbowało kolejnej aplikacji o środki finansowe w ramach tego samego działania lub w ramach konkursu dotyczącego innego działania. Potwierdza to, iż w województwie świętokrzyskim istnieje grono firm, które nie zrażają się niepowodzeniami przy próbie pozyskania środków na wdrażanie innowacji i konsekwentnie dążą do swoich celów, podejmując kolejne próby pozyskania dotacji.

Przeprowadzone badanie ankietowe wskazuje jednak, że świętokrzyscy przedsiębiorcy aplikujący o środki w ramach konkursów dla Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020, niezbyt chętnie korzystają z innych możliwości pozyskania środków finansowych na realizację inwestycji innowacyjnych lub działań badawczo-rozwojowych. Jedynie 8 ankietowanych na 30 badanych wskazało, że realizują inne projekty o tym charakterze. Poniższym wykres przedstawia rozkład odpowiedzi udzielonych na to pytanie ankietowe.

Wykres 12. Skłonność świętokrzyskich przedsiębiorców do realizowania inwestycji innowacyjnych lub badawczo-rozwojowych poza dofinansowaniami w ramach Działania 1.2/2.5

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Ankietowani, którzy udzielili twierdzącej odpowiedzi na powyższe pytanie wskazywali najczęściej różnorodne źródła finansowania swoich inwestycji innowacyjnych lub badawczo-rozwojowych. Połowa tych osób (4 wskazania) twierdzi, że w tym celu wykorzystuje zarówno środki własne, środki finansowe z innych konkursów, oferujących dofinansowanie z Unii Europejskiej oraz kredytów/pożyczek bankowych. z kolei dwóch ankietowanych

wskazało tylko na własne środki finansowe, jeden respondent wskazał na środki własne, jeden respondent - inne źródła dofinansowania unijnego, a jeden respondent - inne źródła dofinansowania unijnego (dofinansowanie z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju).

Powyższe dane wskazują, że wśród świętokrzyskich przedsiębiorców planujących i realizujących inwestycje w innowacje, nadal preferowane są dofinansowania projektów w formie dotacji ze środków Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem RPOWŚ 2014-2020.

4.10 Analiza działań wspierających nisze rynkowe w województwie świętokrzyskim

Na terenie województwa świętokrzyskiego nie funkcjonuje aktualnie specjalny system bezpośredniego wsparcia dla przedsiębiorstw rozwijających działalność w niszach rynkowych. Polityka rozwoju regionu koncentruje się w głównej mierze na wsparciu przedsiębiorczości wpisującej się w inteligentne specjalizacje, które mają za zadanie budować przewagę konkurencyjną województwa świętokrzyskiego. Polityka rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw i obszaru B+R do roku 2020 w dużej części oparta jest na wykorzystaniu dotacji ze środków Unii Europejskiej, wspierających zarówno firmy (przede wszystkim sektor MŚP), jak też ich otoczenie okołobiznesowe. Przedsiębiorcy dążący do realizacji projektów w obszarze nisz rynkowych, o ile wykazują zgodność tych przedsięwzięć z inteligentnymi specjalizacjami regionu, mogą skorzystać ze wsparcia oferowanego w ramach RPOWŚ 2014-2020 lub skorzystać ze środków dostępnych w ramach innych programów krajowych. Fakt realizowania projektu w obszarze niszy rynkowej nie stanowi obecnie podstawy preferencyjnej oceny wniosku aplikacyjnego ubiegającego się o dofinansowanie.

Zaangażowanie funduszy unijnych oraz rozwiązania systemowe to dwa potencjalne kierunki wsparcia świętokrzyskich przedsiębiorców chcących realizować projekty w obszarze nisz rynkowych. Problemu nisz rynkowych nie można rozwiązać w sposób kompleksowy, co oznacza, iż nie można przypisać nisz rynkowych wyłącznie do konkretnych branż (co wykazało niniejsze badanie). Nisze rynkowe powstają w różnych branżach (czasami na styku kilku branż) i stanowią pewien wycinek rynku, w którym można dostrzec lukę pomiędzy podażą, a popytem. Oznacza to, iż każdą potencjalnie zdefiniowaną niszę rynkową należy ocenić indywidualnie.

Zdaniem jednego z ekspertów biorących udział w badaniu: „Aby zachęcić przedsiębiorców do prowadzenia działalności w obszarze nisz rynkowych należy uświadomić

im potrzebę działania w takiej branży oraz ułatwić dostęp do finansowania zewnętrznego. Dobrym rozwiązaniem byłaby również możliwość uczestnictwa w sieciowaniu. Oprócz tego potrzebne są działania edukacyjne skierowane bezpośrednio do przedsiębiorców, za pośrednictwem lokalnych partnerów oraz działania informacyjne, doradcze. Powinny znaleźć się środki na organizację szkoleń, spotkań, konferencji, eventów, spotkań z mentorami, sesji doradczych. Tylko specjaliści branżowi operujący językiem korzyści są w stanie przedstawić przedsiębiorcom opłacalność inwestycji w branże niszowe. Należy również stworzyć preferencyjne warunki do uruchamiania działalności w tych niszach i wspierać ich rozwój”.

Ekspert podkreśla również bardzo ważną kwestię wpływającą na wspierania działalności świętokrzyskich przedsiębiorców w obszarze nisz rynkowych – działania systemowe. Dla firm, które zostaną zidentyfikowane jako potencjalni kreatorzy nisz rynkowych, należy wprowadzić uproszczenia finansowe, np. podatkowe, a także wspierać je poprzez działalność okołobiznesową, jak np. doradztwo i współpracę ze strony uczelni wyższych. Potrzeby takie zgłaszane są również przez badanych przedsiębiorców.

Z punktu widzenia literatury fachowej, szczególne wsparcie publiczne przedsiębiorców lokujących swoją działalność w niszach rynkowych nie jest oceniane jednoznacznie³³. Chodzi nie tylko o relatywnie wąski fragment rynku, jaki obsługują nisze rynkowe (co nie zawsze wiąże się z najwyższą efektywności wykorzystania wsparcia ze środków publicznych), ale także o potencjalne ingerowanie w strategie wolnorynkowe tych firm. Z reguły bowiem przedsiębiorstwa działające w niszach, niechętnie dzielą się informacjami o szczegółach, a przede wszystkim o rentowności, nie chcąc przyciągać do tych nisz swoich konkurentów rynkowych i zachęcać ich do naśladownictwa. A zatem można stwierdzić, że identyfikacja nisz rynkowych możliwa jest przede wszystkim „ex post”, gdy dany rynek już się rozwinie, przyczyniając się do sukcesu ekonomicznego firm działających

³³ Lambkin, Mary. "Order of entry and performance in new markets." Strategic Management Journal 9.S1 (1988): 127-140; King, Andrew A., and Christopher L. Tucci. "Incumbent entry into new market niches: The role of experience and managerial choice in the creation of dynamic capabilities." Management science 48.2 (2002): 171-186; Jasiński, B. "Nisza rynkowa jako alternatywna strategia rozwoju małych przedsiębiorstw,[w:] A." Kaleta, K. Moszkowicz, L. Woźniak (red.), Przedsiębiorczość i innowacyjność. Wyzwania współczesności, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej 1116 (2006).

w niszach lub też gdy na rynku pracy widoczne jest zwiększone zapotrzebowanie na pracowników o określonych kompetencjach i umiejętnościach.

Przedstawiona wyżej analiza nisz rynkowych, jakie zostały ujawnione przez samych przedsiębiorców, korzystających ze środków RPOWŚ 2014-2020 wskazuje jednak na ich bardzo duże rozproszenie. Logika wsparcia publicznego dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym zasady udzielania pomocy publicznej i innych form pomocy dla biznesu, opierają się na równości szans wszystkich firm, uprzywilejowując z reguły jedynie sektor małych i średnich przedsiębiorstw, gdzie mieści się większość firm działających w niszach³⁴. Wszelkie szczególne działania, służące intensyfikacji wsparcia dla poszczególnych branż i sektorów muszą zostać odpowiednio umotywowane, tak jak to ma miejsce w przypadku inteligentnych specjalizacji. Z tego punktu widzenia kierowanie dodatkowego wsparcia dla firm działających w konkretnych niszach rynkowych wydaje się procesem trudnym do przeprowadzenia, nie tylko z uwagi na problemy z identyfikacją tych nisz na etapie wczesnego ich rozwoju, ale również z uwagi na wąski obszar rynku, jaki obsługują i niewielką liczę firm, które w tych niszach funkcjonują. To podważa efektywność wykorzystania środków publicznych na ten cel. Idea szczególnego wsparcia firm działających w niszach rynkowych nie stoi jednak w sprzeczności z obecnym systemem wsparcia firm z sektora MŚP, ukierunkowanych na innowacyjność, jakie dostępne jest w ramach RPOWŚ oraz dzięki działalności instytucji otoczenia biznesu. Mnogość instrumentów wsparcia, zarówno jeśli chodzi o dofinansowanie do tworzenia zaplecza badawczo-rozwojowego i realizacji prac B+R, wdrażania innowacji produktowych i procesowych oraz szkoleń i działań marketingowo-promocyjnych dostarcza firmom działającym w niszach wielu możliwości rozwoju i wzmacniania swojej konkurencyjności rynkowej.

³⁴ Dziekoński, Krzysztof. "Zarządzanie projektami w małych i średnich przedsiębiorstwach." *Ekonomia i Zarządzanie* 2 (2010): 97-104.

4.11 Analiza adekwatności udzielanego wsparcia w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ do potrzeb świętokrzyskich przedsiębiorców

Wyniki niniejszego badania ewaluacyjnego potwierdzają, że wsparcie oferowane przedsiębiorcom w ramach Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 jest potrzebne. w kontekście zdiagnozowanych potrzeb świętokrzyskich przedsiębiorców, na pierwszy plan wysuwa się bezzwrotne wsparcie w postaci dotacji. Mimo, że przedsiębiorcy generalnie wykazują zdecydowanie większe zainteresowanie Działaniem 2.5 niż Działaniem 1.2, niemniej jednak nie można jednoznacznie stwierdzić, że właśnie Działanie 2.5 jest bardziej adekwatne do ich potrzeb. Każde z tych działań ma odrębną specyfikę, założenia i dotyczy innych typów przedsięwzięć. z pewnością aplikowanie do Działania 1.2 jest trudniejsze i wymaga bardziej perspektywicznej wizji wykorzystania wyników prac B+R lub stworzonego zaplecza badawczego. z kolei w Działaniu 2.5 chodzi o implementację do praktyki gospodarczej konkretnych, wymiernych inwestycji o charakterze innowacyjnym, ze znacznie krótszym pod względem czasowym okresem uzyskania efektu z tych działań.

Uczestniczący w wywiadach przedsiębiorcy – beneficjenci Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 – zostali zapytani o ich potrzeby dotyczące przedsięwzięć innowacyjnych oraz wdrażania projektów obszarze nisz rynkowych i projektów badawczo-rozwojowych. Aż 20 na 30 uczestników badania zwróciło uwagę, że wdrożenie planowanego projektu wymaga zapewnienia finansowego wsparcia zewnętrznego. z kolei 17 respondentów stwierdziło, że oczekuje także wsparcia doradczego w zakresie planowanych inwestycji, natomiast 11 badanych wskazało na potrzeby w zakresie wsparcia technicznego dotyczącego wdrażanych inwestycji.

Przedsiębiorcy mieli również możliwość wskazania innych potrzeb w zakresie realizacji projektów innowacyjnych. Najwięcej wskazań dotyczyło wsparcia w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw – 5 respondentów, oraz wsparcia w zakresie marketingu produktów/usług innowacyjnych – 3 ankietowanych (por. Wykres 13 – w rozdziale 4.9 niniejszego raportu).

Wysoki odsetek wskazań na potrzeby w zakresie finansowania przedsięwzięć innowacyjnych i badawczo-rozwojowych jest oczywisty – bez dostępności środków finansowych, w tym dotacji w ramach RPOWŚ 2014-2020, przedsiębiorstwa nie są w stanie zrealizować swoich inwestycji-.

Interesujący jest natomiast wynik dotyczący wsparcia doradczego. Może on wskazywać m.in. na trudności, jakie mają przedstawiciele przedsiębiorstw w odpowiedniej diagnozie i zdefiniowaniu możliwości firm w zakresie realizacji własnych inwestycji. Zapewne dla części przedsiębiorstw idea realizacji projektów badawczo-rozwojowych nie jest wystarczająco zrozumiała. Działalność B+R to dla wielu przedsiębiorstw temat trudny, niezrozumiały. Przedsiębiorcy nie mają świadomości, że prowadzona przez nich działalność gospodarcza może także wiązać się z poszukiwaniem innowacji poprzez prace badawczo-rozwojowe. Wydaje się, że nadal brakuje źródeł inspiracji oraz wskazania przez odpowiednie instytucje przykładów dobrych praktyk w zakresie realizacji przedsięwzięć badawczo-rozwojowych.

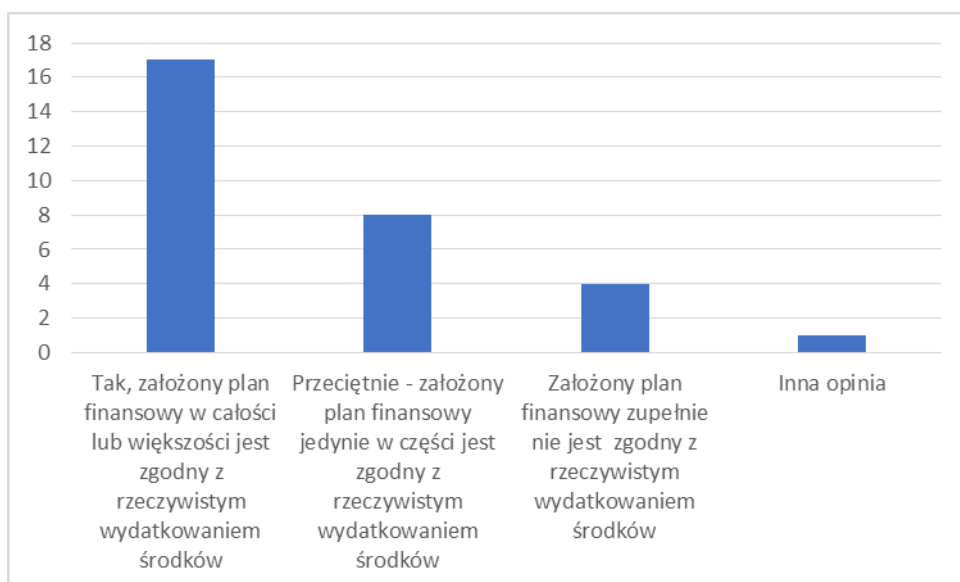
Bardzo korzystnym dla przedsiębiorstw narzędziem, które może okazać się pomocne w określeniu ich pozycji na rynku jako firm innowacyjnych w swojej branży są audyty innowacyjności. Audyty takie dają przedsiębiorstwom możliwość poznania poziomu własnej konkurencyjności na tle innych firm, w tym porównania się z liderami z danej branży. Pozwalają też zrozumieć znaczenie wpływu zarządzania innowacjami na wyniki biznesowe firm, dają rzetelne informacje dotyczące obszarów wymagających poprawy w zakresie zarządzania innowacjami i wskazują konkretne potrzeby przedsiębiorstw w tym zakresie. Szczególnie ciekawym i godnym uwagi narzędziem oceniającym poziom innowacyjności firm i porównującym ich pozycję do innych podmiotów w branży jest audyt innowacyjności IMProve. Przedsiębiorcy mogą skorzystać z tego narzędzia nieodpłatnie, poprzez akredytowane ośrodki Enterprise Europe Network. Dodatkowy atut tego rozwiązania to rekomendacja Komisji Europejskiej aby używać go do weryfikacji poziomu innowacyjności firm ubiegających się o wsparcie z działania SME Instrument w ramach programu Horyzont 2020.

W celu dokonania oceny adekwatności poziomu wsparcia do potrzeb świętokrzyskich przedsiębiorców, respondentom wywiadów zadano pytanie o plany finansowe w ich

projektach: czy mają one odzwierciedlenie w rzeczywistym wydatkowaniu środków oraz w realnych potrzebach związanych z wydatkami ponoszonymi w projekcie.

Większość respondentów twierdzi, że założony plan finansowy w całości lub większości jest zgodny z rzeczywistym wydatkowaniem środków (17 na 30 badanych). z kolei 8 osób zwraca uwagę, że założony plan finansowy jedynie w części jest zgodny z rzeczywistym wydatkowaniem środków, natomiast 4 respondentów uważa, że założony plan finansowy zupełnie nie jest zgodny z rzeczywistym wydatkowaniem środków. Jeden z respondentów nie potrafił udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 13. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorców na pytanie: „Czy założone w projekcie plany finansowe mają odzwierciedlenie w rzeczywistym wydatkowaniu środków, bądź potrzebach wydatkowania?”

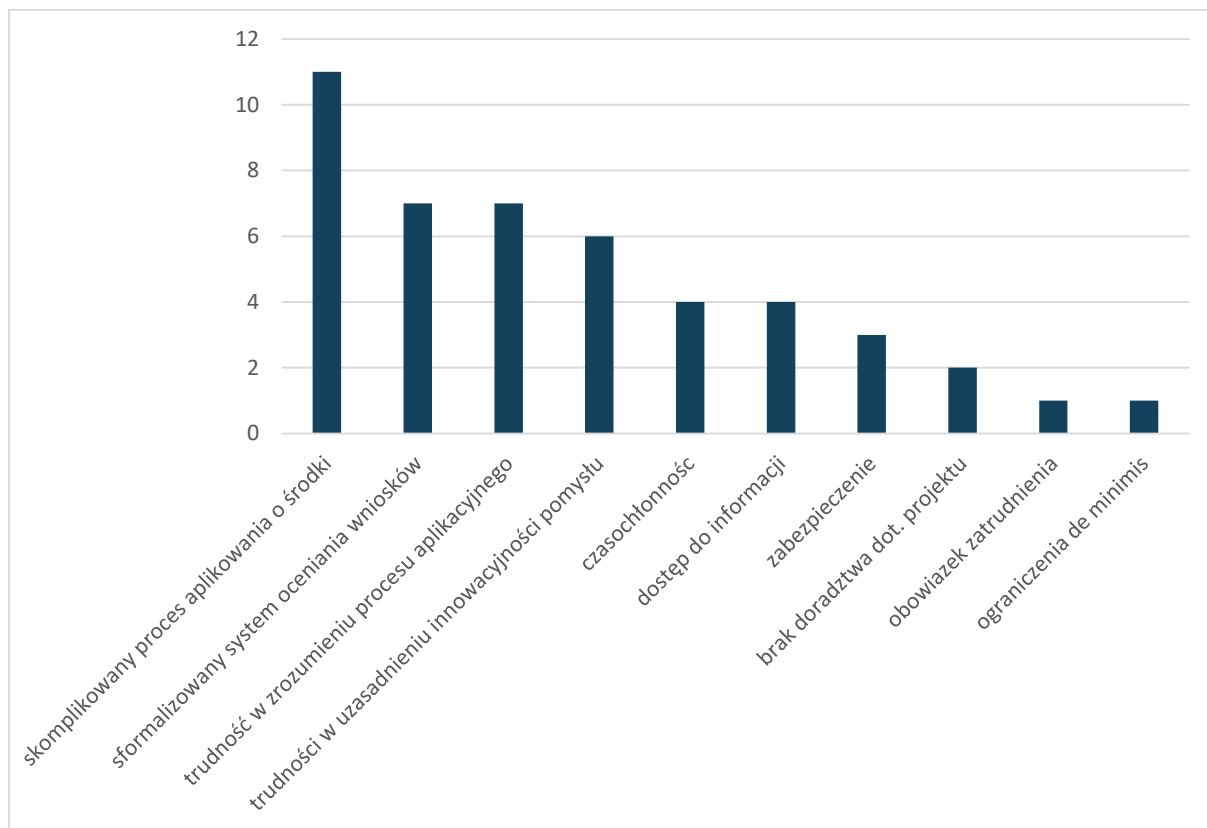
Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Respondenci, którzy stwierdzili, że założone plany finansowe nie były lub nie są zgodne z rzeczywistym wydatkowaniem środków albo, że adekwatność wydatkowania środków w stosunku do ich potrzeb jest przeciętna, zostali także poproszeni o doprecyzowanie czego dotyczyły te rozbieżności. Aż 8 na 12 respondentów stwierdziło, że ich plany finansowe zostały niedoszacowane (tzn. założone koszty są w rzeczywistości wyższe), 1 respondent udzielił odpowiedzi, że plan finansowy nie uwzględnił wszystkich wymaganych do poniesienia kosztów (co wyniknęło w trakcie realizacji projektu), natomiast 3 badanych

odpowiedziało, że problem stanowiły opóźnienia czasowe lub zmiany w projekcie, polegające na zmianie parametrów nabywanych maszyn, co wpłynęło na zmiany budżetowe.

Chociaż przedsiębiorcy oceniają wsparcie w ramach RPOWŚ 2014-2020 jako adekwatne do swoich potrzeb, dostrzegają zarazem liczne elementy ograniczające ich dostęp do środków unijnych wspierających realizację projektów innowacyjnych. Chodzi przede wszystkim o skomplikowany proces aplikowania o fundusze europejskie oraz długi czas trwania procedury związanej z ubieganiem się o dofinansowanie. Dla wielu przedsiębiorców proces aplikowania o środki nie jest także wystarczająco zrozumiały. Te przesłanki, jak również inne, wskazane przez niektórych respondentów przesądzają o tym, że badani przedsiębiorcy oceniają proces aplikacyjny jako zbyt zbiurokratyzowany. Warto jednak zauważyć, iż mamy tu do czynienia z grupą przedsiębiorców, którzy już korzystają ze wsparcia unijnego. Opisane problemy są z pewnością daleko bardziej odczuwalne przez przedsiębiorców, którzy jeszcze nie korzystali z unijnego wsparcia. Respondenci podkreślają, że często jedynym rozwiązaniem jest skorzystanie z usług firm doradczych opracowujących wnioski aplikacyjne. Trudno jednak zwolnić przedsiębiorcę z obowiązku nadzoru nad opracowywaniem wniosków aplikacyjnych, gdyż zewnątrzni eksperci często niewystarczająco dobrze rozumieją specyfikę firmy i projektu, umiejętnie opracowują wnioski, mając w perspektywie wynagrodzenie prowizyjne za uzyskanie wsparcia, mniejszy nacisk kładąc na wykonalność zadeklarowanych we wniosku rezultatów projektu.

Wykres 14. Czynniki ograniczające dostęp przedsiębiorstw do pozyskiwania środków na realizację projektów innowacyjnych

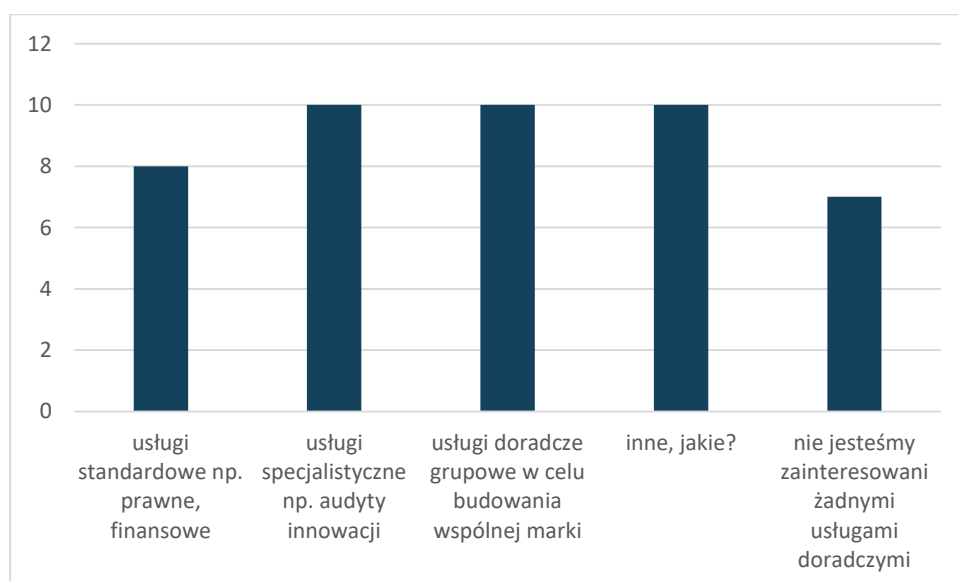
Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Wśród przedsiębiorców deklarujących realizację projektu B+R (28 badanych przedsiębiorstw), 7 wskazuje, iż nie współpracuje z innymi podmiotami w ramach prowadzonych projektów. z kolei 10 przedsiębiorstw współpracuje wyłącznie z jednostkami naukowymi, a 11 przedsiębiorstw z innymi przedsiębiorstwami i jednostkami naukowymi. Żaden respondent nie wskazał, aby w ramach projektów B+R współpracował wyłącznie z innymi przedsiębiorstwami.

Większość respondentów (23 firmy na 30 badanych) nie współpracuje z instytucjami otoczenia biznesu, dlatego też nie dokonało ich oceny. Pozostali przedsiębiorcy ocenili współpracę z tymi instytucjami na bardzo różnym poziomie, co świadczy o dużym zróżnicowaniu uzyskiwanego wsparcia a być może również o braku świadomości, jakie formy wsparcia są dostępne w tych instytucjach.

Ocena długookresowych perspektyw rozwojowych firm oraz szanse dalszego rozwoju ich działalności innowacyjnej po zakończeniu okresu trwałości projektu zostały ocenione na wysokim poziomie (ocena 3,9 w skali 5 punktowej, gdzie 5 oznacza bardzo duże prawdopodobieństwo dalszego rozwoju). a zatem można stwierdzić, że firmy optymistycznie oceniają swoje długookresowe perspektywy rozwoju. Ponad połowa respondentów korzystała z usług firm doradczych w celu poprawy innowacyjności swojego przedsiębiorstwa. Można także zaobserwować duże zapotrzebowanie na usługi doradcze (jedynie 7 spośród 30 przedsiębiorstw nie jest zainteresowanych korzystaniem z tego typu usług). Największe zapotrzebowanie występuje na usługi specjalistyczne, takie jak audyt innowacji oraz w związane z budowaniem wspólnej marki. w ramach odpowiedzi „inne” przedsiębiorstwa najczęściej wskazywały zapotrzebowanie na usługi doradcze w zakresie marketingu.

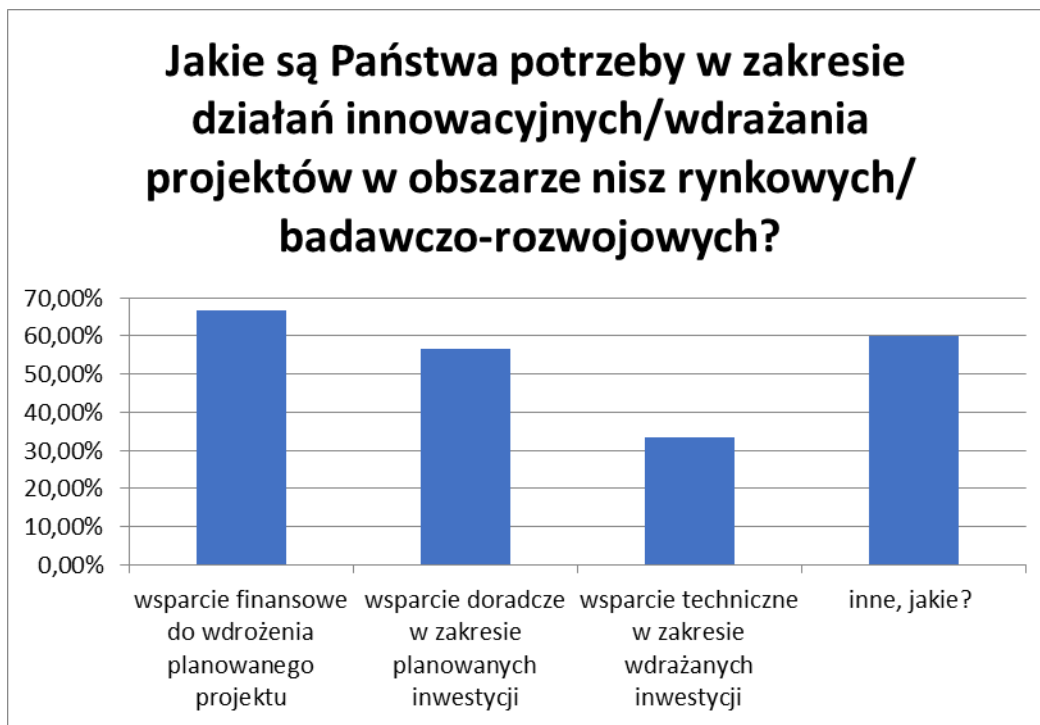
Wykres 15. Zainteresowanie usługami doradczymi świętokrzyskich przedsiębiorców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Przedsiębiorcy najczęściej deklarują potrzebę uzyskania wsparcia finansowego, niezbędnego do realizacji planowanej działalności (innowacyjnej, niszowej bądź B+R), przy czym na podstawie wyników badań ustalono, że jest to najczęściej potrzeba pozyskania bezzwrotnych środków finansowych. Wśród innych, korzystnych działań przedsiębiorcy najczęściej wymieniają wsparcie marketingowe oraz pomoc przy internacjonalizacji, czyli umiędzynarodowieniu działalności przedsiębiorstwa.

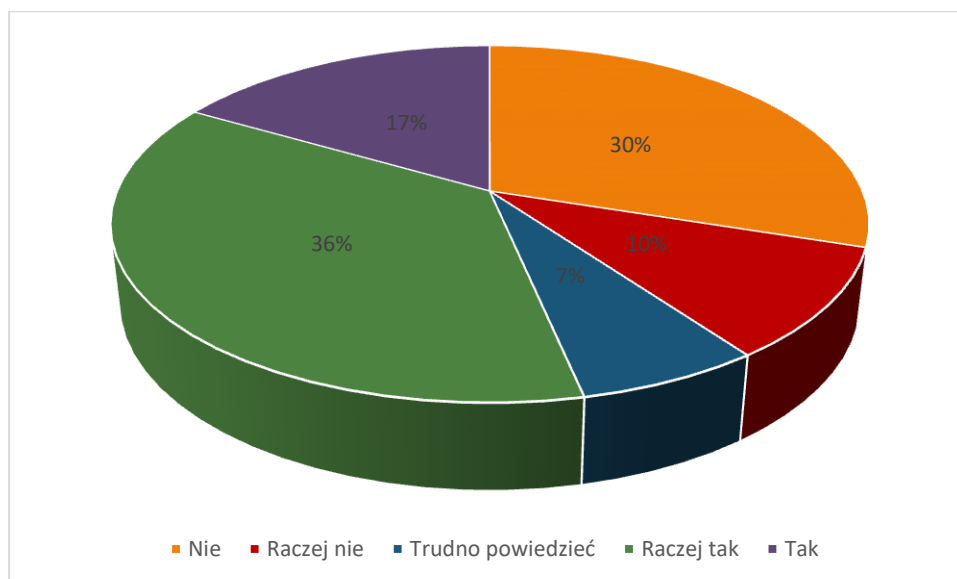
Wykres 16. Potrzeby badanych przedsiębiorców w zakresie działań innowacyjnych/ wdrażania projektów w obszarze nisz rynkowych/badawczo-rozwojowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Łączenie oczekiwań przedsiębiorstw oraz obiektywnych przesłanek rozwoju innowacyjności i poprawy konkurencyjności regionu powinno opierać się zatem na realizacji bardziej różnorodnych projektów, ukierunkowanych na kategorie interwencji, które w sposób komplementarny będą oddziaływać na konkurencyjność przedsiębiorstw z sektora małych i średnich firm, np. poprzez kampanie międzynarodowe, służące równoczesnej internacjonalizacji działalności eksportowej przedsiębiorstw jak też działalności importowej w odniesieniu do nabywania nowych technologii, patentów, licencji, itp. Świętokrzyscy przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5 deklarują, iż w większości przypadków możliwa byłaby realizacja ich projektów, także bez unijnego wsparcia, jednak wówczas, ze względu na brak wystarczających środków finansowych, projekt byłby realizowany dłużej lub w mniejszym zakresie.

Wykres 17. Prawdopodobieństwo realizacji projektu bez wsparcia ze środków unijnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

4.12 Wpływ systemu oceny projektów na rozwój nisz rynkowych, innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców

Każdy wniosek o dotację w ramach RPOWŚ 2014-2020 przechodzi przez dwa stopnie oceny: ocenę formalną i ocenę merytoryczną. Pozytywna ocena formalna skutkuje dopuszczeniem wniosku do oceny merytorycznej, jednak dopiero uzyskanie wymaganej liczby punktów podczas oceny merytorycznej, pozwala na umieszczenie projektu na liście rankingowej wniosków skierowanych do dofinansowania (w miarę dostępności alokacji środków unijnych). Ocena wniosków dokonywana jest zgodnie z kartą oceny projektu, która zawiera szereg kryteriów gwarantujących instytucji udzielającej wsparcia wszechstronną i rzetelną weryfikację wniosku o dofinansowanie. Kryteria oceny wniosku opisane są każdorazowo w regulaminie konkursu, z którym potencjalny beneficjent powinien się zapoznać, zanim przystąpi do opracowania wniosku o dofinansowanie. Kryteria wyboru

projektów dla poszczególnych osi priorytetowych, działań i poddziałań stanowi załącznik nr 3 do SZOOP³⁵.

Ocena formalna zawiera jednolite kryteria dla wszystkich działań realizowanych w ramach osi priorytetowych RPOWŚ 2014-2020. Po pozytywnym zakończeniu oceny formalnej, wnioski kierowany jest do oceny merytorycznej, opartej na kryteriach oceny dopuszczającej ogólnej oraz sektorowej. Niespełnienie nawet jednego kryterium powoduje odrzucenie wniosku. Pod uwagę brane są też kryteria punktowe. Aby dane przedsięwzięcie zakwalifikować do grupy projektów branych pod uwagę do dofinansowania, projekt musi uzyskać co najmniej 60% maksymalnej liczby punktów.

W ramach Działania 1.2 dofinansowanie mogły uzyskać jedynie te projekty, które wpisywały się w inteligentne specjalizacje. Wprowadzenie kryteriów punktowych pozwalało na wybranie do dofinansowania tych projektów, które przyczyniały się do wzrostu innowacyjności w ogólnym ujęciu, jak również do spełnienia kryteriów horyzontalnych, takich jak: zasady równości szans i niedyskryminacji oraz zasady zrównoważonego rozwoju. w przypadku Działania 2.5 preferowane były projekty zgodne z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami oraz zakładające znaczący wzrost zatrudnienia. Ponadto, priorytetowo są traktowane również eko-inwestycje oraz eko-marketing. w przypadku gdy wsparcie dotyczy infrastruktury sektora przedsiębiorstw, preferencjami są objęte lokalne i regionalne *start-upy* (działające na rynku nie dłużej niż 24 miesiące). w założeniach systemu oceny, preferencjami objęte są również inwestycje realizowane z korzyścią dla środowiska i wpływające na poprawę klimatu, w tym prowadzące do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko, m. in.: ograniczenia energo-, materiało- i wodochłonności procesu produkcyjnego lub świadczenia usług, prowadzących do powstania nowego lub znacząco ulepszanego produktu lub usługi. Preferencjami są objęte także wnioski potencjalnych beneficjentów z sektora MŚP, z terenów o najniższym współczynniku przedsiębiorczości. Inwestycje dofinansowane z Działania 2.5 są zlokalizowane na terenie województwa świętokrzyskiego.

³⁵ Załącznik 3 do SZOOP – Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych osi priorytetowych działań i poddziałań.

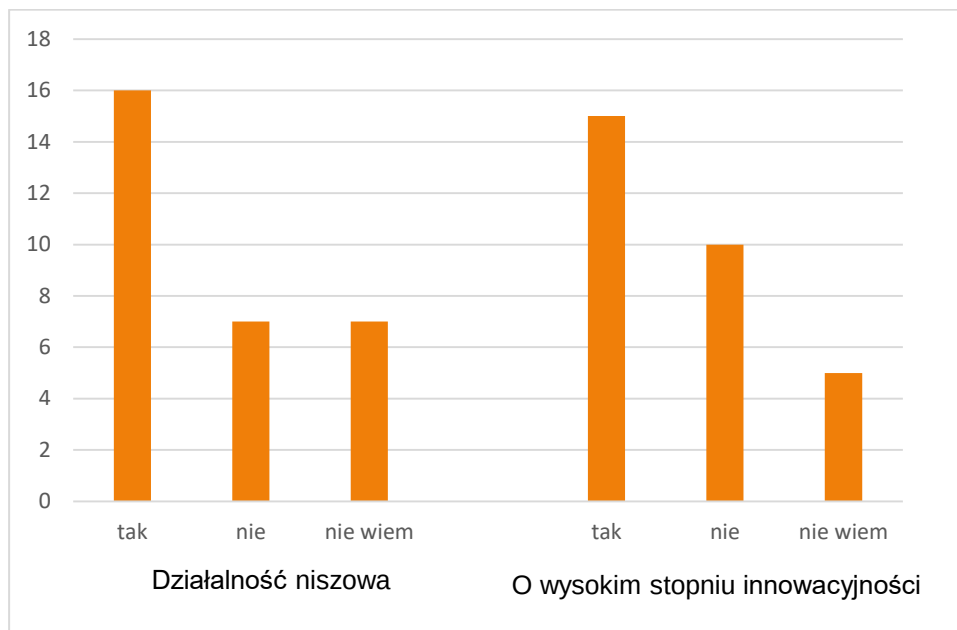
Tabela 20. Kryteria punktowane w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020

Działanie 1.2	Działanie 2.5 (typ projektu: Wsparcie Inwestycyjne sektora MŚP)
– Współpraca z jednostkami naukowymi – Potencjał innowacyjny przedsiębiorstwa – Przynależność Wnioskodawcy do sektora MSP – Doświadczenie w prowadzeniu prac B+R – Udział nakładów na działalność B+R w całkowitych nakładach inwestycyjnych – Wkład własny – Profil/przeznaczenie infrastruktury badawczej – Istniejący personel badawczy – Realizacja projektu prowadzi do wzrostu zatrudnienia personelu badawczego – Udział wnioskodawcy w konsorcjum na rzecz rozwoju inteligentnej specjalizacji, w ramach której składany jest projekt	– Zgodność projektu z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami – Konkurencyjność – Stopień innowacyjności projektu – Projekt zakłada wdrożenie wyników badań prac badawczo-rozwojowych do działalności gospodarczej – Charakter wdrażanej innowacji – Wpływ realizacji projektu na tworzenie nowych miejsc pracy – Dodatkowe efekty projektu – Wkład środków prywatnych – Miejsce odprowadzania podatków i miejsce zameldowania na stałe miejsce pobytu osób zatrudnionych w wyniku realizacji projektu /

Źródło: Załącznik 3 do SZOOP – Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych osi priorytetowych działań i poddziałań, s. 26-41, 103-105.

Świętokrzyscy przedsiębiorcy, korzystający ze wsparcia w ramach RPOWŚ 2014-2020, prezentują rozbieżne opinie w zakresie wpływu systemu oceny wniosków na realizację projektów w obszarze nisz rynkowych oraz projektów o wysokim stopniu innowacyjności. W zakresie nisz rynkowych, ponad połowa respondentów (16 na 30 badanych) uważa, że system oceny wniosków umożliwia wybór projektów w obszarze nisz rynkowych. Pozostali są przeciwnego zdania, bądź nie mogą wyrazić jednoznacznej opinii w tym zakresie, gdyż – ich zdaniem – trudno jednoznacznie skategoryzować, czy projekt wpisuje się w niszę rynkową. W przypadku wyboru projektów o wysokim stopniu innowacyjności, trudności zdaniem respondentów wynikają przede wszystkim ze stosowania jednolitego systemu punktacji dla różnorodnych innowacji.

Wykres 18. Wpływ systemu oceny wniosków na wybór projektów w obszarze działalności niszowej lub o wysokim stopniu innowacyjności

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z przedsiębiorcami, n=30

Połowa badanych przedsiębiorców jest zdania, iż w ramach procesu oceny wniosków powinny być stosowane dodatkowe punkty za spełnienie określonych kryteriów. Wysuwają następujące propozycje w tym zakresie:

- panel ekspertów oceniający innowacyjność projektu – 6 wskazań,
- premiowanie wieloletniej tradycji firmy i mocnych powiązań z regionem – 3 wskazania,
- zorganizowana wcześniejsza wizyta oceniająca w firmie – 2 wskazania.

Reasumując, obecny system oceny projektów w RPOWŚ 2014-2020 nie uprzywilejowuje w szczególny sposób przedsięwzięć, które mieszczą się w obszarze potencjalnych nisz rynkowych. W kryteriach oceny projektów nie uwzględniono żadnego elementu, bezpośrednio oceniającego przynależność projektu do wybranej niszy. Jednocześnie należy podkreślić, że o ile inwestycje w projekty zlokalizowane w niszach wiążą się ze wzrostem innowacyjności firmy w ogólnym ujęciu, jak również przyczyniają się do spełnienia kryteriów horyzontalnych – przedsięwzięcia takie mogą ubiegać się o możliwość skorzystania z dofinansowania na zasadach analogicznych dla innych projektów. Dodatkowo, w przypadku Działania 2.5 istnieje konieczność przedstawienia związku projektu

realizowanego w niszy rynkowej z jedną lub kilkoma regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami, a także konieczność wykazania wzrostu zatrudnienia z tytułu inwestycji. O ile przedsięwzięcie realizowane w niszy rynkowej może być określone również jako eko-inwestycja oraz eko-marketing, jest *start-upem* lub jest realizowane na terenach o najniższym współczynniku przedsiębiorczości – wówczas może liczyć na dodatkowe preferencje w ramach RPOWŚ 2014-2020.

Dla firm, które zostaną zidentyfikowane jako potencjalni kreatorzy nisz rynkowych można dodatkowo wprowadzić uproszczenia finansowe, np. podatkowe, a także wspierać je poprzez działalność okołobiznesową, jak np. doradztwo i współpracę ze strony uczelni wyższych. Działalność w obszarze nisz rynkowych może być również promowana na etapie aplikowania o środki w ramach RPOWŚ 2014-2020, ale wprowadzenie dodatkowego kryterium oceny projektu tj. zgodności ze zidentyfikowanymi niszami rynkowymi powinno zostać poprzedzone analizą efektywności wydatkowania środków publicznych na ten cel z uwagi na relatywnie niewielką liczbę firm działających w poszczególnych niszach.

5 WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. Zidentyfikowane w ramach badania nisze rynkowe w znaczącym stopniu powiązane są z inteligentnymi specjalizacjami województwa świętokrzyskiego. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż większość projektów realizowanych w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020, w których zidentyfikowano zgodność z niszami rynkowymi, wpisuje się w RIS3. Można to oceniać pozytywnie, szczególnie w aspekcie spójności z celami Strategii Rozwoju Innowacji. Widać, że przedsiębiorcy szukają innowacji wychodzących naprzeciw niezaspokojonemu popytowi i rozwijających skalę ich produkcji w obszarach kluczowych do rozwoju regionu, zgodnych z inteligentnymi specjalizacjami i najbardziej wspieranymi przez Regionalny System Innowacji.

Rekomendacja: Aby zachęcić przedsiębiorców do realizowania projektów w obszarach nisz rynkowych, należy wprowadzić obowiązek dokumentowania dokonania analizy i zapotrzebowania rynku na produkt/usługę, której dotyczy projekt. Działanie to powinno stanowić część oceny w ramach kryterium „konkurencyjności”, w ramach którego przedsiębiorcy wykazywaliby niszowość swojego projektu w oparciu o przeprowadzoną analizę unikatowości wdrażanego wyrobu / usługi oraz analizę niezaspokojonych potrzeb rynku. w tym celu można również rozważyć wprowadzenie wymogu złożenia przez przedsiębiorcę stosownego oświadczenia jako załącznika do wniosku aplikacyjnego, aby nie zwiększać liczby wymaganych na etapie aplikacyjnym dokumentów (co stanowi dla przedsiębiorców jedną z poważniejszych wad aplikowania o środki w ramach RPOWŚ 2014-2020). We wniosku aplikacyjnym powiązanym z niszami rynkowymi przedsiębiorca powinien powołać się częściowo na przeprowadzone przez siebie badania, dotyczące analizy potrzeb rynku.

2. Dla znaczącej grupy przedsiębiorców idea i cele realizacji projektów badawczo-rozwojowych wciąż nie są wystarczająco zrozumiałe. Działalność badawczo-rozwojowa to wciąż dla wielu przedsiębiorstw temat trudny, przerastający ich możliwości finansowe i potencjał rozwojowy, a często także kojarzący się ze zbyt wysokim ryzykiem gospodarczym. Przedsiębiorcy często nie wiedzą, że w ramach prowadzonej przez siebie działalności rozwojowej powinni uwzględniać również badania przemysłowe i eksperymentalne prace rozwojowe, które niekonieczne muszą prowadzić wprost do wdrożenia innowacji. Ich funkcją

może być również wspieranie działań na rzecz poprawy funkcjonalności czy też parametrów technicznych produktów i usług, które już są oferowane przez tych przedsiębiorców na rynku. Wydaje się, że w regionie brakuje dobrych praktyk jako źródeł inspiracji dla przedsiębiorców oraz rekomendacji instytucji otoczenia biznesu wskazujących dobre praktyki w zakresie realizacji przedsięwzięć badawczo-rozwojowych.

Rekomendacja: Zaleca się organizację spotkań informacyjno-promocyjnych, które miałyby służyć wskazaniu dobrych praktyk w zakresie realizacji projektów badawczo-rozwojowych i ich rezultatów – na przykładzie konkretnych firm i ich wyników rynkowych. w takich szkoleniach powinni uczestniczyć przedstawiciele firm, które z sukcesem zrealizowały swoje projekty badawczo-rozwojowe. Warto zaznaczyć, iż w wielu działaniach w ramach RPOWŚ 2014-2020 wymagana jest tzw. dyfuzja działalności innowacyjnej oraz B+R do gospodarki i zapisany jest warunek podejmowania projektów wspólnie z MŚP lub we współpracy z MŚP, NGO, instytucjami badawczymi. Warto prześledzić efekty tych działań i włączyć do katalogu dobrych praktyk.

3. Nabory wniosków w ramach Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 ujawniły relatywnie duży potencjał sektora MŚP w zakresie absorpcji innowacji, co urzeczywistniało się w bardzo dużym zainteresowaniu naborem wniosków do Działania 2.5 – względnie prostego. Znacznie mniejszym zainteresowaniem cieszył się nabór wniosków do Działania 1.2., które należy uznać za relatywnie trudniejsze i przeznaczone dla wnioskodawców, którzy mają wyższą świadomość istoty procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwie. Oznacza to, iż aktywność innowacyjna³⁶ firm z województwa świętokrzyskiego ukierunkowana jest na zakup gotowych, innowacyjnych rozwiązań, brakuje natomiast zainteresowania realizacją prac B+R na własne potrzeby. Brakuje również wizji, jak te prace można wykorzystywać aby rozwiązywać realne problemy przedsiębiorstw.

Rekomendacja: Zaleca się większy nacisk na promocję konkursów w ramach Działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020, w tym komunikowanie korzyści, jakich mogą dostarczyć przedsiębiorstwom dobrze zaplanowane prace badawczo-rozwojowe. Pozytywne efekty wdrażania przedsięwzięć w ramach Działania 1.2 powinny być w szerszym zakresie

³⁶ Kurowska-Pysz, Joanna, 2014, Aktywność innowacyjna i rozwój współpracy firm w klastrach." *Przegląd Organizacji* 12: 4-10.

eksponowane w wydawanych przez Instytucję Zarządzającą publikacjach, materiałach informacyjnych itp. Można również rozważyć uproszczenie procedur aplikacyjnych w ramach Działania 1.2 – możliwość składania przez beneficjentów na etapie aplikacji mniejszej liczby dokumentów, jak też indywidualne doradztwo wybranych instytucji otoczenia biznesu dla firm zainteresowanych udziałem w konkursach do tego działania.

4. Jedną z głównych barier wykorzystania środków unijnych dla świętokrzyskich przedsiębiorców realizujących projekty w ramach RPOWŚ 2014-2020 jest nieznajomość i wysoki poziom skomplikowania procedur zakupowych, które muszą być realizowane zgodnie z zasadą konkurencyjności. Przedsiębiorcy, którzy na co dzień nie muszą stosować procedur zamówień publicznych, w prowadzonych postępowaniach o wybór dostawców/wykonawców/usługodawców w projektach, napotykają na liczne problemy proceduralne i interpretacyjne. Problemy te bardzo często wpływają na trudności z wdrożeniem innowacji przez przedsiębiorców lub opóźniają pewne procesy.

Rekomendacja: Warto rozważyć możliwość rozliczania projektów w ramach uproszczonych metod, np. za pomocą stawek ryczałtowych dotyczących niektórych rodzajów kosztów. Wymagałoby to doprecyzowania przez wnioskodawców na etapie dokumentacji aplikacyjnych, jakie koszty składają się na poszczególne pozycje budżetu i w jaki sposób zostały oszacowane poszczególne stawki. Konieczne było również odpowiednio udokumentowane rozeznanie rynku.

5. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że przedsiębiorcy z województwa świętokrzyskiego zdecydowanie preferują system dotacyjny, jeśli chodzi o prowadzenie działań badawczo-rozwojowych i realizację innowacyjnych inwestycji. Znacznie rzadziej przedsiębiorcy korzystają z instrumentów zwrotnych. w aspekcie spodziewanych zmian w strukturze wsparcia przedsiębiorstw ze środków unijnych po roku 2020 należy spodziewać się ograniczenia dostępności dotacji na rzecz dalszego wzrostu dostępności instrumentów zwrotnych. Fakt ten powinien znaleźć odbicie w działaniach promujących wykorzystanie środków unijnych przez świętokrzyskich przedsiębiorców.

Rekomendacja: Promowanie instrumentów zwrotnych jako rozwiązań bardzo efektywnych, łatwiejszych i szybszych do uzyskania przez przedsiębiorców oraz bardziej atrakcyjnych w kontekście sposobów rozliczania, osiągania wysokich wskaźników rezultatu, itp. jest

niezbędne aby przygotować firmy do absorpcji środków unijnych po roku 2020 – w dostępnych wówczas formach. Można w tym celu wykorzystać opinie autorytetów ekonomicznych, którzy wskazują na przewagę instrumentów zwrotnych nad dotacyjnymi, przynajmniej jeśli chodzi o te obszary wsparcia, w których już dziś trudno jest uzyskać bezzwrotne dofinansowanie.

6. Poza środkami z RPOWŚ 2014-2020, przedsiębiorcy z regionu mogą również korzystać z innych programów operacyjnych, które wspierają rozwój przedsiębiorczości, w tym przedsięwzięcia innowacyjne lub badawczo-rozwojowe. Poziom wiedzy na ten temat jest jednak dalece niewystarczający.

Rekomendacja: Warto zachęcać przedsiębiorców do zainteresowania się alternatywnymi do RPOWŚ 2014-2020 możliwościami uzyskania unijnego wsparcia, m.in. takimi jakie daje Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020. w ramach programów krajowych, zainteresowani przedsiębiorcy powinni być „odsyłani” w pierwszej kolejności do Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Firmy o wyższej świadomości w zakresie możliwości korzystania z dotacji, które dodatkowo mają więcej doświadczeń we wdrażaniu projektów powinny zainteresować się także dotacjami dostępnymi w ramach programu Horyzont 2020.

7. Obserwując proces wdrażania projektów, można zauważyć, że część beneficjentów sygnalizuje problemy z realizacją założeń ekonomiczno-finansowych opisanych we wnioskach aplikacyjnych. Źródłem tych problemów są często nieprzemyślane deklaracje co do rezultatów projektu na etapie opracowywania wniosku aplikacyjnego, często przy udziale firmy doradczej, która stara się by projekt jak najlepiej wpisywał się w kryteria oceny. Tymczasem przedsiębiorca zbyt optymistycznie zakłada pewne wskaźniki realizacji projektu (np. przychody, zyski). Na etapie wdrażania przedsiębiorca często nie pamięta założeń projektu, nie czyta umowy o dofinansowanie, nie weryfikuje wskaźników, zaś na etapie rozliczania projektu okazuje się, że wskaźniki zostały przeszacowane w celu spełnienia kryteriów konkursowych itp.

Rekomendacja: Należy uświadamiać i przypominać firmom zainteresowanym aplikowaniem o środki w ramach RPO (np. w ramach organizowanych spotkań informacyjnych), że bardzo

istotnym aspektem związanym z przygotowaniem wniosków aplikacyjnych, a następnie realizacją projektu, jest dokonanie realnych założeń w projektach, aby sprostać ich realizacji. Można również wskazać jako przestrożę negatywne konsekwencje, jakie mogą czekać firmy, które nie wykonają założeń projektowych.

8. Jednym z problemów firm z sektora MSP jest trudność w zakresie określenia swojej pozycji na rynku jako firmy innowacyjnej w swojej branży. Firmy nie wierzą w swoje możliwości, jeśli chodzi o realizację innowacyjnych inwestycji, gdyż nie mają żadnego punktu odniesienia do innych podmiotów w branży.

Rekomendacja: Bardzo ciekawym narzędziem oceniającym poziom innowacyjności firm i porównującym ich pozycję do innych podmiotów w branży jest audyt innowacyjności IMProve. Przedsiębiorcy mogą skorzystać z tego narzędzia nieodpłatnie poprzez akredytowane ośrodki Enterprise Europe Network. Narzędzie to jest zalecane przez Komisję Europejską jako weryfikacja poziomu innowacyjności firmy przy ubieganiu się o wsparcie z działania SME Instrument programu Horyzont 2020.

9. w aspekcie reformy systemu szkolnictwa wyższego w roku 2019 świętokrzyskie uczelnie zmieniały statuty i struktury, co powinno skutkować większym otwarciem się na współpracę z gospodarką regionu, m.in. w zakresie wzrostu zaangażowania naukowców w procesy innowacyjne (m.in. dzięki dotacjom uzyskanym w ramach konkursu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego - Regionalna Inicjatywa Doskonałości).

Rekomendacja: Zaleca się rozpoznanie możliwości wykorzystania rezultatów badań naukowych, finansowanych w ramach konkursu: Regionalna Inicjatywa Doskonałości, celem wzmocnienia innowacyjności gospodarki regionu, m.in. poprzez zaangażowanie w te badania świętokrzyskich przedsiębiorców lub też skierowanie do nich wyników tych badań.

10. w porównaniu z wynikami badania innowacyjności świętokrzyskich przedsiębiorców zrealizowanym w roku 2017 – nadal istnieje bardzo duża luka braku wiedzy firm z sektora MŚP o procesach innowacyjnych i celowości podejmowania prac badawczo-rozwojowych. Firmy nieaktywne w zakresie aplikowania o środki z RPOWŚ 2014-2020 posiadają bardzo małą wiedzę w zakresie procedur ubiegania się o dofinansowanie oraz przygotowania projektu. Powszechne jest natomiast oczekiwanie, aby uzyskać w tym zakresie większe

wsparcie niż oferują Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich w województwie świętokrzyskim.

Rekomendacja: Zaleca się rozpoznanie możliwości wykorzystania środków z RPOWŚ 2014-2020 (Pomoc Techniczna) na intensywne działania informacyjno-promocyjne, adresowane do potencjalnych beneficjentów RPOWŚ 2014-2020, m.in. sektora MŚP, bazujące na informowaniu językiem korzyści, jakie fundusze są przeznaczone na wsparcie określonych rodzajów działań, a także bardziej intensywne, zindywidualizowane doradztwo w zakresie przygotowania dokumentacji aplikacyjnej.

11. Konieczna jest jeszcze ściślejsza współpraca instytucji otoczenia biznesu ze świętokrzyskimi przedsiębiorcami, którzy oczekują m.in. dalszej profesjonalizacji i głębszej specjalizacji tych instytucji pod względem świadczenia konkretnych usług wspierających przedsiębiorców. Oczekiwania dotyczą zarówno możliwości doskonalenia kompetencji biznesowych przedsiębiorców, jak również kompetencji specjalistycznych instytucji otoczenia biznesu, które powinny ściśle współpracować ze sferą gospodarczą, nie tylko posiłkując się ekspertami i wykonawcami zewnętrznymi, ale także samodzielnie rozwijając wiedzę, umiejętności i kompetencje swoich pracowników. w tym zakresie potrzebne jest zarówno wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu, jak również dla tych przedsiębiorców, którzy nie posiadają jeszcze potencjału do wdrożenia projektu unijnego, ale chcą nauczyć się korzystać ze środków zewnętrznych, aby rozwijać różne aspekty swojej innowacyjności organizacyjnej.

Rekomendacja: Zaleca się wdrożenie systemu mikro-grantów dla firm chcących metodą „drobnych kroków” korzystać z różnego typu wsparcia instytucji otoczenia biznesu na rzecz rozwoju innowacyjności, jak również dla samych instytucji otoczenia biznesu, które chcą rozwijać i profesjonalizować swoją działalność. Rekomendacja ta jest zbieżna z jedną z rekomendacji z badania innowacyjności świętokrzyskich firm przeprowadzonego w roku 2017, gdzie zalecano udostępnienie przedsiębiorcom wsparcia w postaci narzędzi budowania przewagi konkurencyjnej m.in. w zakresie internacjonalizacji produkcji, inwestowania w tzw. pracowników wiedzy itp.

12. Istotnym problemem wielu przedsiębiorców wdrażających innowacje staje się z czasem promocja i sprzedaż nowych produktów / usług, które pojawiły się na rynku w wyniku

wdrożenia projektów dofinansowanych z działania 1.2 lub działania 2.5 RPOWŚ, podczas gdy to właśnie opłacalność sprzedaży jest jednym ze wskaźników rezultatów ich projektów.

Rekomendacja: Zaleca się większe wsparcie instytucji otoczenia biznesu dla przedsiębiorców korzystających ze środków działania 1.2 i działania 2.5. RPOWŚ 2014-2020 w zakresie promocji sprzedaży i rozwoju działań marketingowych, dzięki czemu możliwe będzie efektywne wykorzystanie środków unijnych dla wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw i gospodarki regionu.

6 PODSUMOWANIE

Obszar badawczy	Wnioski	Rekomendacje
Kontekst aplikowania przez przedsiębiorców o środki w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ	Świętokrzyskie przedsiębiorstwa planują rozwój w zakresie działalności innowacyjnej oraz w sferze B+R poprzez aplikowanie o środki w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5. Przedsiębiorstwa podejmują kilkakrotne próby pozyskania dofinansowania aplikując do obu działań, jednak w procedurze aplikacyjnej najczęściej są wspierani przez zewnętrzne firmy doradcze, ze względu na skomplikowany w opinii przedsiębiorców proces aplikacyjny. Przedsiębiorcy zwracają uwagę na: obszerność dokumentacji aplikacyjnej, wysoki poziom zabezpieczenia, zbiurokratyzowanie procesu aplikacyjnego, jako czynniki zniechęcające do ubiegania się o wsparcie. Mniejszym zainteresowaniem cieszą się konkursy w ramach Działania 1.2., które należy uznać za relatywnie trudniejsze niż Działanie 2.5 i przeznaczone dla wnioskodawców, którzy mają wyższą świadomość istoty procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwie. Aktywność innowacyjna firm z województwa świętokrzyskiego ukierunkowana jest na zakup gotowych, innowacyjnych rozwiązań, brakuje natomiast	Na etapie aplikowania o środki ze strony instytucji zarządzających Programem powinno zostać zapewnione lepsze wsparcie doradcze dla świętokrzyskich przedsiębiorców starających się pozyskać dofinansowanie, szczególnie dla firm, które mogłyby ubiegać się o dofinansowanie w ramach Działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020. w przeciwnym razie, o realny dostęp do funduszy mogą starać się jedynie firmy, które zdążyły wykształcić własny personel intelektualny lub posiadają zaplecze w postaci firmy doradczej, natomiast firmy o wysokim potencjale do budowania działalności innowacyjnej, jednak ze znikomym doświadczeniem w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizowanie planów inwestycyjnych, mogą nie podejmować próby pozyskania środków umożliwiających im nie tylko rozwój własnej działalności, ale również wprowadzenie na świętokrzyski rynek innowacyjnych rozwiązań produktowo-procesowych.

	zainteresowania realizacją prac B+R na własne potrzeby.	
Analiza nisz rynkowych w województwie świętokrzyskim	Analizowane nisze rynkowe w większości wpisują się w inteligentne specjalizacje regionu świętokrzyskiego (analiza dotyczyła projektów w ramach Działania 1.2 oraz 2.5 RPOWŚ 2014-2020), jednak trudno wykazać konkretne branże lub obszary, których te nisze dotyczą; jest to pewna część działalności firmy, która nie jest dostępna na terenie województwa świętokrzyskiego, Polski, a nawet Europy, natomiast zgodnie z przeprowadzonym badaniem rynku wykonanym przez firmę wdrażającą działalność w obszarze niszy, występuje na nią zapotrzebowanie.	Instytucje odpowiedzialne za rozwój przedsiębiorczości, innowacyjności oraz konkurencyjności regionu powinny wspierać działania świętokrzyskich przedsiębiorców do wdrażania działalności w obszarze zdefiniowanych i udowodnionych nisz rynkowych, ale działanie to powinno być zgodne z logiką wsparcia biznesu ze środków publicznych; z uwagi na specyfikę działania w niszach rynkowych należy w każdym przypadku przeanalizować efektywność wsparcia niewielkiej części rynku.
Analiza finansowania prac badawczo-rozwojowych z funduszy publicznych oraz późniejszego wdrażania ich wyników przez firmy z województwa świętokrzyskiego.	Świętokrzyscy przedsiębiorcy, korzystają z dofinansowania w ramach Działania 1.2 i 2.5 RPOWŚ 2014-2020 w celu rozwoju swoich firm poprzez: - badania służące opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów produkcyjnych (badania przemysłowe i prace rozwojowe), - wprowadzenie nowych produktów i/lub usług, a także unowocześnienie wyposażenia związanego z działalnością	Należy organizować spotkania informacyjno-promocyjne, które miałyby służyć wskazaniu dobrych praktyk w zakresie realizacji projektów badawczo-rozwojowych i ich rezultatów – na przykładzie konkretnych firm i ich wyników rynkowych.

	gospodarczą oraz wprowadzenie innowacji produktowych, technologicznych i/lub organizacyjnych. Mniejszym zainteresowaniem cieszą się działania związane z rozwojem istniejącego lub stworzeniem nowego zaplecza badawczo – rozwojowego, służącego stałej i perspektywicznej działalności innowacyjnej firm poprzez prowadzenie dalszych prac badawczo-rozwojowych. Wynika to przede wszystkim z operacyjnego podejścia firm, ukierunkowanych przede wszystkim na szybkie zmiany procesu produkcyjnego, adekwatnie do zmieniających się wymogów rynku oraz niskiej świadomości przedsiębiorców do co istoty procesów innowacyjnych, przede wszystkim prac badawczo-rozwojowych, których znaczenie i cele są bliżej nieznane większości firm.	
Określenie planów inwestycyjnych innowacyjnych regionalnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw działających w szczególności w obszarze inteligentnych specjalizacji województwa	Świętokrzyscy przedsiębiorcy³⁷ wykazują dużą chęć realizowania swoich planów inwestycyjnych o charakterze innowacyjnym lub badawczo-rozwojowym głównie w zakresie inwestycji technologicznych oraz inwestycji w rozwój produktów / usług dostępnych w portfolio firmy.	Aby zmniejszyć zainteresowanie świętokrzyskich przedsiębiorców instrumentami bezzwrotnymi (dotacjami), których alokacja będzie się stopniowo zmniejszać, należy promować instrumenty zwrotne jako rozwiązania bardzo efektywne, łatwiejsze i szybsze do uzyskania przez przedsiębiorców oraz bardziej atrakcyjne w kontekście sposobów rozliczania, osiągania wysokich

³⁷ Opinia na podstawie przeprowadzonych wywiadów z przedsiębiorcami.

świętokrzyskiego	Głównym źródłem finansowania inwestycji będą – w opinii przedsiębiorców – bezzwrotne dotacje oraz środki własne, w mniejszym stopniu – kredyty. Przedsiębiorcy nie są zainteresowani korzystaniem z funduszy pożyczkowych.	wskaźników rezultatu. Warto również zachęcać przedsiębiorców do zainteresowania się alternatywnymi do RPOWŚ 2014-2020 możliwościami uzyskania unijnego wsparcia, m.in. takimi jakie daje Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020.
Analiza tempa wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach.	W większości badanych przypadków, czas wdrażania innowacji wynosi co najmniej 2 lata (średnio 2 lata i 8 miesięcy). Na tempo wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach mają wpływ następujące elementy (opinia Beneficjentów Działania 1.2 oraz Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020): płynność finansowa, rodzaj wdrażanej innowacji i otoczenie, w jakim jest ona wdrażana. Czynnikiem mającym pozytywny wpływ na wdrożenie innowacji jest otoczenie, w jakim realizowany jest projekt np. wsparcie instytucji otoczenia biznesu.	Konieczna jest jeszcze ściślejsza współpraca instytucji otoczenia biznesu ze świętokrzyskimi przedsiębiorcami. Zaleca się wdrożenie systemu mikro-grantów dla firm chcących metodą „drobnych kroków” korzystać z różnego typu wsparcia instytucji otoczenia biznesu na rzecz rozwoju innowacyjności, jak również dla samych instytucji otoczenia biznesu, które chcą rozwijać i profesjonalizować swoją działalność.
Wpływ projektów realizowanych w ramach Działania 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości oraz Działania 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa	Przedsiębiorstwa realizując projekty w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5 co do zasady przyczyniają się do rozwoju innowacyjności województwa, co jednocześnie ma wpływ na gospodarkę regionu. Istnieją jednak określone czynniki, które w pewnym stopniu hamują ten wpływ. w zakresie Działania 1.2., które jest ukierunkowane na rozwijanie potencjału B+R w przedsiębiorstwach, można dostrzec wysoki potencjał	Zaleca się większy nacisk na promocję konkursów w ramach działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020, w tym komunikowanie korzyści, jakich mogą dostarczyć przedsiębiorstwom dobrze zaplanowane prace badawczo-rozwojowe. Pozytywne efekty wdrażania przedsięwzięć w ramach Działania 1.2 powinny być w szerszym zakresie eksponowane w wydawanych przez Instytucję Zarządzającą publikacjach, materiałach informacyjnych itp. Można

Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 na cele Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) oraz na wszystkie wskaźniki zawarte w Planie Wykonawczym do RIS3.	innowacyjności wyraźnie odnoszący się nie tylko do poziomu przedsiębiorstwa, ale także do poziomu regionu. Projekty realizowane w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5 są spójne z założeniami Strategii Badań i Innowacyjności i wpisują się (w przypadku Działania 1.2 – całkowicie, w przypadku Działania 2.5 – w większości) w inteligentne specjalizacje regionu. Spośród wskazanych inteligentnych specjalizacji, wnioski najczęściej wpisywały się w sektor metalowo-odlewniczy oraz zasoboszczędne budownictwo.	również rozważyć uproszczenie procedur aplikacyjnych w ramach Działania 1.2 – możliwość składania przez beneficjentów na etapie aplikacji mniejszej liczby dokumentów, jak też indywidualne doradztwo wybranych instytucji otoczenia biznesu dla firm zainteresowanych udziałem w konkursach do tego działania.
Analiza źródeł finansowania działalności innowacyjnej świętokrzyskich przedsiębiorców przeprowadzona w oparciu o weryfikację dostępnych świętokrzyskim przedsiębiorcom instrumentów finansowych umożliwiających realizację planów inwestycyjnych oraz skłonność świętokrzyskich przedsiębiorców do korzystania z poszczególnych źródeł finansowania.	Świętokrzyscy przedsiębiorcy mają dostęp do wielu źródeł finansowania inwestycji zarówno o charakterze publicznym (środki krajowe i regionalne) jak również komercyjnym. Przedsiębiorcy korzystający ze środków w ramach RPOWŚ 2014-2020 niezbyt chętnie korzystają z innych możliwości pozyskania środków finansowych na realizację inwestycji innowacyjnych lub działań badawczo-rozwojowych, preferując dotacyjny system wspierania przedsiębiorczości.	Aby zmniejszyć zainteresowanie świętokrzyskich przedsiębiorców instrumentami bezzwrotnymi (dotacjami), których alokacja będzie się stopniowo zmniejszać, należy promować instrumenty zwrotne jako rozwiązania bardzo efektywne, łatwiejsze i szybsze do uzyskania przez przedsiębiorców oraz bardziej atrakcyjne w kontekście sposobów rozliczania, osiągania wysokich wskaźników rezultatu.

Działania wspierające nisze rynkowe.	Na terenie województwa świętokrzyskiego nie funkcjonuje aktualnie specjalny system bezpośredniego wsparcia dla przedsiębiorstw rozwijających działalność w niszach rynkowych. Zaangażowanie funduszy unijnych oraz rozwiązania systemowe to dwa potencjalne kierunki wsparcia świętokrzyskich przedsiębiorców chcących realizować projekty w obszarze nisz rynkowych. Problemu nisz rynkowych nie można rozwiązać w sposób kompleksowy, nie można przypisać nisz rynkowych do konkretnych branż.	Dla firm, które zostaną zidentyfikowane jako potencjalni kreatorzy nisz rynkowych, należy wprowadzić uproszczenia finansowe, np. podatkowe, a także wspierać je poprzez działalność okołobiznesową, jak np. doradztwo i współpracę ze strony uczelni wyższych. Działalność w obszarze nisz rynkowych powinna być również promowana na etapie aplikowania o środki w ramach RPOWŚ 2014-2020. Wprowadzenie dodatkowego kryterium oceny projektu tj. zgodności ze zidentyfikowanymi niszami rynkowymi powinno zostać poprzedzone analizą efektywności wydatkowania środków publicznych na ten cel z uwagi na relatywnie niewielką liczbę firm działających w poszczególnych niszach.
--	---	--

Adekwatność udzielanego wsparcia do potrzeb przedsiębiorców w zakresie działalności innowacyjnej.	Wielu badanych świętokrzyskich przedsiębiorców podkreśla, że wdrożenie planowanego projektu wymaga przede wszystkim zapewnienia finansowego wsparcia zewnętrznego oraz wsparcia doradczego w zakresie planowanych inwestycji oraz działań marketingowych. Wsparcie oferowane w ramach Działania 1.2 i 2.5 RPOWŚ 2014-202 jest zatem adekwatne w zakresie wsparcia finansowego, jednak mniej w zakresie samego zrealizowanie projektu. Jedną z głównych barier wykorzystania środków unijnych dla świętokrzyskich przedsiębiorców realizujących projekty w ramach RPOWŚ 2014-2020 jest nieznajomość i wysoki poziom skomplikowania procedur zakupowych wymaganych w trakcie realizowania projektu.	Zaleca się większe wsparcie instytucji otoczenia biznesu dla przedsiębiorców korzystających ze środków Działania 1.2 i Działania 2.5. RPOWŚ 2014-2020 w zakresie promocji sprzedaży i rozwoju działań marketingowych, dzięki czemu możliwe będzie efektywne wykorzystanie środków unijnych dla wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw i gospodarki regionu. Bardzo korzystnym dla przedsiębiorstw narzędziem, które może okazać się pomocne w określeniu ich pozycji na rynku jako firm innowacyjnych w swojej branży są audyty innowacyjności. Audyty takie dają przedsiębiorcom możliwość poznania poziomu konkurencyjności firmy na tle innych firm, w tym w porównaniu z liderami danej branży. w celu uproszczenia etapu realizacji projektu, warto rozważyć możliwość rozliczania projektów w ramach uproszczonych metod, np. za pomocą stawek ryczałtowych dotyczących niektórych rodzajów kosztów, co zwiększy adekwatność udzielanego wsparcia w ramach RPOWŚ 2014-2020.
---	--	---

Wpływ systemu oceny projektów na rozwój nisz rynkowych, innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców.	Przyjęty system oceny wniosków zapewnia wybór do dofinansowania projektów o wysokim poziomie innowacyjności, jednak nie promuje projektów wpisujących się w nisze rynkowe. Jedynie w ramach Działania 2.5 takie aspekty jak: stopień innowacyjności projektu oraz charakter wdrażanej innowacji mogą sprzyjać wyborowi projektów wpisujących się w nisze rynkowe, aczkolwiek nie gwarantują uzyskania dofinansowania.	Jeśli działanie dotyczące wspierania nisz rynkowych wpisuje się w strategię rozwoju województwa świętokrzyskiego, system oceny wniosków powinien uwzględniać także kryteria premiujące projekty realizowane w obszarze nisz rynkowych. w tym celu można uwzględnić dodatkowe punkty w ramach kryterium „konkurencyjność” dla wniosków, w których przedsiębiorcy wykazali unikatowość swojego pomysłu w oparciu o dokonaną analizę rynku.
---	--	---

7 ŹRÓDŁA DANYCH

Literatura

Drucker P.: Innowacja i przedsiębiorczość. PWE, Warszawa 1992.

Dziekoński, K. Zarządzanie projektami w małych i średnich przedsiębiorstwach. "Ekonomia i Zarządzanie" 2, 2010.

Jasiński, B. Nisza rynkowa jako alternatywna strategia rozwoju małych przedsiębiorstw, [w:] A. Kaleta, K. Moszkowicz, L. Woźniak (red.), Przedsiębiorczość i innowacyjność. Wyzwania współczesności, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej 1116, 2006

Kamińska A.: Wpływ instytucji otoczenia biznesu na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w regionie lubelskim, Barometr Regionalny nr 1.

King A., Tucci C., Incumbent entry into new market niches: The role of experience and managerial choice in the creation of dynamic capabilities. "Management science" 48.2, 2002.

Kotler P.: Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola. Wydawnictwo Gebethner i Ska, Warszawa 1994.

Kotler P., Armstrong G., Saunders J., Wrong W.: Marketing. Podręcznik europejski. PWE, Warszawa 2002.

Kurowska-Pysz J., Aktywność innowacyjna i rozwój współpracy firm w klastrach." Przegląd Organizacji 12 2014.

Kurowska-Pysz J., Przedsiębiorczość akademicka jako impuls do rozwoju innowacyjnej ścieżki partnerstwa nauka – biznes, ZN WSH Zarządzanie 2015 (3).

Lambkin M., Order of entry and performance in new markets. "Strategic Management Journal" 9.S1, 1988.

Szczepańska-Woszczyzna K., Joanna Kurowska-Pysz, 2016, Sustainable business development through leadership in SMEs., Ekonomia i Zarządzanie 8.3.

Strony internetowe

www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl/.

www.stat.gov.pl

www.wrota-swietokrzyskie.pl/klastry

<https://echodnia.eu/oto-zlota-setka-2016-poznaj-najlepsze-firmy-regionu-swietokrzyskiego-lista/ar/10782688>

<https://echodnia.eu/oto-giganci-swietokrzyskiej-gospodarki-zlota-setka-2017/ar/12684069>

www.barometrzwodow.pl

www.mpit.gov.pl/strony/zadania/wsparcie-przedsiębiorczosci/innowacyjnosc/krajowe-klastry-kluczowe/lista-krajowych-klastrow-kluczowych/

www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/projekty/lista-projektow/lista-projektow-realizowanych-z-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020/

Dokumenty programowe:

Plan Wykonawczy do Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów- jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+.

Szczegółowy Opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 wraz z załącznikami

Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3), Od absorpcji do rezultatów- jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020.

Dane z konkursów w ramach RPOWŚ 2014-2020:

RPSW.01.02.00-IZ.00-26-028/16

RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17

RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17

RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18

RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18

RPSW.02.05.00-IZ.00-26-030/16

RPSW.02.05.00-IZ.00-26-071/16

RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17

Pozostałe:

Dane z Urzędu Patentowego

Dane z Urzędy Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego

Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

8 ZAŁĄCZNIKI

8.1 Kwestionariusz wywiadu z przedsiębiorcami

(Kwestionariusz wywiadu powinien zostać zrealizowany z przedstawicielem firmy, który brał udział w procesie aplikowania o środki)

Dzień dobry!

Nazywam się (...) Jestem ankierem firmy Kreatus Sp z o.o. Na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego realizuję badanie, którego celem jest poznanie Pana(i) opinii na temat rozwoju, nisz rynkowych, innowacyjności oraz sfery badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach województwa świętokrzyskiego. Dzięki Pana(i) odpowiedziom uzyskamy niezbędne informacje, które posłużą na wskazanie priorytetowych kierunków działalności i potrzeb w zakresie nisz rynkowych, innowacji oraz działań badawczo-rozwojowych w województwie. Czy zgodził(a)by się Pan(i) poświęcić ok. 20 minut i udzielić odpowiedzi na kilka pytań w tym zakresie? Zapewniam, że udzielane przez Pana(i) odpowiedzi pozostaną anonimowe.

Metryczka

1. Wielkość przedsiębiorstwa

- ☐ Mikroprzedsiębiorstwo
- ☐ Małe przedsiębiorstwo
- ☐ Średnie przedsiębiorstwo
- ☐ Duże przedsiębiorstwo

2. Forma prawna firmy

- ☐ Spółka akcyjna
- ☐ Spółka z o. o.
- ☐ Spółka jawna
- ☐ Spółka komandytowa
- ☐ Spółka cywilna
- ☐ Inna spółka

- ☐ Przedsiębiorstwo państwowe
- ☐ Osoba fizyczna prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą
- ☐ inna forma prawna (jaka?)

3. Branża w jakiej działa firma

.....
.....

Pytania ankietowe

1. Czy aplikowali Państwo o środki na realizację projektów w ramach Działania 1.2 lub 2.5 RPOWŚ?

- ☐ Tak, tylko w ramach działania 1.2
- ☐ Tak, tylko w ramach działania 2.5
- ☐ Tak, w ramach obydwu działań

2. Ile razy aplikowali Państwo o środki w ramach Działania 1.2 oraz 2.5 RPOWŚ?

- ☐ w ramach działania 1.2 -
- ☐ w ramach działania 2.5 -
- ☐ nie pamiętam

3. Czy zdarzyły się sytuacje, że Państwa wniosek przeszedł ocenę formalną, ale nie otrzymał dofinansowania?

- ☐ Tak (ile razy)
- ☐ Nie, wszystkie nasze wnioski uzyskały dofinansowanie

(jeśli nie wszystkie próby aplikacji zakończyły się sukcesem, pomimo, że wniosek przeszedł pozytywnie przez ocenę formalną, należy zadać blok pytań dla podmiotów, które aplikowały nieskutecznie – pytania 4-7)

/pytania dla podmiotów aplikujących nieskutecznie/

4. Co zdecydowało o tym, że projekt nie uzyskał dofinansowania?

.....

5. Czy mimo niepowodzenia/niepowodzeń próbowali Państwo ponownej aplikacji o fundusze?

- ☐ Tak, w konkursie dla tego samego działania (którego?)

- ☐ Tak, w konkursie dla innego działania RPOWŚ (którego?)
- ☐ Tak, w konkursie dla innego programu operacyjnego (którego?)
- ☐ Nie (dlaczego?) (pyt.8)

6. Czy ponowna aplikacja dotyczyła podobnej inwestycji?

- ☐ Tak, złożyliśmy w zasadzie identyczny projekt
- ☐ Tak, złożyliśmy podobny projekt po dokonaniu pewnych zmian, które poprzednio zostały nisko ocenione
- ☐ Nie, złożyliśmy zupełnie nowy projekt/ nowy pomysł

7. Czy ponowna aplikacja zakończyła się powodzeniem?

- ☐ Tak
- ☐ Nie (dlaczego?)

/pytania dla wszystkich/

8. Czy w trakcie aplikowania o środki, opracowywania dokumentacji aplikacyjnej napotkali Państwo na problemy?

- ☐ Tak
- ☐ Nie (pyt. 11)

9. Na jakie problemy napotkali Państwo w trakcie aplikowania o środki?

- ☐ wysoki poziom skomplikowani procedury aplikacyjnej
- ☐ obowiązek złożenia dokumentacji w wersji papierowej oraz elektronicznej
- ☐ duża ilość wymaganych dokumentów do złożenia (jeśli tak, to jakich?.....)
- ☐ trudność w pozyskaniu wszystkich wymaganych dokumentów;
- ☐ trudności w pozyskaniu informacji nt. procedury aplikacyjnej;
- ☐ wymagany wysoki poziom zabezpieczenia projektu;
- ☐ długi okres oczekiwania na wyniki konkursu;
- ☐ inne, (jakie?.....)

10. Czy problemy te udało się Państwu przezwyciężyć?

☐ Tak (dzięki czemu?)

.....

☐ Nie (dlaczego?)

.....

☐ Nie mam zdania

11. Czy Państwa zdaniem możliwe jest usprawnienie procesu aplikowania o środki?

☐ Tak, w jaki sposób?.....

☐ Nie, dlaczego?.....

☐ Trudno powiedzieć

12. Czy system oceny wniosków Pana(i) zdaniem umożliwia przyznanie dofinansowania do projektów:

Działalnością w obszarze nisz rynkowych	☐ Tak	☐ Nie, dlaczego?	☐ Nie wiem
O wysokim stopniu innowacyjności	☐ Tak	☐ Nie, dlaczego?	☐ Nie wiem

13. Czy system oceny wniosków powinien punktować dodatkowe elementy?

☐ Tak, (jakie?)

☐ Nie,

☐ Trudno powiedzieć

14. Jakie elementy Pana(i) zdaniem ograniczają dostęp przedsiębiorstw do pozyskiwania środków na realizację projektów innowacyjnych?

☐ skomplikowany proces aplikowania o środki

☐ trudności w uzasadnieniu innowacyjności swojego pomysłu

☐ sformalizowany system oceniania wniosków

☐ inne, jakie?.....

15. Czego dotyczył Państwa projekt/Państwa projekty składany/e w ramach działania 1.2 lub 2.5 RPOWŚ? (zaznaczyć te odpowiedzi, które dotyczą)

☐ w ramach działania 1.2

☐ Wsparcie na rozwój istniejącego lub stworzenie nowego zaplecza badawczo - rozwojowego służącego działalności innowacyjnej

☐ Projekty badawcze przedsiębiorstw służące opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów produkcyjnych – badania przemysłowe i prace rozwojowe

☐ Zakup wyników prac B+R oraz praw własności intelektualnej m.in. patentów, licencji, know-how lub innej nieopatentowanej wiedzy technologicznej

☐ Inne (jakie?)

.....
.....
.....

☐ w ramach działania 2.5

☐ Dofinansowanie inwestycji związanych z rozwojem przedsiębiorstwa, wprowadzeniem nowych produktów i/lub usług, a także unowocześnieniem wyposażenia związanego z działalnością gospodarczą, wprowadzeniem innowacji produktowych, technologicznych i/lub organizacyjnych.

☐ Dokonywanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmiana w sposobie świadczenia usług za pośrednictwem zakupu zaawansowanych nowych technologii lub w wyniku wdrożenia wyników prac B+R.

☐ Inne (jakie?)

.....
.....
.....

☐ dodatkowo dla obu działań

Jakiej dziedziny dotyczył projekt?	Czy projekt przewidywał powstanie nowych miejsc pracy?	Czy w ramach działań przewidziano element badawczy?	Czy poprzez projekt zakładano wzrost eksportu?	Czy zakładano wdrożenie wyników badań?	Czy założono dodatkowe efekty projektu?

.....	☐ Tak	☐ Tak	☐ Tak	☐ Tak	☐ Tak, jakie?
	☐ Nie	☐ Nie	☐ Nie	☐ Nie	☐ Nie
	☐ Nie pamiętam	☐ Nie pamiętam	☐ Nie pamiętam	☐ Nie pamiętam	☐ Nie pamiętam

16. Na czym polegała innowacyjność w Państwa projekcie?

.....

17. Czy realizowany przez Państwa projekt wpisuje się Pana/Pani zdaniem w niszę rynkową?

- ☐ Tak
- ☐ Nie (pyt. 19)
- ☐ Nie wiem (pyt. 19)

18. Czym charakteryzuje się ta nisza rynkowa? Proszę krótko opisać:

.....

.....

19. Proszę wskazać, czy założone w projekcie plany finansowe mają odzwierciedlenie w rzeczywistym wydatkowaniu środków, bądź potrzebach wydatkowania?

- ☐ Tak, założony plan finansowy w całości lub większości jest zgodny z rzeczywistym wydatkowaniem środków (pyt. 22)
- ☐ Przeciwnie - założony plan finansowy jedynie w części jest zgodny z rzeczywistym wydatkowaniem środków
- ☐ Założony plan finansowy zupełnie nie jest zgodny z rzeczywistym wydatkowaniem środków
- ☐ Inna opinia.....

20. Czego dotyczą rozbieżności?

- ☐ Plan finansowy jest niedoszacowany (założone elementy planu są w rzeczywistości droższe)
- ☐ Plan finansowy jest przeszacowany (założone elementy planu są w rzeczywistości tańsze)
- ☐ Plan finansowy nie uwzględnił wszystkich wymaganych elementów (co wyniknęło w trakcie realizacji projektu)
- ☐ Inne, jakie?.....

21. Pana/Pani zdaniem, z czego wynikają powyższe rozbieżności?

.....

.....

22. Czy napotkali Państwo na problemy w realizacji projektu (wdrożeniu innowacji?)

- ☐ Tak
- ☐ Nie (pyt. 24)

23. Czego dotyczyły problemy we wdrażaniu projektu?

.....

24. Proszę ocenić, w jakiej perspektywie czasowej, uda się Państwu wdrożyć planowaną innowację?

- ☐ innowacja już została wdrożona
- ☐ w perspektywie najbliższych 2 lat
- ☐ w przeciągu 3-5 lat
- ☐ powyżej 5 lat

25. Proszę ocenić, które elementy mają wpływ na tempo wdrażania Państwa innowacji oraz w jakim stopniu:

Cecha	Wpływ (w skali od 1 do 5)	Oddziaływanie (pozytywne – sprzyja wdrażaniu innowacji, negatywne – hamuje wdrożenie innowacji)
rodzaj wdrażanej innowacji	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ pozytywne ☐ negatywne
płynność finansowa	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ pozytywne ☐ negatywne
otoczenie w jakim jest	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ pozytywne

wdrażana innowacja		☐ negatywne
skala wdrażania innowacji	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ pozytywne ☐ negatywne
zasoby ludzkie potencjał techniczny	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ pozytywne ☐ negatywne
Inne, jakie?	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ pozytywne ☐ negatywne

26. Czy Państwa projekt wpisuje się w inteligentne specjalizacje województwa świętokrzyskiego?

- ☐ Tak
- ☐ Nie (pyt. 28)
- ☐ Nie wiem

27. w którą/które inteligentne specjalizacje wpisywał się/wpisuje się Państwa projekt?

- ☐ zasobooszczędne budownictwo,
- ☐ przemysł metalowo-odlewniczy,
- ☐ nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze,
- ☐ turystyka zdrowotna i prozdrowotna,
- ☐ technologie informacyjno-komunikacyjne,
- ☐ branża targowo-kongresowa,
- ☐ zrównoważony rozwój energetyczny,
- ☐ żadna z powyższych.

28. Czy realizują Państwo inne inwestycje innowacyjne lub badawczo-rozwojowe oprócz tych dofinansowanych w ramach Działania 1.2/2.5?

- ☐ Tak, jakie to inwestycje?.....
- ☐ Nie (pyt. 30)
- ☐ Nie wiem/Nie mam zdania (pyt. 30)

29. z czego finansują Państwo wdrożenie tych innowacji i/lub prac badawczo-rozwojowych?

- ☐ ze środków własnych,
- ☐ z dofinansowania w ramach innego Programu niż RPOWŚ (jaki to program?).....
- ☐ z kredytu/pożyczki bankowej,
- ☐ z funduszy pożyczkowych,
- ☐ inne, jakie?

30. Czy w przyszłości będą Państwo chcieli realizować projekty w zakresie nisz rynkowych, innowacyjne i/lub badawczo-rozwojowe?

- ☐ Tak
- ☐ Nie (pyt. 32)
- ☐ Nie wiem/Nie mam zdania (pyt. 32)

31. Jakiego rodzaju inwestycje innowacyjne lub badawczo-rozwojowe chcieliby Państwo wdrażać w przyszłości?

.....
.....
.....
.....

33. Jakie źródło finansowania tej inwestycji Państwo biorą pod uwagę? *(jako formę odpowiedzi ankieter może zastosować kafeterię z pytania nr 29)*

.....
.....
.....

34. Jakie są Państwa potrzeby w zakresie działań innowacyjnych/wdrażania projektów w obszarze nisz rynkowych/ badawczo-rozwojowych? *(pytanie wielokrotnego wyboru)*

- ☐ wsparcie finansowe do wdrożenia planowanego projektu
- ☐ wsparcie doradcze w zakresie planowanych inwestycji
- ☐ wsparcie techniczne w zakresie wdrażanych inwestycji
- ☐ inne, jakie?

35. Czy współpracują Państwo z innymi podmiotami w ramach prowadzonych projektów B+R?

- ☐ Nie realizujemy projektów B+R (pyt. 37)
- ☐ Nie współpracujemy z innymi podmiotami (pyt. 37)
- ☐ Współpracujemy wyłącznie z innymi przedsiębiorstwami (pyt. 37)
- ☐ Współpracujemy wyłącznie z jednostkami naukowymi (uczelnie wyższe, jednostki naukowe PAN, instytuty badawcze)
- ☐ Współpracujemy z przedsiębiorstwami oraz jednostkami naukowymi (uczelnie wyższe, jednostki naukowe PAN, instytuty badawcze)

36. z jakimi jednostkami naukowymi współpracują Państwo w ramach swoich projektów badawczych?

- ☐ Wyłącznie jednostki naukowe z województwa świętokrzyskiego
- ☐ Polskie jednostki naukowe, nie tylko z województwa świętokrzyskiego
- ☐ Zarówno polskie jak i zagraniczne jednostki naukowe
- ☐ Wyłącznie zagraniczne jednostki naukowe

37. Jak oceniacie Państwo wsparcie ze strony IOB w zakresie innowacyjności w województwie świętokrzyskim? Oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza bardzo źle a 5 oznacza bardzo dobrze.

1	2	3	4	5	Nie mam zdania
---	---	---	---	---	----------------

38. Jak oceniacie Państwo szanse dalszej rozwoju działalności innowacyjnej Państwa firmy po zakończeniu okresu trwałości projektu? Oceny proszę dokonać w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza brak jakichkolwiek szans na dalszy rozwój działalności innowacyjnej a 5 oznacza bardzo wysoką szansę na dalszy rozwój działalności innowacyjnej Państwa firmy po zakończeniu okresu trwałości projektu.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

39. Czy korzystali Państwo ze specjalistycznych usług doradczych w celu poprawy innowacji w Państwa firmie?

- ☐ Tak
- ☐ Nie
- ☐ Nie wiem/Nie pamiętam

40. Jakiego rodzaju usługami doradczymi są Państwo zainteresowani?

- ☐ usługi standardowe np. prawne, finansowe
- ☐ usługi specjalistyczne np. audyty innowacji
- ☐ usługi doradcze grupowe w celu budowania wspólnej marki
- ☐ inne, jakie?
- ☐ nie jesteśmy zainteresowani żadnymi usługami doradczymi

41. Czy bez skorzystania z pomocy unijnej bylibyście Państwo w stanie zrealizować innowacyjny projekt?

- ☐ Nie, dlaczego?.....
- ☐ Raczej nie, dlaczego?.....
- ☐ Trudno powiedzieć
- ☐ Raczej tak
- ☐ Tak

8.2 Scenariusz wywiadu IDI z przedstawicielami samorządu województwa zaangażowanymi w realizację polityki innowacji

1. w jaki sposób wybrane zostały obszary, które są wspierane RPOWŚ, w szczególności dotyczące projektów innowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych? Kto brał udział w opracowaniu Strategii Badań i Innowacyjności oraz załączników do Strategii? Na jakiej podstawie opracowano katalog inteligentnych specjalizacji województwa?
2. Jakie działalności Pana(i) zdaniem wpisują się w obszar nisz rynkowych, które warto byłoby wspierać i promować w województwie świętokrzyskim?
3. Czy w ramach RPOWŚ przeznaczane są odpowiednie środki finansowe na realizację projektów innowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych w ramach działań 1.2 oraz 2.5? Czy środki te są wystarczające, aby dokonać się rozwój regionu w zakresie innowacyjności?
4. Czy stosowane są jakieś formy zachęty dla przedsiębiorców, w celu zwiększenia poziomu aplikowania o środki finansowe na rozwój innowacyjności, działalności w obszarze nisz rynkowych oraz na projekty o charakterze badawczo-rozwojowym?
5. Czy można zaobserwować rozwój świętokrzyskich przedsiębiorstw w zakresie wdrażania innowacji? Czy rozwój ten jest zadowalający?
6. z jakimi problemami spotykają się przedsiębiorstwa z obszaru województwa świętokrzyskiego w zakresie realizacji działań z zakresu wdrażania innowacyjnych rozwiązań? Czy mają Państwo możliwość, aby przeciwdziałać tym problemom? w jaki sposób? Jakie narzędzia są stosowane w celu przeciwdziałania tym problemom? Proszę o wskazanie problemów związanych z wdrażaniem innowacji zarówno w ramach projektów dofinansowanych ze środków UE (zarówno w ramach programu regionalnego jak i programów krajowych) oraz innych źródeł finansowych.
7. Jakie inwestycje realizowane aktualnie przez świętokrzyskich przedsiębiorców są Państwa zdaniem kluczowymi dla rozwoju innowacyjności regionu? Co sprawia, że charakteryzują się one największym potencjałem rozwojowym?
8. Jakie inne działania należałoby podjąć, aby rozwój województwa w zakresie innowacyjności oraz potencjału B+R był jeszcze wyższy?

10. Czy chciał(a)by Pan/i uzupełnić naszą rozmowę o inne aspekty istotne dla rozwoju innowacyjności i potencjału badawczo-rozwojowego województwa?

8.3 Scenariusz wywiadu IDI z przedstawicielami Departamentu Wdrażania EFRR Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego

1. Jak oceniają Państwo stopień wdrażania projektów realizowanych w ramach działań 1.2 i 2.5 RPOWŚ? Jakie jest zainteresowanie przedsiębiorców z obszaru województwa świętokrzyskiego realizacją projektów innowacyjnych i badawczo-rozwojowych? Czy jest ono zadowalające? Czy stosują Państwo jakieś formy zachęty dla przedsiębiorców?
2. Czy w ramach RPOWŚ przeznaczane są odpowiednie środki finansowe na realizację projektów innowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych w ramach działań 1.2 oraz 2.5? Czy środki te są wystarczające, aby dokonał się rozwój regionu w zakresie innowacyjności?
3. Czy w ramach RPOWŚ wspierana jest działalność świętokrzyskich przedsiębiorców planujących realizację projektu w obszarze zdefiniowanych przez nich nisz rynkowych? w jaki sposób?
3. z jakimi problemami spotykają się przedsiębiorstwa z obszaru województwa świętokrzyskiego na etapie aplikowania o środki w ramach działania 1.2 i 2.5 RPOWŚ? Jakie błędy najczęściej popełniane są przez beneficjentów w dokumentacji aplikacyjnej? Proszę o wskazanie szczególnie tych błędów/problemów, które ostatecznie rzutują na brak dofinansowania projektów?
4. z jakimi problemami spotykają się przedsiębiorstwa z obszaru województwa świętokrzyskiego w zakresie realizacji działań z zakresu wdrażania innowacyjnych rozwiązań? Czy mają Państwo możliwość, aby przeciwdziałać tym problemom? w jaki sposób? Jakie narzędzia są stosowane w celu przeciwdziałania tym problemom? Proszę o wskazanie problemów związanych z wdrażaniem innowacji zarówno w ramach projektów dofinansowanych ze środków UE (zarówno w ramach programu regionalnego jak i programów krajowych) oraz innych źródeł finansowych.
5. Jakie problemy w zakresie wdrażania innowacji oraz działań badawczo-rozwojowych występują u świętokrzyskich przedsiębiorców poza aplikowaniem o środki unijne?

6. Czy aktualny system wyboru projektów w ramach działania 1.2 i 2.5 RPOWŚ jest tak skonstruowany, aby premiować najlepsze projekty do dofinansowania? Czy określone założenia dotyczące oceny projektów nie wykluczają z szansy o otrzymanie wsparcia projektów, które w istotny sposób mogą się przyczynić do rozwoju innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców w województwie świętokrzyskim? Jeśli tak, jakie elementy systemu oceniania ograniczają dostęp do dofinansowania projektów o wysokim potencjale budowania innowacyjności w regionie? Które aspekty oceny projektów w znaczący sposób przyczyniają się do wyboru projektów o wysokim potencjale innowacyjności?
7. Czy system wyboru projektów do dofinansowania zakłada premiowanie projektów, które realizowane są w obszarze nisz rynkowych? Co jeśli nie wpisują się one w inteligentne specjalizacje regionu?
8. Jakie inwestycje realizowane aktualnie przez świętokrzyskich przedsiębiorców są Państwa zdaniem kluczowymi dla rozwoju innowacyjności regionu? Co sprawia, że charakteryzują się one największym potencjałem rozwojowym? Jakie najistotniejsze korzyści dla przedsiębiorców i regionu można zauważyć w wyniku realizacji projektów?
9. Czy działania i wsparcie, które dotychczas zostały wprowadzone pozwoliły przedsiębiorcom przejść na kolejny poziom zaawansowania innowacyjności, czy udzielone wsparcie jest raczej działaniem "jednorazowym" (jak np. dotacja na wdrożenie produktu bądź procesu), który nie przyczynił się do rozwoju innowacyjności przedsiębiorstwa w szerszym zakresie niż tylko wdrożenie, a tym samym również rozwoju innowacyjności regionu?
10. Jak w przyszłości należy kształtować wsparcie dla przedsiębiorców, by efektywnie przyczyniło się ono do rozwoju innowacyjności? Które branże są bardziej bądź mniej podatne na bariery we wdrażaniu innowacji? i co jest tego powodem?
11. Jakie działanie należy wprowadzić, by zachęcać świętokrzyskich przedsiębiorców do prowadzenia działalności w obszarze nisz rynkowych?

8.5 Scenariusz wywiadu IDI z ekspertami z zakresu innowacyjności i sfery B+R

1. Jakie widzą Państwo mocne strony wdrażanych projektów o charakterze innowacyjnym i badawczo-rozwojowym przez firmy z województwa świętokrzyskiego? Jakie widzą Państwo ograniczenia tych projektów?
2. Czy znają Państwo trudności i problemy, z którymi spotykają się przedsiębiorcy w zakresie aplikowania o środki z RPOWŚ? Czy znane są Państwu problemy związane z wdrażaniem innowacji, po uzyskaniu dofinansowania? w jaki sposób można zapobiegać tym problemom?
3. Jakie działania należałoby podjąć, aby zwiększyć potencjał województwa świętokrzyskiego w zakresie wdrażania innowacji?
4. Czy w ramach RPOWŚ przeznaczane są odpowiednie środki finansowe na realizację projektów innowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych w ramach działań 1.2 oraz 2.5? Czy środki
te są wystarczające, aby dokonać się rozwój regionu w zakresie innowacyjności?
5. Jakie działania należy podjąć, aby zachęcić świętokrzyskich przedsiębiorców do korzystania z różnorodnych źródeł finansowania innowacyjnych inwestycji?
6. Jakie inwestycje realizowane aktualnie przez świętokrzyskich przedsiębiorców są Państwa zdaniem kluczowymi dla rozwoju innowacyjności regionu? Co sprawia, że charakteryzują się one największym potencjałem rozwojowym? Jakie najistotniejsze korzyści dla przedsiębiorców i regionu można zauważyć w wyniku realizacji projektów?
7. Jakie działalności Pana(i) zdaniem wpisują się w obszar nisz rynkowych, które warto byłoby wspierać i promować w województwie świętokrzyskim?
8. Czy działania i wsparcie, które dotychczas zostały wprowadzone pozwoliły przedsiębiorcom przejść na kolejny poziom zaawansowania innowacyjności, czy udzielone wsparcie jest raczej działaniem "jednorazowym" (jak np. dotacja na wdrożenie produktu bądź procesu), który nie przyczynił się do rozwoju innowacyjności przedsiębiorstwa w szerszym zakresie niż tylko wdrożenie, a tym samym również rozwoju innowacyjności regionu?

9. Jak w przyszłości należy kształtować wsparcie dla przedsiębiorców, by efektywnie przyczyniło się ono do rozwoju innowacyjności? Które branże są bardziej bądź mniej podatne na bariery we wdrażaniu innowacji? i co jest tego powodem?
10. Jakie działanie należy wprowadzić, by zachęcać świętokrzyskich przedsiębiorców do prowadzenia działalności w obszarze nisz rynkowych?
11. Jakie prowadzą Państwo działania wspierające rozwój innowacyjności i sektora B+R?

8.6 Scenariusz wywiadu focusowego

/Każde pytanie będzie kierowane do w pierwszej kolejności do świętokrzyskich przedsiębiorców, a następnie przedstawiciele samorządu wojewódzkiego będą proszeni o komentarz oraz swoją opinię na temat poruszonego zagadnienia oraz wskazanych przez przedsiębiorców odpowiedzi na zadane pytanie./

Badanie rozpocznie się od przedstawienia respondentów.

1. Proszę powiedzieć, jakie inicjatywy i przedsięwzięcia innowacyjne Państwa zdaniem są lub mogą mieć szczególne znaczenie dla rozwoju województwa świętokrzyskiego? z czym to jest związane?
2. Czy dostrzegają Państwo nisze rynkowe na terenie województwa świętokrzyskiego, które mogą mieć szczególne znaczenie dla jego rozwoju? Co stanowi o ich dużym potencjale do rozwoju województwa świętokrzyskiego?
3. Czy wsparcie oferowane w ramach RPOWŚ jest wystarczające w zakresie realizowanego projektu innowacyjnego? Jeśli nie, czego zabrakło? Czy Państwa zdaniem możliwość korzystania ze wsparcia RPOWŚ zachęca przedsiębiorców do realizowanie projektów innowacyjnych lub w obszarze nisz rynkowych? Od czego to zależy? Co ma na to wpływ?
4. Czy w ramach RPOWŚ przeznaczane są wystarczające środki finansowe na realizację projektów innowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych w ramach działań 1.2 oraz 2.5? Czy środki te są wystarczające, aby zrealizować projekt innowacyjny? Jeśli nie, z jakich innych źródeł finansują Państwo swoje projekty?
5. Czy zakładane przez Państwa we wniosku plany finansowe dotyczące realizacji projektu są zgodne z rzeczywistą realizacją projektu? Od czego to zależy? Co miało na to wpływ?

6. Jak oceniają Państwo tempo wdrażania innowacji? Od czego ono zależy i w jaki sposób można je przyspieszyć (jeśli jest to zasadne)?
7. z jakimi problemami spotkali się Państwo na etapie realizacji projektu, wdrażania innowacyjnych rozwiązań? Co Państwa zdaniem należy zrobić, aby przeciwdziałać tym problemom? Czy problemy te można wyeliminować bądź ograniczyć poprzez dostosowanie wsparcia w ramach RPOWŚ?
8. Jakie Państwo dostrzegają problemy i bariery we wdrażaniu wyników prac B+R? Jak można temu zaradzić?
9. Czy spotkali się Państwo z problemami na etapie aplikowania o środki w ramach działania 1.2 i 2.5 RPOWŚ? Jakie to były problemy? Czy Państwa zdaniem można je wyeliminować w jaki sposób?
10. Czy aktualny system wyboru projektów w ramach działania 1.2 i 2.5 RPOWŚ jest Państwa zdaniem tak skonstruowany, aby premiować najlepsze projekty do dofinansowania? Czy określone założenia dotyczące oceny projektów nie wykluczają z szansy o otrzymanie wsparcia projektów, które w istotny sposób mogą się przyczynić do rozwoju innowacyjności i obszaru B+R przedsiębiorców bądź działalności w obszarze nisz rynkowych w województwie świętokrzyskim? Jeśli tak, jakie elementy systemu oceniania ograniczają dostęp do dofinansowania projektów o wysokim potencjale budowania innowacyjności w regionie? Które aspekty oceny projektów w znaczący sposób przyczyniają się do wyboru projektów o wysokim potencjale innowacyjności? Co Państwa zdaniem powinno być premiowane?
11. Jakie są Państwa plany inwestycyjne w zakresie innowacji? Jak zamierzają Państwo je realizować? Jakie źródło finansowania inwestycji Państwo planują? Od czego zależy wybór źródła finansowania? Czy liczą Państwo na wsparcie innych instytucji? Jakie wsparcie byłoby Państwu potrzebne? Czy Państwa zdaniem planowana inwestycja ma znaczenie dla rozwoju regionu świętokrzyskiego? Dlaczego?
12. Jak w przyszłości należy kształtować wsparcie dla przedsiębiorców, by efektywnie przyczyniło się ono do rozwoju innowacyjności? Które branże są bardziej bądź mniej podatne na bariery we wdrażaniu innowacji? i co jest tego powodem?

13. Czy korzystają Państwo ze specjalistycznych usług doradczych w celu poprawy innowacji w Państwa firmie? Jeśli tak, z jakich? Jakimi usługami doradczymi są/byliby Państwo zainteresowani? Jeśli nie, dlaczego nie są Państwo zainteresowani usługami doradczymi?

14. Jakie działanie należy wprowadzić, by zachęcać świętokrzyskich przedsiębiorców do prowadzenia działalności w obszarze nisz rynkowych?

8.8 Tabela dotycząca udzielonych patentów – Działy techniki oraz PKD

Rodzaj przedmiotu ochrony	2014	2015	2016	2017	do 27.11.2018	Suma końcowa
wynalazki	33	32	49	42	34	190
Pomiary	3	8	10	3	4	28
8542B	2	7	8	2	3	22
7219Z	1		1			2
2540Z		1				1
6202Z					1	1
(puste)				1		1
2651Z			1			1
2932Z				1		1
Chemia wysokogatunkowych związków organicznych	6		4	3	3	16
(puste)	6		2	1		9
2059Z	6		2	1		9
8542B			2	2	3	7
7219Z	3		2	1		6
4789Z	3		2	1		6
Obróbka termiczna, aparatura	5	2	4	1	3	15
8542B	1	1	1	1	2	6
(puste)	1		2		1	4
2521Z	1	1				2
2751Z	1					1
2030Z			1			1
2229Z	1					1

Narzędzia mechaniczne	2	3	7	1	2	15
8542B	1	1	3	1	2	8
2511Z		1	1			2
(puste)			1			1
2573Z	1					1
2593Z			1			1
2530Z			1			1
2540Z		1				1
Inżynieria lądowa	2	2	2	2	5	13
8542B		1	1		3	5
4673Z			1	1		2
2512Z		1		1		2
2593Z	1				1	2
2223Z					1	1
4690Z	1					1
Elementy mechaniczne		5	4	1	2	12
8542B		3	4	1	2	10
7219Z		1	1			2
3311Z		1				1
2814Z					1	1
(puste)					1	1
2932Z		1				1
Tworzywa, metalurgia	3	2	2	3	1	11
(puste)			1	2	1	4
8542B	3			1		4
2540Z		1	1			2
7219Z			1			1
2030Z		1				1

2059Z			1			1
2562Z				1		1
4789Z			1			1
Inne maszyny specjalistyczne	1		4	4	1	10
2830Z			3	1		4
8542B	1		1			2
2540Z				1		1
7111Z				1		1
(puste)				1		1
4799Z					1	1
Maszyny elektryczne, urządzenia, energia	4			2	3	9
8542B	3			1	3	7
2712Z	1			1		2
Transport	1	2	2	1	2	8
(puste)	1	2	1	1		5
2920Z			1			1
8542B					1	1
2229Z					1	1
Inżynieria chemiczna	1		1	3	2	7
8542B			1	3	2	6
2593Z	1					1
Technologie ochrony środowiska	1	1	1	3	1	7
(puste)				1	1	2
8542B			1	1		2
3811Z		1				1
2511Z	1					1
2829Z				1		1

Silniki, pompy, turbiny	1	1	2	2	1	7
7219Z	1			1		2
8542B			2			2
(puste)					1	1
2540Z		1				1
4799Z				1		1
Technologie medyczne			1	3	1	5
8542B				2		2
7490Z				1		1
(puste)					1	1
7410Z			1			1
Obsługa		2		3		5
2511Z				2		2
4299Z				1		1
1721Z		1				1
2229Z		1				1
Kontrola/sterowanie		1	2	1		4
8542B		1	2			3
6201Z				1		1
Chemia materiałów podstawowych	1		1	1	1	4
7112Z				1		1
(puste)	1					1
8542B			1			1
2221Z					1	1
4675Z			1			1
Technologie obróbki i powlekania powierzchni		1		2	1	4
8542B		1		1	1	3

2593Z				1		1
Podstawowe procesy komunikacyjne				2		2
8542B				2		2
Chemia związków wielkocząsteczkowych, polimery	2					2
7219Z	1					1
(puste)	1					1
8542B	1					1
2059Z	1					1
4789Z	1					1
Optyka		1	1			2
8542B		1	1			2
Komunikacja cyfrowa			1			1
8542B			1			1
Chemia spożywcza				1		1
(puste)				1		1
Inne towary konsumpcyjne		1				1
3299Z		1				1
Technologie komputerowe					1	1
8542B					1	1
wzory użytkowe	14	24	13	22	13	86
Inżynieria lądowa	4	12	4	3	4	27
4673Z		10	1		1	12
2451Z		1	1	1		3
2512Z			1		2	3
2599Z	1				1	2
1610Z				1		1
1623Z		1				1

4120Z			1			1
(puste)	1					1
6820Z	1					1
2223Z	1					1
2920Z				1		1
Obróbka termiczna, aparatura	3	4	1	7	1	16
2821Z	1			4	1	6
(puste)	1	2	1			4
2530Z		1		1		2
2521Z	1	1				2
7112Z				1		1
0812Z				1		1
Inne maszyny specjalistyczne	2	3	1		1	7
2830Z		1	1			2
2540Z		2				2
2015Z					1	1
2932Z	1					1
2229Z	1					1
Meble, gry		2		3	1	6
(puste)		1				1
7740Z				1		1
3250Z		1				1
2229Z		1				1
8542B				1		1
2599Z				1		1
3230Z					1	1
Narzędzia mechaniczne	1	1	1	2		5
2593Z	1	1				2

3212Z				2		2
8542B			1			1
Silniki, pompy, turbiny	2		1		1	4
8542B	2					2
(puste)					1	1
4339Z			1			1
Elementy mechaniczne			1	3		4
(puste)				3		3
2814Z			1			1
Obsługa		1		1	1	3
(puste)				1		1
2561Z		1				1
2312Z					1	1
Technologie medyczne			1		2	3
4719Z			1		1	2
1722Z					1	1
Maszyny elektryczne, urządzenia, energia				1	1	2
8542B					1	1
2712Z				1		1
Transport				1	1	2
2451Z					1	1
(puste)				1		1
Technologie komputerowe			1			1
(puste)			1			1
Analiza materiału biologicznego		1				1
8542B		1				1
Inżynieria chemiczna			1			1

(puste)			1			1
Technologie ochrony środowiska				1		1
0812Z				1		1
Technologie audiowizualne			1			1
8542B			1			1
Inne towary konsumpcyjne	1					1
5610A	1					1
Chemia spożywcza	1					1
(puste)	1					1
Suma końcowa	47	56	62	64	47	276

9 SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Informacja na temat przeprowadzonych konkursów w ramach Działania 1.2 oraz 2.5 RPOWŚ 2014-2020</i>	<i>23</i>
<i>Tabela 2. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 3. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 4. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18</i>	<i>28</i>
<i>Tabela 5. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 1.2 w podziale na inteligentne specjalizacje – konkurs RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18.....</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 6. Wartość i liczba projektów w ramach działania 1.2 wpisujących się w inteligentne specjalizacje.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 7. Wartość projektów wybranych do dofinansowania w ramach działania 2.5 w podziale na inteligentne specjalizacje</i>	<i>33</i>
<i>Tabela 8. Obszary tematyczne projektów, uznane za potencjalną działalność związaną z niszą rynkową, zidentyfikowane w oparciu o wnioski aplikacyjne zatwierdzone do wdrożenia w ramach działania 1.2 oraz działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 9. Zakres przedmiotowy projektów z Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 realizowanych przez respondentów 30 wywiadów.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 10. Cechy charakterystyczne realizowanych projektów.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 11. Preferowane źródła finansowania przyszłych inwestycji.....</i>	<i>60</i>
<i>Tabela 12. Ocena czynników wpływających na tempo wdrażania innowacji</i>	<i>63</i>
<i>Tabela 13. Wskaźniki kontekstowe ogólne na przestrzeni 2014-2017</i>	<i>70</i>
<i>Tabela 14. Wskaźnik kontekstowy dla obszarów inteligentnych specjalizacji: Koncentracja przedsiębiorstw wg branż – współczynnik lokalizacji w latach 2015-2017</i>	<i>74</i>
<i>Tabela 15. Wskaźniki dotyczące liczby udzielanych patentów.....</i>	<i>76</i>
<i>Tabela 16. Zestawienie klastrów w województwie świętokrzyskim</i>	<i>80</i>
<i>Tabela 17. Wartości wskaźników rezultatu (według stanu na 30.11.2018r.).....</i>	<i>82</i>
<i>Tabela 18. Wartości wskaźników produktu (według stanu na 30.11.2018r.)</i>	<i>84</i>
<i>Tabela 19. Wartości wskaźników nakładu (według stanu na 3.12.2018r.).....</i>	<i>87</i>

Tabela 20. Kryteria punktowane w ramach Działania 1.2 oraz Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020	108
--	-----

10 SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Wartość projektów, które pozytywnie przeszły ocenę formalną w ramach Działania 1.2 i Działania 2.5 RPOWŚ 2014-2020 do końca września 2018 r.	22
Wykres 2. Liczba złożonych wniosków oraz wniosków zatwierdzonych do dofinansowania ramach Działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020 od sierpnia 2017 r. do listopada/grudnia 2018 r.25	
Wykres 3. Wartość dofinansowania we wnioskach złożonych do dofinansowania w ramach Działania 1.2 RPOWŚ 2014-2020 oraz wnioskach zatwierdzonych do dofinansowania w okresie od sierpnia 2017 r. do listopada/grudnia 2018 r.	26
Źródło: dane zamawiającego dotyczące projektów realizowanych w ramach wniosków o dofinansowanie konkursów RPSW.01.02.00-IZ.00-26-130/17, n=6, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-131/17, n=16, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-203/18, n=20, RPSW.01.02.00-IZ.00-26-204/18, n=15	
Wykres 4. Wartość projektów w ramach działania 1.2 wpisujących się w inteligentne specjalizacje	31
Wykres 5. Projekty wpisujące się w RIS3 w ramach działania 2.5 (dane z konkursu RPSW.02.05.00-IZ.00-26-030/16, RPSW.02.05.00-IZ.00-26-071/16 oraz RPSW.02.05.00-IZ.00-26-154/17).....	34
Wykres 6. Problemy występujące w trakcie procedury aplikacyjnej o środki unijne.....	35
Wykres 7. Realizacja projektów wpisujących się w nisze rynkowe w podziale na inteligentne specjalizacje regionu	42
Wykres 8.Opinia przedsiębiorców na temat wpisywania się projektów w niszę rynkową	44
Wykres 9. Problemy napotkane w trakcie realizacji projektu związanego z wdrażaniem innowacji	53
Wykres 10. Zainteresowanie świętokrzyskich przedsiębiorców realizacją kolejnych projektów w zakresie nisz rynkowych, innowacji i/lub badań i rozwoju.	57
Wykres 11. Tempo wdrożenia planowanych inwestycji	62
Wykres 12. Skłonność świętokrzyskich przedsiębiorców do realizowania inwestycji innowacyjnych lub badawczo-rozwojowych poza dofinansowaniami w ramach Działania 1.2/2.5	94

<i>Wykres 13. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorców na pytanie: „Czy założone w projekcie plany finansowe mają odzwierciedlenie w rzeczywistym wydatkowaniu środków, bądź potrzebach wydatkowania?”</i>	<i>101</i>
<i>Wykres 14. Czynniki ograniczające dostęp przedsiębiorstw do pozyskiwania środków na realizację projektów innowacyjnych.....</i>	<i>103</i>
<i>Wykres 15. Zainteresowanie usługami doradczymi świętokrzyskich przedsiębiorców</i>	<i>104</i>
<i>Wykres 16. Potrzeby badanych przedsiębiorców w zakresie działań innowacyjnych/ wdrażania projektów w obszarze nisz rynkowych/badawczo-rozwojowych</i>	<i>105</i>
<i>Wykres 17. Prawdopodobieństwo realizacji projektu bez wsparcia ze środków unijnych...</i>	<i>106</i>
<i>Wykres 18. Wpływ systemu oceny wniosków na wybór projektów w obszarze działalności niszowej lub o wysokim stopniu innowacyjności</i>	<i>109</i>